

RADA POWIATU W JAWORZE

**STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU JAWORSKIEGO**

**Powołana Uchwałą Rady Powiatu
Nr XL/216/01 z dnia 30 listopada 2001 r.**

JAWOR 2001 r.

Podstawowym zadaniem każdej władzy jest stworzenie na swoim terenie warunków do rozwoju i samorealizacji jednostek ludzkich, podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych. Fundamentem takiego działania jest zaakceptowana strategia zamierzeń zawierająca w sobie cele, do których będzie się dążyć. Osiągnięcie tych celów jest możliwe, jeżeli ustalony zostanie konkretny harmonogram realizacji zadań, a realizacja ich będzie konsekwentna i mieć będzie charakter ciągły. Zamierzone do osiągnięcia zadania w powiecie jaworskim należy rozpatrywać w kilku aspektach, między innymi jako :

- 1) Zadania społeczne (tworzenie warunków do zabezpieczenia potrzeb mieszkańców) realizowane poprzez:
 - a) rozwój budownictwa mieszkalnego (spółdzielcze, indywidualne, plombowe, zabudowę strychów i na zasadach Towarzystwa Budownictwa Społecznego);
 - b) poprawę bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia;
 - c) prowadzenie aktywnej polityki socjalnej i społecznej (PCPR, MOPS, GOPS, stowarzyszenia pomocy ludziom, dzieciom i inne);
 - d) poprawę wykorzystania infrastruktury służby zdrowia i oświaty;
 - e) zapewnienie kształcenia młodzieży w zawodach zgodnie z zapotrzebowaniem pracodawców, celem ograniczenia bezrobocia ludzi młodych;
 - f) rozwój kultury, sportu (pomoc finansowa klubom), turystyki (budowa ścieżek rowerowych, tras turystycznych);
 - g) usprawnienie funkcjonowania administracji publicznej i poprawę materialnych warunków istnienia powiatu (dążenie do włączenia w granice powiatu jaworskiego gmin historycznie, geograficznie lub komunikacyjnie związanych z powiatem), konsolidacja podmiotów władzy i administracji publicznej, gmin słabych ekonomicznie lub z uwagi na podobną strukturę realizacji problematyki, uzyskując zmniejszenie ilości administracji do obsługi mieszkańców.
 - h) poprawienie dostępności do obiektów administracji publicznej w tym Starostwa Powiatowego, (pomieszczenia winny być na najniższych kondygnacjach, uwzględnić zamontowanie windy dla osób niepełnosprawnych).
- 2) Zadania gospodarcze:
 - a) rozwój turystyki
 - wykorzystanie naturalnych i historycznych walorów miejscowości powiatu, porządkowanie parków, terenów zielonych i miejsc wypoczynku świątecznego;
 - wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej;
 - b) rozwój gospodarczy
 - usprawnienie funkcjonowania promocji powiatu;
 - zapewnienie informacji dla inwestorów, stworzenie w powiecie banku ofert inwestycyjnych;
 - przyciąganie nowych gałęzi biznesu;
 - prowadzenie bazy danych w zakresie wolnych do zagospodarowania nieruchomości w gminach – centralny bank danych w Starostwie;
 - wspieranie rozwoju usług finansowych;
 - rozpatrzenie możliwości utworzenia inkubatora przedsiębiorczości celem pomocy prawnej, lokalowej, finansowej dla umożliwienia rozpoczęcia działalności gospodarczej bezrobotnym.

POŁOŻENIE POWIATU

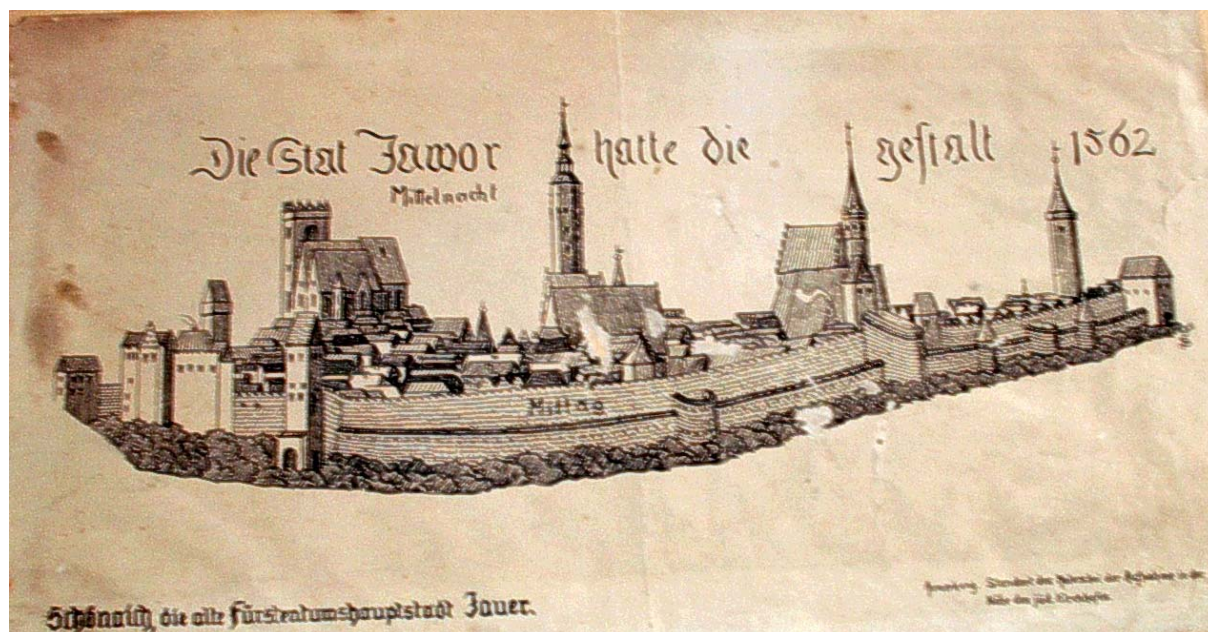
Powiat położony jest na malowniczej Równinie Jaworskiej stanowiącej integralną część Niziny Śląsko-Łużyckiej. Jego południowa część sięga Pogórza Kaczawskiego i Przedgórze Sudeckiego. Jawor, stolica powiatu, oddalona jest od Wrocławia o ok. 70 km. Powierzchnia powiatu wynosi 581,25 km², co stanowi 3,27 % obszaru województwa i swą wielkością zalicza się do średnich. Pod względem geograficznym obszar powiatu leży na styku dwóch podprovincji: Niziny Śląsko-Łużyckiej i Sudetów. Takie położenie powoduje krajobrazowe zróżnicowanie powiatu, o ile w części południowej dominuje teren górzysty to część środkową i północną stanowią tereny nizinne stwarzające doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa.

W obrębie powiatu funkcjonują miasta Jawor i Bolków, które są znaczącymi ośrodkami dla okolicznych gmin wiejskich: Męcinki, Mściwojowa, Paszowice i Wądroża Wielkiego. Jawor, będący siedzibą powiatu, położony jest nad rzeką Nysą Szaloną. Ma bogatą 750-letnią historię. W pobliżu północnych granic powiatu przebiega autostrada A-4 łącząca Wrocław, Olszynę na granicy zachodniej z Medyką na granicy wschodniej. Południkowo powiat przecina droga krajowa nr 3 ze Szczecina do Jakuszyca. Dobrze rozwinięta sieć dróg lokalnych zapewnia dogodne warunki komunikacyjne.

Administracyjnie powiat graniczy z powiatami: legnickim, średzkim, świdnickim, wałbrzyskim, kamiennogórskim, jeleniogórskim i złotoryjskim.

RYS HISTORYCZNY

Rys. 1 Panorama Jawora z 1562 r. wg przedstawienia z epitafium Rühnbaumów ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Jaworze.

Większość utrwalonych nazw krain na Śląsku, a przede wszystkim prowincji historycznych pochodzi z okresu rozbitcia dzielnicowego. Jawor i okolice, jako część Dolnego Śląska, w swych burzliwych dziejach był częścią terytorium państwa polskiego, czeskiego, austriackiego, pruskiego i niemieckiego. Lokalizacja Jawora

oraz wielu osad w jego okolicy przypada na okres panowania Bolesława Rogatki. Twórcą regionu jest Bolko I Jaworski oraz jego następcy: Henryk oraz Bolko II. Rejon jaworski może się także poszczycić swoją odrębnością jeżeli chodzi o organizm państwowy. Tworząc Księstwo Świdnicko - Jaworskie był niemal suwerenny. Pod koniec XIV wieku księstwo jaworskie liczyło 3200 km² dzieląc się na dystrykty: jaworski, lwówecki, jeleniogórski i bolesławiecki. Po przejściu Śląska we władanie Prus w 1741 roku Fryderyk II zapowiedział stworzenie na terenie Śląska dużych powiatów. W 1815 r. przeprowadzono reformę administracyjną, której skutkiem było utworzenie niezależnych powiatów jaworskiego i bolkowskiego.

Rys. 2 Panorama Jawora od strony północnej, miedzioryt, poł. XVIIIw., ze zbiorów Muzeum regionalnego w Jaworze.

W okresie międzywojennym nastąpiło połączenie tych dwóch jednostek, co zwiększyło dwukrotnie obszar powiatu do przeszło 640 km². Koniec II wojny światowej przyniósł ponowną zmianę przynależności państwowej powiatu jaworskiego. Utrwalono stolicę powiatu w Jaworze.

W marcu 1950 r. zlikwidowano powojenną namiastkę samorządów gminnych oraz urzędów wojewodów, starostów i wójtów. Wprowadzono rady narodowe jako tzw. jednolite organy władzy państwowej oraz nowy podział na województwa, powiaty i gromady. Jawor stał się siedzibą oddzielnych miejskiej i powiatowej rady narodowej.

W latach 1950-1954 południowa część powiatu jaworskiego z Marciszowem, Gostkowem i Domanowem przyłączona została do powiatu kamiennogórskiego. Do powiatu jaworskiego przyłączono natomiast wieś Kondratów. Po tych korektach granic powierzchnia powiatu jaworskiego wynosiła 585 km².

Reforma administracyjna kraju w 1975 roku wprowadziła nowy dwustopniowy podział terytorialny. Zlikwidowano powiaty. Dolny Śląsk podzielono na cztery nowe województwa: jeleniogórskie, legnickie, wałbrzyskie i wrocławskie. Teren powiatu podzielony został pomiędzy trzy nowe województwa: gminę Dobromierz włączono

do wałbrzyskiego, miasto i gminę Bolków do jeleniogórskiego, pozostałą część do legnickiego. Granice powiatu powstałego 1 stycznia 1999 r. uległy znacznym zmianom w stosunku do stanu z 31. 05. 1975 r. Dołączono gminę Wądroże Wielkie, nie włączając gminy Dobromierz.

LUDNOŚĆ I ZASOBY LUDZKIE POWIATU JAWORSKIEGO

Powiat jaworski liczy - wg stanu na 1 stycznia 2001 roku - 54.702 mieszkańców. Najwięcej, bo 25.625 osób, co stanowi 47,1% ludności powiatu, mieszka w Jaworze, a najmniej na terenie gminy Paszowice - 3.912 osób, co stanowi 7,2% ludności powiatu. Przeciętna gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 94 osoby.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba ludności w powiecie wzrosła o 393 osoby tj. o 0,7%. Generalnie w powiecie liczba ludności w miastach i na wsi nie uległa większym zmianom. Analizując rozwój demograficzny powiatu w latach 1991-2001 obserwuje się obniżenie tempa przyrostu naturalnego. Dla porównania przykład miasta Jawora: w 1991 r. odnotowano przyrost naturalny 257 osób, natomiast w 2000 roku 42 osoby. Czynnikiem który kształtuje rozwój demograficzny powiatu jest saldo migracji. W roku 2000 wynosiło ono -100. Wewnętrznie jest zróżnicowane. Dodatkowo miały miasto i gmina Bolków (+4) i gmina Męcinka (+17). Za czynniki, które bezpośrednio wpłynęły na ruchy wędrownicze w powiecie (odpływ ludności), uznać należy postępujący regres gospodarczy powiatu, w tym likwidacja wielu zakładów produkcyjnych, usługowych i instytucji oraz związany z tym wzrost bezrobocia.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności powiatu przekroczył 14%, a w Bolkowie sięga 16%. W mieście Jaworze wskaźnik ten wynosi 12%. Powiat Jaworski obecnie znajduje się w tzw. „przedpolu starzenia się”. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności ogółem zamieszkującej miasto wynosi 12,7%. Stopa partycypacji ludności w wieku produkcyjnym do ludności ogółem wynosi w powiecie 61%.

W omawianym okresie nie uległy zmianom proporcje płci wśród ogółu ludności. W 2000 roku w powiecie jaworskim na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety i wskaźnik ten utrzymuje się od 1991 roku. Ludność zamieszkująca powiat jaworski posiada w swych strukturach 56,6% ludności w wieku od 0-39 lat, która jest podatna na przekwalifikowanie i doksztalcanie się oraz w której można wyzwolić potencjalne siły przedsiębiorczości i chęć podejmowania wspólnych inicjatyw w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego.

Dokonując przekształceń gospodarczych w powiecie w oparciu o strategię rozwoju, widzieć należy zmiany w rozwoju demograficznym tego obszaru. Zgodnie z prognozą biologiczną obserwowany jest spadek liczebności dzieci w wieku 0-4 lat i 5-9 lat. Tendencje te będą się jeszcze przez kilka lat utrzymywały, co będzie miało wpływ na zróżnicowanie w kształceniu polegające na dostosowaniu bazy szkolnictwa do tych warunków. Uwzględnić także należy systematyczny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym i jednoczesny spadek ludności w wieku produkcyjno-mobilnym (18-44 lat).

Tab. nr 1

LICZBA I STRUKTURA LUDNOŚCI W POWIECIE JAWORSKIM – STAN NA 1.01.2001 R.

Miasto / Gmina		Liczba	%	Na 1 km ²	wiek przedprod. do 18 lat	wiek prod. 18-64 lat	wiek prod. mob. 18-44 lat	wiek prod. niemob. K-45-59 M-45-64	wiek po prod.
BOLKÓW (MIASTO)	O	5.791	10,6	483	1.310	3.561	2.329	1.232	920
	M	2.807	-	-	670	1.874	1.201	673	263
	K	2.984	-	-	640	1.687	1.128	559	657
JAWOR	O	25.625	46,8	1363	6.395	16.165	10.585	5.580	3.065
	M	12.445	-	-	3.282	8.207	5.273	2.934	956
	K	13.180	-	-	3.113	7.958	5.312	2.646	2.109
BOLKÓW (WIEŚ)	O	5.906	10,8	42	1.521	3.445	2.367	1.078	940
	M	2.940	-	-	761	1.875	1.270	605	304
	K	2.966	-	-	760	1.570	1.099	473	636
MĘCINKA	O	4.922	9,0	33	1.274	2.840	1.918	922	808
	M	2.464	-	-	663	1.549	1.013	536	252
	K	2.458	-	-	611	1.291	905	386	556
MŚCIWOJÓW	O	4.348	7,9	60	1.104	2.505	1.686	819	739
	M	2.130	-	-	553	1.340	873	467	237
	K	2.218	-	-	551	1.165	813	352	502
PASZOWICE	O	3.912	7,2	38	965	2.324	1.562	762	623
	M	1.982	-	-	497	1.272	837	435	213
	K	1.930	-	-	468	1.052	725	327	410
WĄDROŻE WIELKIE	O	4.198	7,7	47	1060	2.458	1.667	791	680
	M	2.109	-	-	528	1.367	899	468	214
	K	2.089	-	-	532	1.091	768	323	466
OGÓŁEM POWIAT	O	54.702	100	94	13.629	33.298	22.114	11.184	7.775
	M	26.877	-	-	6.954	17.484	11.366	6.118	2.439
	K	27.825	-	-	6.675	15.814	10.748	5.066	5.336

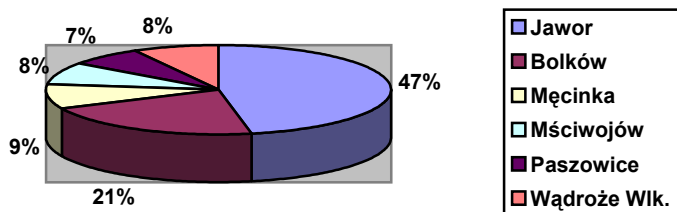
Źródło: Urząd Statystyczny Legnica (dane statystyczne za 2000r.)

O – Ogółem

M – Mężczyźni

K – Kobiet

Wykres nr 1 STRUKTURA LUDNOŚCI POWIATU JAWORSKIEGO

EDUKACJA

STAN OBECNY

Powiat jaworski posiada dobrze rozwiniętą sieć szkół podstawowych (22 szkoły) i gimnazjalnych (7 szkół). Szkoły podstawowe zlokalizowane są na terenie powiatu w następujących miejscowościach:

- a) Miasto Jawor – 5 szkół
(SP Nr 1, SP Nr 4, SP Nr 5, Zespół Szkół Ogólnokształcących (wygasająca) i Zespół Szkół (wygasająca),
- b) Gmina i miasto Bolków – 4 szkoły
(Kaczorów, Lipa, Sady Górne i Bolków),
- c) Gmina Mściwojów – 4 szkoły
(Targoszyn, Snowidza, Niedaszów i Marcinowice),
- d) Gmina Męcinka - 3 szkoły
(Męcinka, Piotrowice, Pomocne),
- e) Gmina Wądroże Wielkie - 2 szkoły
(Wądroże Wielkie z filią w Budziszowie Wielkim),
- f) Gmina Paszowice: - 3 szkoły
(Paszowice, Pogwizdów i Wiadrów).

W każdej gminie znajduje się po jednym gimnazjum (w Bolkowie, Marcinowicach, Męcince, Wiadrowie i Budziszowie Wielkim) i dwa w Jaworze (w Zespole Szkół Ogólnokształcących i w Zespole Szkół).

Rada Powiatu Jaworskiego jest organem prowadzącym dla szkół specjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych. W pierwszym roku reformy edukacji powołano w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marii Konopnickiej w Jaworze (157 uczniów, z tego 45 w internacie), dwie specjalne szkoły podstawowe oraz dwa gimnazja specjalne. W Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Jaworze (ogółem 33 uczniów) funkcjonuje specjalna szkoła podstawowa i gimnazjum specjalne, przeznaczone dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i niedostosowanych społecznie. Szkoły te działają już w zreformowanej strukturze i nie przewiduje się zmian w ich organizacji. **Przekształcona natomiast zostanie Specjalna Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla dzieci upośledzonych umysłowo**

w stopniu lekkim, funkcjonująca w ramach Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jaworze. Planuje się również zmianę struktury organizacyjnej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jaworze poprzez utworzenie w niej Wydziału Edukacji Specjalnej.

Dzieci i młodzież specjalnej troski stanowią ok. 1,5% ogółu populacji. Nowy system szkolnictwa ponadgimnazjalnego obejmuje wszystkich uczniów niepełnosprawnych z obniżoną normą intelektualną, a od warunków i rodzaju niepełnosprawności zależy czy kształcenie będzie się odbywało w szkole ogólnokształcącej, integracyjnej czy specjalnej. Kształcenie uczniów niepełnosprawnych z upośledzeniem umysłowym w większości przewidziane jest w jednostkach o charakterze szkół zawodowych.

Waga tego problemu wymagać będzie zdecydowanego wsparcia ze strony organizacji i stowarzyszeń np. Jaworskiego Stowarzyszenia Pomocy Ludziom, Stowarzyszenia Na Rzecz Pomocy Młodzieżowemu Ośrodkowi Wychowawczemu, Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski. Planuje się w roku szkolnym 2001-2002 oddanie do użytku nowego obiektu przeznaczzonego na potrzeby dzieci specjalnej troski. Obiekt ten powstaje w wyniku adaptacji budynku po jednostkach armii rosyjskiej i zlokalizowany jest przy ulicy Paderewskiego w Jaworze. Wydaje się, że nie tylko poprawi on warunki nauki, ale zaspokoi potrzeby na dłuższy okres czasu.

W 2000 r. dokonano ostatniego naboru do szkół ponadpodstawowych, te szkoły czeka najwięcej przekształceń.

Obecnie w szkołach prowadzonych przez Radę Powiatu w Jaworze uczy się 3385 uczniów, w tym 190 w szkołach specjalnych, 233 w szkołach dla dorosłych, 754 w zasadniczych szkołach zawodowych, 1262 w liceach i technikach, 925 w liceach ogólnokształcących. W LO kształcą się jedynie 34%, w liceach zawodowych i technikach 41%, a w zasadniczych szkołach zawodowych 25% młodzieży.

Stałą bolączką edukacji jest brak odpowiedniej wysokości środków finansowych. Przejęte szkoły i placówki zaniedbane i niedoinwestowane wymagają wysokich nakładów. Trudną sytuację potęguje fakt konieczności ich restrukturyzacji.

RESTRUKTURYZACJA SZKOLNICTWA PONADPODSTAWOWEGO

Wdrażana reforma systemu edukacji w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego nakłada na powiat obowiązek podjęcia szerokiego wachlarza działań. Działania te mają zmierzać do opracowania propozycji przekształceń obecnych liceów ogólnokształcących, szkół zawodowych i policealnych. W warunkach powiatu jaworskiego koncepcja ta winna uwzględnić:

- konieczność dostosowania kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb rynku pracy,
- posiadane zaplecze dydaktyczne szkół,
- stan i poziom kwalifikacji zawodowych nauczycieli,
- równość szans w dostępie do edukacji na każdym jej poziomie,
- możliwości finansowe powiatu.

Niewątpliwie najważniejszym czynnikiem będzie jak zwykle zabezpieczenie niezbędnych środków finansowych. Zmiany strukturalne spowodują zapewne konieczność racjonalizacji sieci szkolnej, a niejako ubocznym jej efektem będzie konieczność zmiany kwalifikacji części kadry nauczycielskiej. W krańcowych przypadkach należy się liczyć z redukcją wśród nauczycieli. Niemniej ważnym

czynnikiem jest demografia. Rok 2001 jest rokiem, w którym nie będzie naboru do klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych. Jednocześnie zjawiska demograficzne wyraźnie wskazują na zmniejszającą się ilość absolwentów gimnazjów z terenu powiatu jaworskiego. I tak:

- w 2002r. będzie ok. 937 absolwentów gimnazjów,
- w 2003r. będzie ok. 840 absolwentów gimnazjów,
- w 2004r. będzie ok. 840 absolwentów gimnazjów.

W porównaniu do roku bieżącego, kiedy to liczba absolwentów gimnazjów kształtowała się na poziomie 975 uczniów jest to spadek znaczący, mający przede wszystkim wpływ na zmniejszenie zadań edukacyjnych. Uczniowi kończącemu gimnazjum w wyborze drogi kształcenia ma pomóc szkoła. Wymaga to odpowiedniego przygotowania nauczycieli, którzy winni spełniać rolę doradców. Ocenia się, że po gimnazjach ok. 80% młodzieży trafi do liceów profilowanych, a 20% do szkół zawodowych. Uczeń, kończący gimnazjum, ma w nowym systemie edukacji dwie drogi kształcenia do wyboru:

- naukę w 3-letnim liceum profilowanym, po którym zdobywać będzie kwalifikacje zawodowe w szkole policealnej lub po egzaminie maturalnym ubiegać się będzie o przyjęcie na studia, ewentualnie podejmie pracę,
- naukę w 2-letniej szkole zawodowej, przygotowującej do egzaminu zawodowego. Uczeń ma również możliwość kontynuowania nauki w liceum uzupełniającym (2-letnia szkoła ogólnokształcąca przygotowująca do egzaminu maturalnego). Ukończenie liceum uzupełniającego daje uczniom możliwość kontynuowania nauki w szkołach policealnych lub na studiach.

Liceum profilowane będzie 3-letnią szkołą ogólnokształcąca powstałą na podbudowie programowej gimnazjum. Profilowanie ma za zadanie wspieranie uczniów w możliwie trafnym wyborze ich dalszej nauki i ułatwienie jej realizacji. Każda szkoła będzie musiała otworzyć klasy w dwóch kierunkach, w tym obowiązkowo jeden akademicki przygotowujący młodzież do studiów wyższych. Profil jest kategorią szeroką, umożliwiającą elastyczne dokonywanie przez szkołę wyboru kierunku kształcenia, stosownie do potrzeb uczniów, rynku i możliwości szkoły. Zajęcia z kanonu ogólnokształcącego będą prowadzone w systemie klasowo-lekcyjnym, ale zajęcia profilowane mogą być prowadzone już w innej formie.

Uwzględniając istniejące warunki, proponuje się wprowadzenie 5 -ciu profili określonych celami kształcenia oraz dziedzinami gospodarki. Są to: akademicki, techniczno-technologiczny, rolniczo-środowiskowy, społeczno-usługowy i kulturowo-artystyczny, w zakresie kultury regionalnej lub sportu. Proponowany układ profili uwzględnia dotychczasowy dorobek liceów, jest elastyczny, bierze pod uwagę lokalny rynek pracy, uwzględniając obszary usług, w których wielkość samo zatrudnienia może być najwyższa. Zmieniający się rynek pracy wymusza dominację kształcenia ogólnego i językowego.

Szkoła zawodowa będzie 2-letnią szkołą na podbudowie programowej gimnazjum, przygotowującą ucznia do podjęcia pracy zawodowej, w szczególności do potwierdzenia kwalifikacji zawodowych w zewnętrznym systemie egzaminacyjnym. Podstawowym zadaniem tej szkoły jest zapoznanie ucznia z rynkiem pracy i przygotowanie go do aktywnego uczestnictwa w nim oraz do kształcenia ustawicznego. Kształcenie odbywać się będzie w dwóch obszarach:

- kształcenie ogólne mające na celu ułatwienie uczniom odpowiedzialnego funkcjonowania w różnych obszarach życia społecznego. Kształcenie to ma charakter bardziej wychowawczo-stymulacyjny niż dydaktyczny,
- kształcenie zawodowe oparte na podstawach kształcenia w zawodzie szeroko profilowanym na poziomie robotniczym, bądź czeladniczym. Kształcenie to powinno być szczególnie silnie związane z rynkiem pracy.

W systemie tym rola szkoły zawodowej sprowadza się do prowadzenia częściowego teoretyczno-zawodowego szkolenia młodocianych pracowników w zakresie wymaganym do nabycia określonych kwalifikacji oraz stworzenia możliwości kształcenia ogólnego. Dla tych absolwentów gimnazjów, którzy nie będą chcieli uzyskać świadectwa ukończenia szkoły zawodowej, należy stworzyć możliwość doksztalcenia teoretycznego w różnego rodzaju formach kursowych. Dużą rolę odegrać tu może centrum kształcenia praktycznego. Szkoła zawodowa może również przejąć odpowiedzialność za przygotowanie uczniów do egzaminu zawodowego. W przypadku przyjęcia przez ucznia pełnego zakresu doksztalcenia (teorii zawodowej i bloku kształcenia ogólnokształcącego) może on uzyskać świadectwo ukończenia szkoły. Warunki doksztalcenia ustala też pracodawca z kandydatem i dyrektorem szkoły.

Liceum uzupełniające to 2-letnia szkoła ogólnokształcąca, przeznaczona przede wszystkim dla absolwentów szkoły zawodowej. Jej zadaniem będzie uzupełnienie wykształcenia ucznia do poziomu średniego i przygotowanie go do egzaminu maturalnego. Absolwent tej szkoły będzie miał taką samą możliwość podjęcia dalszej nauki, w tym studiów wyższych, jak absolwenci liceów profilowanych.

Szkoła policealna – szkoła prowadząca kształcenie zawodowe na podbudowie programowej liceum. Jej zadaniem będzie przygotowanie słuchaczy na poziomie średnim. Szkoła ta nie będzie prowadziła kształcenia ogólnego, a więc ramowe plany nauczania z konieczności muszą być skonstruowane bardzo ogólnie. U podstaw założeń organizacyjnych szkoły leży możliwość indywidualnego skracania nauczania. Program kształcenia zawodowego w tego typu szkole będzie zarówno zestawem poszczególnych kursów teoretycznych, jak i zajęć praktycznych, bądź też zbiorem modułów szkoleniowych łączących teorię z praktyką. Słuchacz, który w liceum brał udział w zajęciach profilowanych, zdobywał wiedzę na drodze samokształcenia lub w trakcie pracy zawodowej, może mieć zaliczone poszczególne zajęcia w szkole policealnej i skrócony okres nauki. Atutem szkół policealnych jest więc możliwość skorzystania przez ucznia z krótkiej ścieżki dojścia do kwalifikacji zawodowych. Rola, jaką odegra w przyszłości szkoła policealna, jest dziś trudna do określenia, można jednak przewidzieć, że szkół tych będzie w nowym systemie kilkakrotnie więcej, chociażby z powodu wygaszenia średnich szkół zawodowych.

Poważnym problemem może stać się kształcenie osób dorosłych w formach pozaszkolnych. Koniecznym, jak się wydaje, jest opracowanie przez szkoły odpowiednich propozycji z wykorzystaniem ofert takich placówek jak centra kształcenia ustawicznego i praktycznego.

CELE OPERACYJNE (ZADANIA)

Wskaźniki demograficzne wskazują na zmniejszającą się liczbę młodzieży na terenie powiatu w latach 2002-2007. O ile w 2002 r. będzie 937 absolwentów gimnazjów, to w 2003 roku liczba zmniejszy się do 840, a w kolejnych latach nastąpi dalszy spadek, i tak:

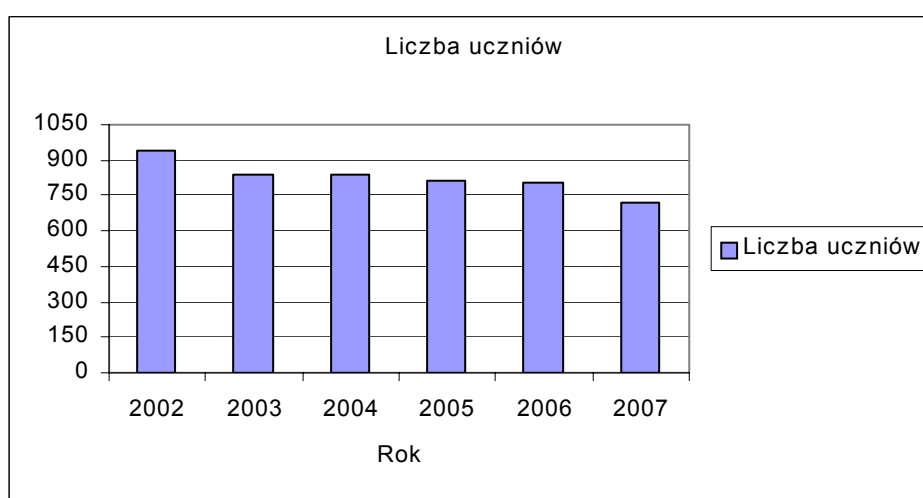
w 2004 r. - 840 absolwentów,

w 2005 r. - 812 absolwentów,

w 2006 r. - 803 absolwentów,

w 2007 r. - 719 absolwentów.

Wykres nr 2 Liczba absolwentów gimnazjów powiatu jaworskiego.

W następnych latach będzie następował dalszy spadek liczby absolwentów gimnazjów do ok. 500 za 15 lat.

Aktualna sieć szkół zapewni więc możliwość kształcenia dla wszystkich chętnych (corocznie ok. 100-150 młodych ludzi podejmie naukę poza terenem powiatu w szkołach niepublicznych i szkołach o wysokiej renomie w regionie – podniesienie poziomu pracy szkół i ich unowocześnienie, a także rozszerzenie oferty edukacyjnej mogłoby ograniczyć to zjawisko).

Aktualny I Zespół Szkół Ogólnokształcących w Jaworze, w którym kształcą się 862, uczniów winien być przekształcony w liceum profilowane z profilem akademickim, rolniczo-środowiskowym i ewentualnie kulturowo-artystycznym (nabór 9 oddziałów, w następnych latach 8).

Zespół Szkół Mechanicznych, w którym kształcą się 573 uczniów, winien być przekształcony w liceum profilowane z profilem akademickim i społeczno-usługowym (nabór 5 oddziałów w następnych latach 4).

Zespół Szkół Agrobiznesu w Bolkowie, w którym kształcą się 427 uczniów, winien być przekształcony w liceum profilowane z profilem akademickim, rolniczo-środowiskowym i społeczno-usługowym (nabór 6 oddziałów w następnych latach 5).

Zespół Szkół Zawodowych w Jaworze, w którym aktualnie uczy się 1.100 uczniów, czeka najwięcej przeobrażeń wynikających z wdrożenia reformy szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Jest to jedyna szkoła na terenie powiatu

z warsztatami, które należy przekształcić w Centrum Kształcenia Praktycznego, w którym poza nauką można by organizować egzaminy potwierdzające nabyte kwalifikacje. Szkoła ta winna być przekształcona w szkołę zawodową wraz z liceum uzupełniającym. W pierwszym etapie byłoby to ok. 150-180 uczniów uczących się w 5 - 6 oddziałach. Warunki lokalowe pozwalają na umieszczenie w tej szkole kolejnego liceum profilowanego o profilu akademickim, techniczno - technologicznym oraz społeczno - usługowym /łącznie 5 oddziałów/.

Tego typu rozwiązania zapewniłyby miejsca nauki dla wszystkich absolwentów gimnazjów, łącznie 31 oddziałów - po 30 uczniów tj. 930 uczniów. Jeśli nawet założymy, iż do szkół Jawora i Bolkowa uczęszczać będzie część uczniów z pogranicznych gmin, z ościennych powiatów, to należy również przyjąć, że podobna ilość naszych uczniów przyjęta zostanie do szkół w Legnicy.

PROGRAM DZIAŁAŃ (SPOSÓB REALIZACJI ZADAŃ)

Konieczność przekształcenia obecnych zespołów szkół w licea profilowane i szkołę zawodową wraz z liceum uzupełniającym wymaga podjęcia szeregu działań dla realizacji których koniecznym jest zabezpieczenie odpowiedniej wielkości środków finansowych. Część z nich, związanych z doskonaleniem i zdobywaniem nowych kwalifikacji, poniosą sami nauczyciele. Zasadniczą jednak część tych wydatków muszą ponieść władze państwowe i samorządowe. Dotyczy to głównie następujących przedsięwzięć:

1. Dokończenie kontynuowanych inwestycji adaptacyjnych :

- a) Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jaworze przy ulicy Paderewskiego (do zakończenia budynku potrzebne jest ok. 2.500 tys. zł, zaciągnięty kredyt w roku 2001 w wysokości 800 tys. zł. nie załatwia problemu, stąd niezbędna jest dalsza dotacja, bowiem przydzielanie po 200 tys. zł rocznie spowoduje, że pod koniec inwestycji trzeba będzie poprawiać te roboty które zostały wykonane w latach 1996-98). W chwili obecnej trwają tam roboty montażowo-budowlane, mające na celu adaptację budynku pokoszarowego. Ponadto należy zabezpieczyć środki na zagospodarowanie terenu w wysokości ok. 1 mln zł i 0,7 mln zł na wyposażenie i przeniesienie obiektu,
- c) adaptacja hali warsztatów szkolnych na halę widowiskowo-sportową w Zespole Szkół Mechanicznych w Jaworze, suma potrzebnych środków to ok. 3,3 mln zł, inwestycja ta praktycznie wstrzymana w 1999 r. - bez dotacji na jej ukończenie. W roku bieżącym wykonano jedynie prace zabezpieczające na sumę ok. 75 tys. zł.

2. Remonty zabezpieczające budynki szkolne:

- a) I Zespół Szkół Ogólnokształcących w Jaworze - konieczne dokończenie remontu dachu, odbudowa boisk szkolnych, wymiana części stolarki okiennej i drzwiowej oraz wymiana instalacji elektrycznej - łączna suma niezbędnych nakładów to ok. 2,3 mln zł,
- b) Zespół Szkół Agrobiznesu w Bolkowie - konieczna naprawa zabezpieczająca dach budynku szkoły, internatu i sali gimnastycznej osuszenie i elewacja budynku sali gimnastycznej - łączna kwota potrzebnych środków to ok. 1,4 mln zł,

- c) docieplenie i modernizacja budynku warsztatów szkolnych Zespołu Szkół Zawodowych, łącznie ze zmianą branżową istniejących pracowni w kierunku elektroniczno-informatycznym - łączny koszt modernizacji 1,3 mln zł,
- d) remont internatu ZSZ, naprawa dachu, wymiana części stolarki okiennej, osuszenie fragmentu konstrukcji i elewacji, łączny koszt ok. 0,7 mln zł,
- e) uporządkowanie przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki sprawy mienia Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej (obecnie PPP funkcjonuj w skomunalizowanym budynku miejskim).

3. Dopuszczenie pracowni przedmiotowych i ich unowocześnienie:

- a) w I ZSO - zestawy komputerowe dla 5-ciu pracowni, połączenie w sieć - 0,45 mln zł,
- b) w ZSA - pracownia chemiczna i część pracowni biologicznej, zestawy komputerowe dla 3-ech pracowni, połączenie w sieć - 0,6 mln zł,
- c) w ZSM - pracownia chemiczna, biologiczna i zestawy komputerowe dla 3-ech pracowni, połączenie w sieć - 0,65 mln zł,
- d) w ZSZ - pracownia chemiczna, biologiczna i zestawy komputerowe dla 4-ech pracowni, połączenie w sieć - 0,75 mln zł,
- e) w PP-P - 4-y zestawy komputerowe w sieci - 50 tys. zł.

Harmonogram realizacji jest zależny od przyznanych środków na ich wykonanie. Budżet Powiatu Jaworskiego nie jest w stanie udźwignąć tych wydatków.

PRZEWIDYWANE ZMIANY W WYNIKU PODJĘTYCH DZIAŁAŃ (EFEKTY)

Po realizacji planu przekształcenia szkół ponadpodstawowych w ponadgimnazjalne, ponad 80% młodzieży mogłaby kończyć szkoły maturalne (wraz z liceum uzupełniającym). Pozwoliłoby to zrealizować założenia reformy edukacji. Dla pozostałej grupy młodzieży zapewniono by ukończenie szkoły zawodowej. Licea profilowane, mając odpowiednią bazę i wyposażenie, zapewniłyby właściwe warunki nauki. Wzrost roli rodziców w procesie wychowania pozwoli włączyć ich w proces rozwiązywania problemów placówek oświatowych.

Szkoły wraz ze zmniejszeniem liczby uczniów przestałyby być ciasne, stałyby się bardziej przyjazne dla uczniów. Nauczyciele, podnosząc swoje kwalifikacje, uzyskiwaliby wyższe stopnie awansu zawodowego, byłiby bardziej kreatywni i osiągalni lepsze wyniki nauczania. Wsparciem dla nich winien być Powiatowy Ośrodek Metodyczno-Programowy współdziałający z Dolnośląskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu wraz z jego filiami w Legnicy i Wałbrzychu.

Również rozwiązanie ważnego problemu braku nauczycieli języka niemieckiego i angielskiego może być przełamane przez realizację inicjatywy władz powiatu w sprawie otwarcia w Jaworze na bazie Zespołu Szkół Medycznych kształcenia językowego przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Legnicy. W planach jest również przekształcenie istniejących kierunków medycznych na system szkolenia licencjackiego zgodnie z wymogami UE.

Podsumowując, należy stwierdzić, że przyszłością kształcenia ponadgimnazjalnego w powiecie jaworskim jest wykształcenie ogólne z dobrą znajomością informatyki i języków obcych. Ten kierunek jest zgodny

z perspektywą wejścia naszego kraju do Unii Europejskiej i rewolucyjnie zachodzącymi zmianami w procesach wytwarzania. Kształcenie policealne winno wspierać proces zdobywania kwalifikacji zawodowych. W dalszym planie, po szkołach ponadgimnazjalnych, winno się zapewnić możliwość uzyskania zawodu w Policealnym Studium Agrobiznesu i Rachunkowości w Bolkowie, a na bazie ZSZ w Jaworze Policealnego Studium Informatycznego i Ekonomicznego oraz ewentualnie na bazie I ZSO kształcenia informatycznego.

Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi gminy zarządzają szkołami podstawowymi i gimnazjami, powiat zaś - specjalnymi i ponadgimnazjalnymi. Celowym byłaby koordynacja działań gmin i powiatu, aby oferta oświatowa była dostosowana do bieżących potrzeb rynku. W sytuacji obecnej (niestabilne warunki, konieczność częstej zmiany kwalifikacji) wydaje się rozsądne, aby szkolnictwo było w większej części ogólne, a zdobycie przygotowania zawodowego było kwestią dalszej nauki. Być może wskazane byłoby otwarcie na terenie powiatu filii wyższej uczelni. Niewątpliwie wymagać to będzie wspólnego wysiłku gmin i powiatu, a może również ściślejszej współpracy z powiatami ościennymi. Nakazem chwili staje się konieczność koordynacji działań wszystkich podmiotów mających wpływ na dalszy rozwój edukacji w skali makroregionu. Ważkość zagadnienia jest o tyle istotna, że część gmin z terenu powiatu podjęło już działania mające na celu budowę lub rozbudowę istniejącej bazy oświatowej. Restrukturyzacja oświaty nieodłącznie związana jest również z właściwym wykorzystaniem kadr. Celowym wydaje się więc, aby powiat jako jednostka samorządu terytorialnego spełniał funkcje: kreacyjną i koordynacyjną przy maksymalnym zachowaniu podmiotowości gmin.

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I AGROTURYSTYKA

TURYSTYKA

Znaczące walory turystyczne powiatu sugerują, że jedną z jego szans w przyszłości powinien być rozwój turystyki.

Turystykę należy traktować także jako ważną dziedzinę biznesu. Takie podejście nakazuje widzenie jej jako szeregu działań i przedsięwzięć, które mogą przynieść korzyści, zarówno dla bezpośrednich inwestorów, jak i całej lokalnej społeczności. Turystyka może stać się ważnym stymulatorem rozwoju regionu, generatorem miejsc pracy i zysków. Stworzenie nowoczesnego zaplecza turystycznego wymaga promocji i wielu dodatkowych przedsięwzięć marketingowych, wysokich nakładów.

Zanim to nastąpi, należy liczyć się z koniecznością poniesienia dużych nakładów kapitałowych, mających na celu utworzenie nowoczesnej bazy turystycznej. Nie uda się tego załatwić własnymi środkami, dlatego konieczne staje się pozyskanie ich z zewnątrz.

Istotnym czynnikiem umożliwiającym rozwój turystyki na terenie powiatu jaworskiego, jest obecność dużych kompleksów leśnych, znaczna ilość wytyczonych i oznakowanych szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, lokalizacja na terenie powiatu Parku Krajobrazowego „Chełmy”, Centrum Edukacji Ekologicznej „Salamandra” w Myśluborzu i aktywnie prowadzona działalność gmin w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Na dużą atrakcyjność turystyczną powiatu jaworskiego ma wpływ znaczna liczba dobrze zachowanych zabytków historii

i architektury, obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz przebiegający przez teren powiatu Dolnośląski Szlak Cystersów.

Istotną rolę w promowaniu turystyki będą mieć miasta. Jawor – stolica powiatu jest miastem zaliczanym do nielicznej już grupy miast dolnośląskich, mogących poszczycić się praktycznie niezmiennym średniowiecznym układem urbanistycznym. Reprezentacyjny rynek z dostojnym ratuszem otoczonym zabytkowymi pierzejami kolorowych kamieniczek / XVI-XVIII w. / nie ma sobie równych. Sala rajców w ratuszu - ozdobiona witrażami wykonanymi w Berlińskim Królewskim Instytucie Witraży, ilustrującymi panoramę miasta, należy do najpiękniejszych w Polsce. W przylegającym do ratusza budynku Teatru Miejskiego zachowała się wspaniale zdobiona sala teatralna. Zachwycić może unikatowe wnętrze Kościoła Pokoju. Ten ewangelicki kościół zgłoszony na listę dziedzictwa światowego UNESCO jest obecnie rekonstruowany przez Polsko-Niemiecką Fundację Rozwoju Kultury. Wzniesiony w XVII w. po wojnie trzydziestoletniej z drewna i gliny, posiada imponujące barokowe wnętrze (niezwykle cenne empory z galeriami herbowymi jaworskiej szlachty i cechów rzemieślniczych). Od lat rozbrzmiewa w nim muzyka kameralna w najlepszym wykonaniu artystów polskich i niemieckich, którzy zapraszani są do udziału w „Jaworskich Koncertach Pokoju”. Istotną pozycją promocyjną może być Zamek, w XIII w. siedziba kasztelana, później rezydencja Piastów świdnicko - jaworskich. Miasto posiada ponadto około 50 innych cennych zabytków i miejsc godnych zwiedzenia. Udostępnienie wieży ratusza, także Baszty Strzegomskiej po jej adaptacji, najstarszego kościoła z 1242 r. – Rotundy Św. Barbary, uczynić może z miasta cel turystyki sentymentalnej i krajoznawczej.

Rys. 3 Zamek Piastowski w Jaworze

Ważnym elementem strategii powiatu w zakresie turystyki może być Bolków, położony na terenie kompleksu Pogórza Bolkowskiego i Gór Ołowianych, gdzie znajduje się wiele zabytków średniowiecznego budownictwa, a także stary układ urbanistyczny miasta. Do istotnych walorów zabytkowych miasta należą:

- Zamek z XIII wieku - należący do najstarszych i najbardziej interesujących z zachowanych zabytków średniowiecznego budownictwa obronnego w Polsce, dobrze zagospodarowany turystycznie. Na zamku tym kilka razy w roku odbywają się najbardziej prestiżowe turnieje rycerskie w Polsce,

Rys.4 Zamek w Bolkowie, widok na dziedziniec

- Kościół parafialny p.w. Św. Jadwigi - wymieniony w dokumentach już w 1298 r., jako budowla murowana na planie krzyża greckiego z dobudowaną od południa zakrystią i wieżą o formach wczesnogotyckich,
 - Klasycystyczny Ratusz - wzniesiony w końcu XIV wieku,
 - kamienice z podcieniami z XVII i XVIII wieku.
- Nie opodal Bolkowa zlokalizowane są unikalne źródła wód Glauberskich, niegdyś eksploatowane, dziś oczekujące na ponowne zagospodarowanie. Nie odkrytą do dnia dzisiejszego tajemnicę stanowi fabryka zbrojeniowa z czasów II wojny światowej, usytuowana w Górze Ryszarda na terenie miasta.

Rys 5 Organy Myśliborskie.

Najciekawszym i najatrakcyjniejszym miejscem sprzyjającym rozwojowi turystyki i rekreacji czynnej: pieszej, rowerowej i samochodowej, jest Park Krajobrazowy „Chełmy” wraz z trzema wąwozami: Wąwozem Myśliborskim, Wąwozem Lipy, Wąwozem Siedmica. Występują tu najlepiej zachowane w Sudetach kompleksy lasów liściastych oraz liczne gatunki zwierząt i roślin chronionych, w tym endemiczne stanowisko rzadkiej w Europie paproci „języcznik zwyczajny”. Jest to teren o wybitnych walorach krajoznawczych i różnorodnej budowie geologicznej, z unikatowymi w skali europejskiej relikdami działalności wulkanicznej. Teren ma również interesującą przeszłość historyczną i kulturową. Znajdują się tu przepiękne zabytkowe kościoły i pałace, ślady średniowiecznych grodzisk, punkty i drogi widokowe, pomniki i rezerваты przyrody oraz zespoły krajoznawczo-przyrodnicze. W parku występuje intensywne zagospodarowanie turystyczne poprzez zakładanie parkingów śródleśnych, chat turystycznych, miejsc wypoczynku, pól biwakowych, organizację bazy gastronomicznej oraz gęsta sieć szlaków turystycznych. W lecie, obok turystyki zmotoryzowanej i pieszej, można zwiedzać okolice przyległe do parku, natomiast zimą uprawiać narciarstwo biegowe. W skali województwa jest to unikatowy teren nadający się do rozwoju turystyki kwalifikowanej i krajoznawczej.

Rys.6 Pałacyk w Myśliborzu (w trakcie remontu)

W Myśliborzu przy Parku Krajobrazowym „Chełmy” utworzono Centrum Edukacji Ekologicznej i Krajoznawczej „Salamandra”. Podstawowym jego celem jest wspomaganie dydaktyki szkolnej w zakresie zdobywania wiedzy o środowisku przyrodniczym i zagrożeniach, jakie dla tego środowiska niesie działalność człowieka. Główna działalność przejawia się w organizacji kursów, seminariów, „zielonych szkół”, wycieczek i badań terenowych.

Nie mniej ciekawym miejscem perspektywnego rozwoju turystyki i rekreacji jest zbiornik wodny „Słup”.

Rys. 7 Zbiornik zaporowy „Słup”

Dotychczasowe zagospodarowanie turystyczno-krajoznawcze zbiornika uwzględnia naturalne warunki, jakie powstały z chwilą zalania lustra wody w 1978 r. W oparciu o naturalne drogi utwardzone i polne, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze opracowało szereg szlaków prowadzących wzdłuż brzegów zbiornika, a centralny punkt przecięcia tych szlaków znajduje się w miejscowości Słup - dawnej posiadłości cysterskiej. Poza szlakami, w pobliżu Słupa, znajdują się ścieżki rowerowe i ścieżki spacerowe w okolicy Krzyżowej Góry oraz ścieżka zdrowia na Bogaczowskim Grzbiecie. Atrakcją tego terenu są pozostałości pocysterskie: grangia, kuźnia oraz bogaty wystrojowo kościół p. w. N. M. P. ,wznoszący się nad okolicą. Aktywne działania promocyjne i medialne organizacji i samorządów mogą doprowadzić do zagospodarowania lustra wody oraz rozwoju infrastruktury turystycznej, co wzbogaci jego atrakcyjność.

Malowniczo położony jest również zbiornik wodny „Mściwojów”, oddany do użytku w 1999 r. Jego położenie stanie się niebawem dużą atrakcją dla miłośników żagli i wioseł. Woda ma pierwszą klasę czystości, którą zapewnia specjalny system naturalnego oczyszczania przy pomocy odpowiednio dobranej wodnej roślinności. W otoczeniu zbiornika przewidziano również tereny pod inwestycje typu hotel, restauracja, parking, dom wypoczynkowy, a nawet pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne.

W perspektywie planowana jest budowa zbiornika w Grobli i Kwietnikach, która podniesie atrakcyjność tej części powiatu, również bogatej w elementy zabytkowe, przyrodnicze o rozbudowanej sieci szlaków znakowanych. Aktywna polityka wszystkich samorządów w zakresie rozwoju turystyki stworzy dla powiatu jaworskiego nową szansę rozwojową.

SPORT

Na terenie powiatu działalność sportowa prowadzona jest głównie w 31 klubach sportowych. W klubach tych uprawiane są następujące dyscypliny sportowe: piłka nożna, piłka siatkowa kobiet, tenis stołowy, tenis ziemny, brydż sportowy, łucznictwo, szachy, biegi długodystansowe, akrobatyka sportowa, karate. Największą jednak popularnością cieszy się piłka nożna, akrobatyka sportowa, siatkówka i koszykówka.

Koordynatorami działalności tych klubów są: Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe, Szkolny Związek Sportowy Miasta i Gminy Jawor oraz Powiatu Jawor. Ponadto działalność sportowo-obronną prowadzi Zarząd Rejonowy Ligi Obrony Kraju. Koordynacją związaną z krzewieniem kultury fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców naszego powiatu, zajmuje się Ognisko Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej. Koordynacją związaną z organizowaniem turystyki, różnego rodzaju rajdów i poznawania naszego regionu przez dzieci, młodzież i mieszkańców z terenu powiatu, zajmuje się Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze Oddział w Jaworze. Poziom klubów jak na możliwości powiatu jest wysoki.

Ponadto działalność sportowo - rekreacyjną na terenie miasta Jawora prowadzi Ośrodek Sportu i Rekreacji, w którego gestii pozostaje stadion miejski, basen otwarty z hotelem i kawiarnią, kryta pływalnia „Słowianka” oraz ośrodek wypoczynkowy „Jawornik” z akwenem wodnym o powierzchni 6 ha.

Największym osiągnięciem sportowym może poszczycić się Miejski Klub Sportowy „Victoria” Jawor - Mistrz Polski w akrobatyce sportowej w 2000r., Klub Sportowy „Olimpia” Jawor jest w II Lidze piłki siatkowej kobiet.

Ponadto działalność sportowo-rekreacyjną na terenie miasta Jawora prowadzi Ośrodek Sportu i Rekreacji, w którego gestii pozostaje stadion miejski, basen otwarty z hotelem i kawiarnią, kryta pływalnia „Słowianka” oraz ośrodek wypoczynkowy „Jawornik” z akwenem wodnym o powierzchni 6 ha.

Na terenie miasta Bolkowa funkcjonuje stadion miejski oraz basen otwarty. Działalność sportową i rekreacyjną prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Bolkowie.

Należy podkreślić, że największą popularnością cieszą się imprezy o charakterze masowym i takie właśnie imprezy należy organizować w przyszłości, aby zachęcić ludzi do aktywnego spędzania wolnego czasu.

AGROTURYSTYKA

Każdy program rozwoju musi przewidzieć rozwój agroturystyki. Niestety jest to postulat bardzo trudny w realizacji. Utworzenie większej liczby gospodarstw agroturystycznych jest kosztowne, a rolnicy zamieszkujący na terenie powiatu w większości nie są zamożni. **Aby umożliwić rozwój agroturystyki, należy wykonać wiele prac, zorganizować sieć kanalizacyjną i wodociągową, poprawić stan dróg, przygotować ścieżki rowerowe i spacerowe, oznakować szlaki, stworzyć punkty informacyjne dla turystów oraz co najważniejsze, przekonać rolników do poprawy estetyki i stanu sanitarnego obejść. Te działania to obszar współpracy między gminami i kolejny czynnik kreujący infrastrukturę zarządzania powiatem.**

BAZA NOCLEGOWA

Hotel „Sportowy” Ośrodka Sportu i Rekreacji w Jaworze,

ul. Parkowa 7, tel. (076) 870-21-41,

30 miejsc noclegowych, łazienka we wspólnej części, umywalki w pokojach, telefon, basen odkryty, kort tenisowy, stadion, klub hotelowy.

Ośrodek Wypoczynkowy „Jawornik” w Jaworze,

ul. Myśluborska 27, tel. (076) 870-38-13,

pole namiotowe na ok. 200 miejsc, 30 stanowisk na przyczepy kempingowe, toalety, natryski, telefon, kawiarnia-restauracja, sztuczny zbiornik wodny z wydzielonym kąpieliskiem, 2 korty tenisowe (mączka i asfalt), boisko do siatkówki.

Motel w Jaworze,

ul. Kuziennicza 4, tel. (076) 87-79-82,

12 miejsc noclegowych, łazienka w pokojach, telefon, telewizor, parking strzeżony.

Motel w Jaworze,

ul. Dąbrowskiego, tel. (076) 870-29-39,

10 miejsc noclegowych, toalety, umywalki i natrysk – wspólne, telefon, świetlica.

Internat przy Zespole Szkół Zawodowych w Jaworze,

ul. Starojaworska 7, tel. (076) 870-28-39,

80 miejsc noclegowych, łazienka, toalety, natryski – wspólne, telefon, zaplecze gastronomiczne.

Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Myśluborzu,

Gmina Paszowice, tel. (076) 870-88-86,

46 miejsc noclegowych, pokoje 2-12 osobowe, toalety, łazienki – wspólne, kuchnia samoobsługowa, świetlica z telewizorem, pole biwakowe na 30 osób, zaplecze sanitarne, boisko do siatkówki, kort tenisowy.

Schronisko przy Szkole Podstawowej w Pogwizdowie,

59-411 Paszowice, tel. (0-76) 870-11-97

27 miejsc noclegowych, toalety, natryski.

Schronisko Młodzieżowe „POGANKA” w Grobli,
20 miejsc noclegowych w drewnianej chacie, bez zaplecza sanitarnego.

Hotel „Bolków” w Bolkowie,
ul. Sienkiewicza 17, tel. (075) 741-33-41,
50 miejsc noclegowych w pokojach 1, 2, 3-osobowych z łazienkami, telefonem i telewizorem, sala konferencyjna, bankietowa, restauracja, parking strzeżony, garaże.

Hotel „Panorama” w Bolkowie,
ul. Mickiewicza 6, tel. (075) 741-34-44,
24 miejsca noclegowe w pokojach 2-osobowych z łazienką i telefonem, sala konferencyjna, parking strzeżony.

Ośrodek Wypoczynku Świątecznego w Bolkowie
ul. Polna 19, tel. (075) 741-34-459,
pole namiotowe na ok. 200 miejsc, łazienki, toalety, telefon, 8 przyłączy do pryzczep, świetlica.

W odniesieniu do nawiązanych kontaktów i szerokiej współpracy gospodarczej z niemieckim partnerem (powiat Riesa-Grossenhaim) należy podjąć działania mające na celu zwiększenie bazy noclegowej na terenie powiatu. Zachodzi więc konieczność i potrzeba budowy hotelu na ok. 70 miejsc noclegowych wraz z całą infrastrukturą. Ponadto należy podjąć działania wraz z gminami wiejskimi, w zakresie dalszego zwiększenia ilości gospodarstw agroturystycznych.

KULTURA

Kultura może być jednym z głównych czynników integrujących gminy. Może przyczynić się do utożsamiania się mieszkańców z powiatem, a przy tym pobudzić wzrost przedsiębiorczości. Życie społeczno-kulturalne powiatu jest na tyle zróżnicowane i bogate, że może stać się swoistym zaczynem procesów rozwojowych, w tym także stymulatorem wzrostu gospodarczego. Należy więc zastanowić się nad „urynkowaniem” imprez kulturalnych, tak aby nie tylko spełniały swoje tradycyjne funkcje, ale również przynosiły organizatorom wymierne korzyści ekonomiczne. Jednak jedną z najważniejszych funkcji kultury jest promocja regionu, mająca na celu przyciągnięcie szerokiej rzeszy turystów.

Na terenie powiatu organizowane są przedsięwzięcia kulturalne o charakterze ponadgminnym, ponadpowiatowym, wojewódzkim oraz krajowe i międzynarodowe. Działania te należy kontynuować i rozwijać.

Najważniejszymi z nich są:

„Jaworskie Impresje Teatralne”

„Dni Jawora – Wybory Miss Ziemi Jaworskiej”

„Dni Bolkowa”

„Jaworskie Koncerty Pokoju”

„Jaworskie Biesiady Literackie”

„Dni Średniowiecznej Kultury Śląsko - Łużyckiej”

„Międzynarodowy Plener Artystyczny”
„Spotkania Władz Samorządowych Województwa Dolnośląskiego”
„Wystawa Plastyki „Euroregionu Nysa” i warsztaty artystyczne”
„Międzynarodowe Targi Chleba”
Festiwal muzyki gotyckiej „Castle Party”

Zasoby kultury materialnej należy ocenić jako liczne i posiadające duże wartości. W granicach powiatu jaworskiego znajduje się wiele zabytkowych obiektów architektury sakralnej i świeckiej. Do najważniejszych i cenniejszych należą:

w Jaworze :

- * Kościół Parafialny p.w. św. Marcina,
- * Kościół Pokoju p.w. św. Ducha Ewangelicko-Augsburski,
- * Zespół Poklasztorny Franciszkanów,
- * Zespół Klasztorny Zgromadzenia Beginek,
- * Zamek Piastowski,
- * Baszta Strzegomska,
- * Kamienica Mieszcząńska, ul. Legnicka 3

Na terenie gminy i miasta **Bolków:**

Rys.8 Zamek w Bolkowie

- * Zamek z XIII wieku w Bolkowie,
- * Zamek z XIV wieku w Świnach,
- * klasycystyczny ratusz w Bolkowie,
- * kamienice z podcieniami w Bolkowie,
- * ruiny zamku gotyckiego w Lipie,
- * ruiny pałacu w Starych Rochowicach,
- * późnobarokowy zespół pałacowo - folwarczny w Bolkowie,

- * zespoły pałacowo-parkowe w Jastrowcu, Lipie, Kaczorowie, Płoninie, Sadach Dolnych, Sadach Górnych.
- * Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny z XIV wieku w Jastrowcu po części przebudowany w XVII wieku,
- * Kościół p.w. św. Mikołaja z XIV wieku w Kaczorowie,
- * Kościół p.w. św. Piotra i Pawła z XIV wieku w Lipie,
- * Kościół p.w. Jana Chrzciciela z XIV wieku w Mysłowie,
- * Kościół Ewangelicki z XVIII wieku w Sadach Górnych,
- * Kościół p.w. św. Mikołaja z XIV wieku w Świnach,
- * Kościół p.w. św. Barbary z XVIII wieku w Wolbromku.

Na terenie gminy **Męcinka**:

- * gotycko-barokowy Kościół p.w. Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny w Słupie – gruntownie przebudowany w 1716 r. Obok Kościoła stoją cztery kamienne krzyże pokutne,
- * Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Chełmcu,
- * kompleks pałacowo – parkowy w Małuszowie,
- * Kościół Parafialny p.w. Narodzenia Marii Panny w Małuszowie,
- * Kościół p.w. św. Marcina w Pomocnem,
- * kamienna wieża widokowa na Mszanej / 462 m. n.p.m. koło Muchowa,

Na terenie gminy **Mściwojów**:

- * Kościół barokowy p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny z XVIII wieku w Mściwojowie,
- * kompleks zamkowo-pałacowy zaliczany do zabytków klasy I w Luboradzu,
- * Kościół p.w. Zaślubin Najświętszej Maryi Panny wybudowany na przełomie renesansu i baroku w Luboradzu,
- * dwór i pawilon parkowy z połowy XVIII wieku w Drzymałowicach,
- * Pałac w Targoszynie – budynek łączący w sobie styl neorenesansowy i elementy neobaroku oraz rokoka wybudowany w 1897 r.,
- * Kościół p.w. św. Jadwigi z przełomu XV i XVI wieku oraz z XVIII wieku w Targoszynie,
- * Pałac wybudowany w XVII wieku w Snowidzy.

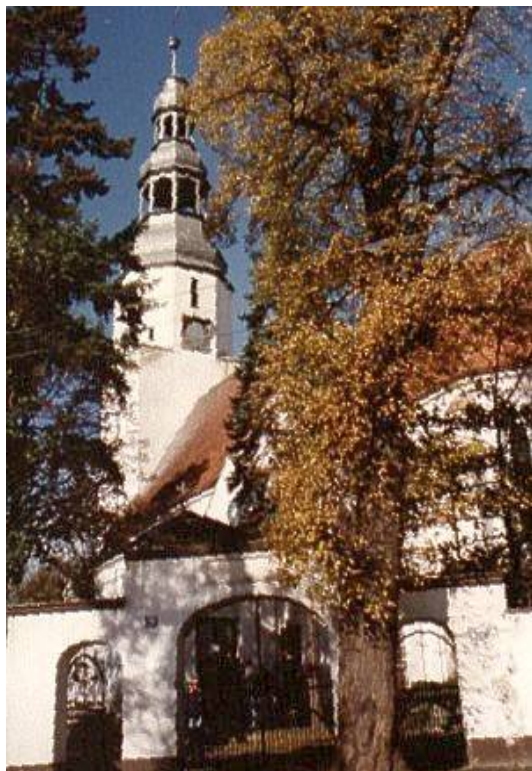
Na terenie gminy **Paszowice**:

- * Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego z XIV i XVI wieku oraz z XVIII wieku w Pogwizdowie,
- * zabytkowe pałace i dwory wraz z otaczającymi je parkami w Grobli i Jakuszowej,
- * kompleks pałacowy w Myślborzu (obecnie prowadzony jest remon),
- * wczesnorenesansowy dwór w Kłonicach,
- * kompleks pałacowo-parkowy w centrum Wiadrowa,
- * Kościół p. w. Podwyższenia Krzyża w Wiadrowie,
- * Kościół p.w. św. Anny w Grobli,
- * Kościół p.w. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Marii Panny w Kwietnikach,
- * Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Nowej Wsi Wielkiej,
- * Kościół parafialny i pomocniczy p.w. św. Trójcy w Paszowicach,
- * na wzgórzu „Radogost” w pobliżu Paszowic znajduje się wieża widokowa zbudowana w 1899 r.

Na terenie gminy **Wądroże Wielkie**:

* Kościół p.w. Matki Boskiej Różańcowej z XIII wieku w Wądrożu Wielkim.

* Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z XIV wieku w Mierzcycach,

Rys. 9 Kościół p.w. Wniebowstąpienia NMP z XIV w. w Mierzcycach

* Kościół p.w. św. Marcina z XV wieku w Postolicach,

* Kościół p.w. Serca Pana Jezusa z XVI wieku w Granowicach,

* Kościół p.w. św. Piotra i Pawła w Kosiskach,

* klasycystyczny pałac w Mierzcycach,

* dwór renesansowy wzniesiony w 1584 r. w Pawłowicach Wielkich.

Najważniejszą placówką kulturalną o zasięgu ponadregionalnym działającą na terenie powiatu jaworskiego jest **Muzeum Regionalne w Jaworze** mieszczące się w zabytkowym pobernardyńskim zespole klasztornym. Obecnie muzeum prezentuje 5 ekspozycji stałych (Galeria Śląskiej Sztuki Sakralnej, wystawa broni białej i palnej, dawne rzemiosło, izba ludowa, wystawa trofeów i akcesoriów łowieckich) oraz kilkanaście wystaw czasowych.

Bardzo dużą rolę w szerzeniu kultury muzycznej spełniają od 1995 r. Jaworskie Koncerty Pokoju oraz festiwal muzyki gotyckiej „Castle Party” odbywający się rokrocznie na Zamku w Bolkowie.

W kulturze znaczącą rolę odgrywa folklor. Od lat bardzo dużą popularnością cieszą się zespoły folklorystyczne, które wraz z samorządem lokalnym organizują cykliczne imprezy gminne (dożynki, święta ludowe, imprezy dla dzieci, wystawy) jak również reprezentują gminy na zewnątrz.

Systematyczne rozwijanie działalności kulturalnej, wprowadzanie nowych form pracy i innowacji jest możliwe dzięki szerokiemu współdziałaniu ludzi, organizacji i instytucji ze środowiska lokalnego. Rozwój kultury w dużym stopniu hamowany jest brakiem środków finansowych. Środki przyznawane z samorządów lokalnych na kulturę są niewystarczające, dlatego organizatorzy sami starają się pozyskiwać sponsorów.

OTOCZENIE BIZNESU

W ciągu ostatnich lat w Polsce nastąpił znaczny rozwój instytucji infrastruktury rynkowej, stanowiącej tzw.: „otoczenie biznesu”. Do instytucji otoczenia biznesu zaliczyć należy: banki, agencje i fundacje rozwoju regionalnego, ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, instytucje doradcze, informacyjne i szkoleniowe, izby, związki i stowarzyszenia gospodarcze, instytucje promocyjno – handlowe.

W powiecie jaworskim podstawowym sektorem „otoczenia biznesu” są banki. Funkcjonuje 10 placówek bankowych /oddziały, filie oraz banki spółdzielcze/. Największa ich koncentracja występuje w Jaworze. W pozostałych gminach funkcjonują banki spółdzielcze. Sektor ten wsparty jest działalnością wielu firm ubezpieczeniowych.

W celu wsparcia przedsiębiorców, określenia wspólnych problemów i poszukiwania rozwiązań na terenie powiatu jaworskiego działają: „Związek Pracodawców Ziemi Jaworskiej”, Stowarzyszenie „Centrum Promocji Gminy Jawor” oraz Stowarzyszenie Kupców Jaworskich. Zadaniem Związku Pracodawców Ziemi Jaworskiej jest ochrona praw i reprezentacja interesów zrzeszonych członków. Związek Pracodawców Ziemi Jaworskiej jest członkiem Federacji Pracodawców Polski Zachodniej. Dzięki członkostwu w Federacji stowarzyszeni w Związku pracodawcy zyskują m.in. łatwiejszy dostęp do szkoleń, doradztwa fachowego oraz możliwość łatwiejszego korzystania z funduszy pomocowych. Celem Stowarzyszenia „Centrum Promocji Gminy Jawor” jest m.in. wspomaganie i inicjowanie programów restrukturyzacji gospodarki oraz wspieranie rozwoju i powstawania małych i średnich przedsiębiorstw. Natomiast na rzecz integracji i rozwoju miasta oraz jego otoczenia działa Stowarzyszenie Kupców Jaworskich. Dzięki działalności tych organizacji następuje integracja środowiska lokalnych pracodawców, nawiązanie bliższej współpracy ze strukturami władzy państwowej, samorządowej i instytucjami mającymi lub mogącymi mieć wpływ na funkcjonowanie biznesu, a także bardziej kompleksowa reprezentacja pracodawców poza granicami kraju. Zaowocowało to udziałem w nawiązywaniu współpracy z pracodawcami niemieckimi, francuskimi i czeskimi oraz coraz częstszym udziałem w rozwiązywaniu ważnych spraw dla powiatu czy miasta.

Na terenie miasta Jawora funkcjonuje również Oddział TEDES Logistics Polska - Ogólnopolska Sieć Doradztwa i Pośrednictwa Gospodarczego proponująca firmom możliwość bezpłatnego zamieszczenia oferty w Centralnym Banku Ofert Współpracy Gospodarczej oraz realizowanie konkretnie sprecyzowanych zleceń, wyszukiwania określonych partnerów, producentów oraz nawiązywanie kontaktów handlowych za granicą.

Dążąc do rozwoju przedsiębiorczości władze lokalne opracowały Ofertę Inwestycyjną, w której proponuje się podmiotom gospodarczym prowadzącym i uruchamiającym nową działalność w zakresie produkcji i usług szerokie ulgi podatkowe, a także wskazuje się nieruchomości przeznaczone do zagospodarowania, tereny uzbrojone w media, na których możliwe jest zlokalizowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych.

PRZEMYSŁ

Powiat jaworski był dobrze rozwinięty pod względem gospodarczym, jednakże stan ten ulega systematycznie degradacji, czego wyrazem jest likwidacja bądź ograniczenie produkcji wielu przedsiębiorstw. Rozmieszczenie zakładów produkcyjnych jest nierównomierne, większość skoncentrowana jest głównie w Jaworze, nieznaczna część w Bolkowie. Na terenie powiatu znajduje się 4152 podmioty gospodarcze, w tym 3364 to osoby fizyczne. Pozostałe zakłady są na ogół niewielkie, zatrudniają zazwyczaj kilkadziesiąt osób. Wyróżniają się takie przedsiębiorstwa, jak:

- „Kuznia - Jawor” S.A. - która jest producentem wysokiej jakości odkuwek matrycowych. Odkuwki matrycowe produkowane są technologią obróbki plastycznej na gorąco, produkuje również wysokiej klasy kołnierze do połączeń rurowych. Firma posiada system zapewnienia jakości, zgodny z międzynarodową normą PN ISO 9002, certyfikat TUV, Germanischer Lloyd oraz uprawnienia Urzędu Dozoru Technicznego.
- Jaworskie Zakłady Chemii Gospodarczej „Pollena” S.A. - produkują środki do prania, zmywania, czyszczenia, szampony, środki do konserwacji i pielęgnacji samochodów, mydła specjalnego przeznaczenia, płyny do chłodziaczy samochodowych.
- Jawor - Home Sp. z o.o. - zajmuje się produkcją mebli, głównie krzeseł i stołów.
- Spółdzielnia Inwalidów „Inprodus”- zakład pracy chronionej produkujący wyroby branży motoryzacyjnej, elektronicznej i metalowej.
- „Cukrownia - Jawor” S.A.- produkcja cukru, pasz oraz energii cieplnej.
- „Pionier” S.A.- producent wyrobów gumowych.
- Zakład Produkcji Opakowań „Karton” s. c. - produkcja tektury i opakowań.
- „Korpo” Sp. z o.o.- obróbka mechaniczna odlewów i odkuwek.
- Kommunal Technik Sp. z o.o. - (maszyny i urządzenia dla przedsiębiorstw komunalnych, kompaktory, walce do zagęszczania gruntu, urządzenia do oczyszczania miasta itp.).
- „Metal-Jawor” Sp. z o.o. - produkcja maszyn i urządzeń dla przemysłu kamieniarskiego.

Najważniejsze firmy prowadzące działalność gospodarczą na terenie Gminy i Miasta Bolków to:

- Zakład Produkcji Odzieży „Debel”.
- Zakład Produkcji Obuwia „ALMARTO”.
- Stolarstwo-Tartaczniactwo.
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Bojen”- producent kontenerów, bagażników rowerowych.
- Zakład Przemysłu Lnianego Sp. z o.o. Świebodzice.

HANDEL, USŁUGI I RZEMIOSŁO

Aktywizacja działań przedsiębiorczych ujawniła się przede wszystkim w dziedzinie handlu. Obecnie wśród małych firm, których jest na terenie powiatu około 3,5 tysiąca, zdecydowaną większość stanowią drobne przedsiębiorstwa, działające w sferze handlu detalicznego. Rozwój tej sfery życia gospodarczego następował w sposób spontaniczny, nieskoordynowany i nierównomierny. Sieć handlowa jest rozproszona i rozdrobniona, dominują małe sklepy rodzinne. Poziom świadczonych usług nie zawsze jest zadowalający, nie zawsze też w pełni zaspokajający oczekiwania klientów, nie dysponują bowiem szerokim asortymentem towarów. Ograniczony jest też ich potencjał konkurencyjny i rozwojowy. Zaspakajają głównie potrzeby lokalnych klientów. Placówki handlu hurtowego są nieliczne, a ich wzrost wydaje się mało prawdopodobny ze względu na coraz większą aktywność handlową bezpośrednich producentów oraz dużych hurtowni o zasięgu regionalnym lub nawet krajowym. Poza tym handlowa sieć zakładów usługowych jest dobrze rozwinięta. W ramach tej sieci dominują jednostki małe, słabo wyposażone, oferujące usługi na średnim poziomie. Na

terenie powiatu nie ma nowoczesnych, prężnych zakładów usługowych. Tylko nieliczne zakłady wykraczają swoją działalnością poza sferę potrzeb rynku lokalnego. Handel i usługi realizują oczekiwania lokalnych klientów. Są one skoncentrowane przede wszystkim w ośrodkach miejskich. Na wsi w dalszym ciągu mało jest sklepów i zakładów usługowych, a poziom ich funkcjonowania można ocenić jako dostateczny.

Największe zakłady usługowe na terenie powiatu:

- „Bolko” - Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe Sp. z o.o.- prowadzi działalność w zakresie budownictwa inwestycyjnego, roboty remontowo- budowlane i instalacyjne.
- Przedsiębiorstwo Transportu i Maszyn Drogowych prowadzi usługi transportowe, krajowe i zagraniczne, wykonywanie robót ziemnych.
- Przedsiębiorstwo Usługowo - Produkcyjne i Handlowe „COM-D” Sp. z o.o. - prowadzi usługi komunalne.
- „Agroma” Sp. z o.o. - prowadzi sprzedaż maszyn i urządzeń rolniczych, materiałów elektrycznych, budowlanych - największe centrum handlowe w Jaworze.

Na terenie powiatu jaworskiego funkcjonuje około 50 firm zrzeszonych w Cechu Rzemiosł Różnych w Jaworze. Nie jest to liczba faktycznie funkcjonujących przedsiębiorstw rzemieślniczych, gdyż ilość niezrzeszonych rzemieślników jest o wiele większa. Rzemiosło na terenie powiatu jaworskiego obejmuje szeroki wachlarz oferowanych usług począwszy od: usług piekarniczych, mechanicznych, krawieckich, szewskich, zegarmistrzowskich, fryzjerskich. Są to głównie małe zakłady usługowe świadczące usługi dla mieszkańców terenu powiatu.

OCHRONA ZDROWIA

STAN ISTNIEJACY

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Jaworze świadczy usługi medyczne mieszkańcom powiatu jaworskiego w zakresie lecznictwa zamkniętego i lecznictwa specjalistycznego.

Usługi medyczne lecznictwa zamkniętego realizowane są przez podstawowe oddziały szpitalne:

1. oddział wewnętrzny	- 32 łóżka,
2. oddział chirurgiczny	- 24 łóżka,
3. oddział ginekologiczno - położniczy	- 14 łóżek,
4. oddział noworodkowy	- 10 łóżek,
5. oddział dziecięcy	- 10 łóżek,
6. oddział dla przewlekle chorych	- 12 łóżek,

razem: 102 łóżka

Bazę lokalową lecznictwa zamkniętego stanowią budynki szpitalne, położone w obrębie ulic Szpitalnej i Jana Pawła II:

- pawilon łóżkowy z łącznikiem mieści oddziały: wewnętrzny, chirurgiczny, ginekologiczno - położniczy i noworodkowy oraz sterylizatornię, pracownię płynów dezynfekcyjnych, kuchnię centralną, izbę przyjęć i blok operacyjny,

- budynek „A” z łącznikiem (obecnie modernizowany) mieści w części łącznika pracownie: RTG, USG, EKG i gabinety zabiegowe,
- budynek wolnostojący przy ul. Jana Pawła II mieści laboratorium analityczne.

Usługi lecznictwa specjalistycznego.

Usługi medyczne lecznictwa specjalistycznego świadczone są przez 19 poradni

**Tab. nr 2 STAN ZATRUDNIENIA W SP ZOZ W JAWORZE NA DZIEŃ
30 CZERWCA 2001 R.**

<i>Lp.</i>	<i>Grupa zawodowa</i>	<i>Zatrudnienie w osobach</i>
1.	Lekarze medycyny	29
2.	Lekarze stomatolodzy	2
3.	Mgr farmacji	1
4.	Inny z wyższym/nacz.piel., mgr.rehab., mgr anal.med., kapelan.	4
5.	Pielęgniarki	108
6.	Położne	15
7.	Laboranci fizykoterapii i fizjoterapii	4
8.	Laboranci RTG	3
11.	Technicy farmacji	1
12.	Inny średni personel (sekret.med., przyucz.lab.)	4
13.	Obsługa (prac.gosp., konserwatorzy, telefonistki, sprzątaczk, krawcowe)	20
14.	Personel niższy	20
15.	Dyrekcja	4
16.	Dział medyczno – organizacyjny	5
17.	Administracja	21
	RAZEM	241

Kadra lekarska – pielęgniarska i inna specjalistyczna jest względnie młoda, reprezentująca zasadnicze specjalizacje medyczne. Wyposażenie w sprzęt diagnostyczny i terapeutyczny jest na poziomie niezadowalającym.

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

Mieszkańcy miast i gmin powiatu jaworskiego objęci są podstawową opieką zdrowotną przez lekarzy pierwszego kontaktu różnych specjalności zatrudnionych w Przychodni Rejonowej w Jaworze, Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Bolkowie, Gminnych Ośrodkach Zdrowia w Mściwojowie, Męcince, Paszowicach i Wądrożu Wielkim oraz praktyki lekarza rodzinnego.

Na terenie powiatu funkcjonuje również Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej p.n. „MEDICUS” Centrum Diagnostyczno-Terapeutyczne Sp.z o.o.. Centrum mieści się w Jaworze przy ul. Kuzienniczej i obsługuje mieszkańców powiatu w zakresie lecznictwa podstawowego i specjalistycznego.

PROGNOZA ROZWOJU, KIERUNKI I PROGRAM DZIAŁANIA

W celu podniesienia standardu usług medycznych szczególnie w lecznictwie zamkniętym oraz sprostania wymogom wynikającym z reformy ochrony zdrowia, w tym z poziomu finansowania usług medycznych, niezbędne jest

kontynuowanie rozpoczętego programu restrukturyzacji w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Jaworze.

Pierwszy etap restrukturyzacji, polegający na dostosowaniu struktury zatrudnienia, został przeprowadzony w latach 1999 i 2000.

Kolejny etap programu restrukturyzacji wymagał będzie przeprowadzenia analizy działalności zakładu (poszczególnych oddziałów, poradni specjalistycznych) w celu przeprowadzenia odpowiednich korekt wewnętrznych struktur zakładu, niezbędnych dla potrzeb zdrowotnych populacji. Kryterium oceny powinno obejmować liczbę oddziałów szpitala, istniejący stan ich wyposażenia oraz poziom świadczeń diagnostycznych i leczniczych.

Kontynuowana będzie inwestycja pt. „Modernizacja Budynku „A” Szpitala Powiatowego w Jaworze”, w którym docelowo planuje się uruchomienie Oddziału Intensywnej Opieki Medycznej, co podniesie standard świadczonych usług medycznych i wyeliminuje konieczność dojazdu na Oddział IOM w Legnicy (25 km).

W szkołach podstawowych i ponadpodstawowych należy zapewnić opiekę medyczną ukierunkowaną na profilaktykę zdrowotną, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki antyzależnieniowej.

W ramach zintegrowanego ratownictwa medycznego – doposażenie Szpitala Powiatowego w niezbędny specjalistyczny sprzęt medyczny.

INSPEKCJA SANITARNA

Nad bezpieczeństwem sanitarnym w powiecie jaworskim czuwa Powiatowy Inspektor Sanitarny nadzorujący i kierujący pracą Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Jaworze. Stacja sanitarna nadzoruje wodociągi publiczne, stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, stan sanitarno – porządkowy miast i gmin oraz obiektów użyteczności publicznej, stan sanitarny jednostek nauczania i wychowania oraz zakładów produkcji, obrotu i magazynowania żywności i żywienia zbiorowego. Bada zagrożenia środowiska pracy, z uwzględnieniem chorób zawodowych, prowadzi również wychowanie zdrowotne i promocję zdrowia.

W zakresie sytuacji epidemiologicznej na terenie powiatu w porównaniu do lat 1998 –2000 notuje się spadek zachorowań na salmonellozy, świnkę, grypę, zanotowano natomiast wzrost zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2, ospę wietrzną, oraz wzrost ilości osób pogryzionych i szczepionych przeciwko wścieklicznie. Pozostałe zachorowania utrzymują się na jednakowym poziomie.

W profilaktyce chorób zakaźnych uczestniczą 32 punkty szczepień, pozostające pod stałym nadzorem Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej, które realizują w 95 % szczepienia ochronne, według obowiązującego kalendarza szczepień, organizują i przeprowadzają akcje szczepień zalecanych.

W zakresie działalności higieny komunalnej stwierdza się, iż woda w nadzorowanych wodociągach jest zgodna z wymaganiami obowiązującej normy. Zastrzeżenie budzi stan wody w studniach indywidualnych i wodociągach lokalnych pod względem mikrobiologicznym.

Na wysypiskach śmieci (Jawor, Bolków) nie stwierdza się składowania odpadów niebezpiecznych i medycznych.

Nadzorem Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku Stacji Sanitarnej objęte są placówki żywienia - żywnościowe. Najwięcej zastrzeżeń wnosi

się do stanu sanitarno - technicznego placówek na terenie Bolkowa, z których wiele wymaga modernizacji i wymiany wyposażenia (urządzenia i sprzęt). Nowo otwierane obiekty, nie stwarzają problemów sanitarno - technicznych, bowiem ich przygotowanie jest zgodne z obowiązującymi przepisami.

Stałym problemem jest natomiast samowolne rozszerzenie asortymentu oferowanych towarów bądź usług, wbrew warunkom technicznym i posiadanym zezwoleniom.

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży sprawuje nadzór nad stałymi placówkami akcji letniej i zimowej oraz kioskami spożywczymi w szkołach.

Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna prowadzi również działalność oświatowo - zdrowotną, która obejmuje wszystkie placówki służby zdrowia, gdzie realizuje się szereg programów edukacyjnych określonych programem Ministra Zdrowia, ujętym w Narodowym Programie Zdrowia na lata 1996-2005.

Wnioski i zadania do realizacji wynikające z aktualnego stanu bezpieczeństwa sanitarnego w powiecie jaworskim:

- **dążenie do likwidacji zjawiska tzw. „bezańskich psów”, będącego poważnym zagrożeniem zdrowotnym dla mieszkańców,**
- **kontynuacja programu szczepień ochronnych przeciw chorobom zakaźnym,**
- **realizacja zadań w zakresie dalszego wodociągownia i kanalizowania wsi wraz z możliwością oczyszczania ścieków,**
- **budowa dróg obwodowych miejscowości Małuszów, Jawor, Paszowice i Bolków w ciągu drogi nr 3, w celu zapewnienia większego bezpieczeństwa ludności, eliminacji hałasu, skażeń spalinami i zmniejszenia obciążenia dróg lokalnych,**
- **wprowadzenie do szkół programu dożywiania dzieci.**

POMOC SPOŁECZNA - OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

STAN ISTNIEJĄCY

Przedsięwzięcia z zakresu pomocy społecznej, realizacja których odbywać się będzie nie tylko przez organy administracji samorządowej, ale również przez szereg instytucji organizacji społecznych umiejscowionych na terenie powiatu jaworskiego, obejmują szereg problemów, między innymi: ubóstwa, niepełnosprawności, pomocy osobom starszym, itd.

Zadania z zakresu zaspakajania indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych wynikających z rehabilitacji społecznej, realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaworze. Należą do nich: udzielanie dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się, do turnusów rehabilitacyjnych oraz realizacja programów specjalnych PFRON.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizowane są przez Starostę Jaworskiego poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, dofinansowanie do oprocentowania zaciągniętego kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej, albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę niepełnosprawną, szkolenie i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych oraz realizację programów specjalnych PFRON. Pomoc osobom niepełnosprawnym w zakresie porad prawnych.

We wspomaganiu rodzin osób niepełnosprawnych w celu zapobiegania nadmiernemu ich obciążeniu oraz umożliwienie osobom niepełnosprawnym życia w środowisku rodzinnym, nie można pominąć wkładu samorządów gminnych. Wśród nich najistotniejsze to:

- objęcie osób niepełnosprawnych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- przyznawanie rent socjalnych,
- przyznawanie zasiłków stałych dla matek wychowujących niepełnosprawne dzieci,
- opieka rzeczowa,
- organizacja spotkań z osobami niepełnosprawnymi.

ZAMIERZENIA

W założeniach programu pomocy społecznej dużą uwagę poświęca się problemowi niepełnosprawności na terenie naszego powiatu. Realizacja założonych w ww. programie zadań ma na celu włączenie do aktywnego życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

Jednym z głównych przedsięwzięć, mających pobudzić do ogólnego rozwoju oraz poprawić sprawność psychofizyczną osób niepełnosprawnych, jest utworzenie warsztatów terapii zajęciowej. Ich **realizacja** w głównej mierze spoczywać będzie na Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski w Jaworze.

Podobne zadania spełniać ma również środowiskowy dom wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Utworzenie takiego ośrodka przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaworze planowane jest głównie ze względu na konieczność promocji zdrowia psychicznego oraz zapobieganie występowaniu zaburzeń psychicznych, jak również dostarczenie wsparcia środowiskowego rodzinom osób dotkniętych chorobą psychiczną.

Bardzo istotnym problemem jest przystosowanie otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych, tzw. likwidacja barier urbanistycznych, które utrudniają swobodne i samodzielne poruszanie się w terenie zabudowanym i niezabudowanym, polegających na modyfikacji krawężników, instalowaniu sygnalizacji akustycznej na przejściach dla pieszych oraz architektonicznych: udostępnienie budynków i budowli użyteczności publicznej poprzez montowanie wind, budowanie podjazdów, poszerzenie drzwi. Według projektu pierwszym krokiem w ułatwieniu dostępu dla wszystkich będzie w najbliższym czasie przeniesienie siedziby Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie do budynku przy ul. Paderewskiego 6, w którym nie będzie istniał problem barier architektonicznych.

Kolejnym zadaniem jest zorganizowanie wypożyczalni sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych oraz umożliwienie wszechstronnego dostępu do rehabilitacji osobom niepełnosprawnym.

Propagowanie i wspieranie imprez integracyjnych dla dorosłych i dzieci niepełnosprawnych. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz korzystania z turnusów rehabilitacyjnych, likwidacji barier w komunikowaniu się, a także architektonicznych i urbanistycznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych.

Następnymi ważnymi przedsięwzięciami, jakie powinny zostać zrealizowane to: tworzenie świetlic terapeutycznych, utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej oraz tworzenie środowiskowych domów samopomocy dla osób psychicznie chorych, w podeszłym wieku i przewlekle chorych. Utworzenie na terenie powiatu rodzinnych domów pomocy społecznej oraz powołanie kandydatów do pełnienia zadań pogotowia rodzinnego.

Także dążenie do stworzenia puli mieszkań socjalnych dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Wszystkie zadania powinny być realizowane przez wysoko wykwalifikowaną kadrę pracowników, która byłaby szkolona na bieżąco z zakresu pomocy społecznej, natomiast Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie powinno zostać koordynatorem pomocy społecznej w powiecie.

BEZROBOCIE

Bezrobocie jest jednym z elementów gospodarki rynkowej. Jako zjawisko badane oraz opisywane, w Polsce pojawiło się z początkiem 1990 roku i w sposób diametralny przeobraziło charakter rynku pracy. Wcześniej rynek pracy cechował się niedoborem zasobów pracy, natomiast w efekcie transformacji i początków restrukturyzacji wystąpił ich relatywny nadmiar.

Cechy bezrobocia powiatu jaworskiego w 2001 roku to:

- duży udział osób pozostających bez pracy powyżej 12-tu miesięcy – 49,8 %,
- wysoki wskaźnik bezrobocia wśród ludzi młodych do 24 roku życia – 26,0 %,
- zróżnicowanie przestrzenne poziomu bezrobocia na terenie powiatu,
- niska mobilność osób bezrobotnych.

Stopa bezrobocia tj. udział bezrobotnych do liczby ludności czynnej zawodowo w rejonie jaworskim wynosiła w roku 1998 – 19,9 %, zaś po utworzeniu powiatu i przyłączeniu Bolkowa, gminy zaliczonej do gmin zagrożonych bezrobociem strukturalnym odpowiednio w styczniu 1999 roku – 19,9 %, na koniec roku już 22,7 %, natomiast w roku 2000 – 25,5 %, a w maju 2001 r. – 25,6 %. Oznacza to, że na przestrzeni lat 1999 – 2001 licząc od stycznia 1999 r. do czerwca 2001 r. przybyło w liczbach bezwzględnych 965 bezrobotnych, zaś porównując grudzień 1998 r. do grudnia 2000 r., aż 2384 osoby bez pracy. Powiat jaworski w roku 1999 został uznany jako powiat zagrożony strukturalnym bezrobociem. Według stanu na dzień 30 czerwca 2001 r. w powiecie jaworskim zarejestrowanych było 6164 osób bezrobotnych, w tym 3529 kobiet. W stosunku do roku 1999 poziom bezrobocia wzrósł o 14,2 % (grudzień 1999 – 5476 osób; grudzień 2000 r. – 6254 osoby). Największy odsetek bezrobotnych w liczbach bezwzględnych na koniec czerwca 2001 r. występuje w Jaworze 45,1 % oraz w mieście i gminie Bolków 24,8 %, natomiast najmniejszy w gminie Wądroże Wielkie – 6,5 % i Paszowice – 6,9 %. W ogólnej liczbie bezrobotnych na koniec czerwca 2001 r. wyraźnie zarysowała się tendencja wysokiego udziału kobiet – 57,2 %, oraz bezrobotnych zamieszkałych na wsi – 43,6 %. Ogólny przekrój sytuacji w zakresie liczby bezrobotnych ilustruje tabela nr 4. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku mobilnym tj. 18-44 lata. Wg stanu na koniec grudnia 1999 r. pozostawało w tej kategorii bezrobocia 960 osób w tym 818 kobiet. W grudniu 2000 r. liczba bezrobotnych w wieku mobilnym wynosiła już 1068 osób w tym 901 kobiet. Od 1999 r. obserwuje się w tej kategorii bezrobotnych stałą tendencję wzrostową. Na koniec czerwca 2001 r. osób bezrobotnych w wieku mobilnym było 1267, w tym 1008 kobiet.

Od roku 1999 notuje się tendencję wzrostową wśród bezrobotnych absolwentów, odpowiednio 259 osób, a w roku 2000 już 327. W pierwszym półroczu br. pozostawało w ewidencji 75 absolwentów. Należy zaznaczyć, że zasadniczy napływ absolwentów do bezrobocia nastąpi w III kwartale 2000 r. i może osiągnąć nawet liczbę 380 – 430 osób.

Największą grupę bezrobotnych absolwentów stanowią absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, policealnych oraz średnich zawodowych. Absolwenci rejestrujący się po zakończeniu nauki posiadają wykształcenie w zawodach: ślusarz – spawacz, mechanik maszyn, mechanik samochodowy, sprzedawca, kucharz, fryzjer, technicy mechanicy, technik prac biurowych, sprzedawca – magazynier itp. Istniejące kierunki kształcenia odbiegają od oczekiwań pracodawców oraz potrzeb rynku pracy. Powoduje to ich znaczny napływ oraz długie pozostawanie w ewidencji urzędu pracy.

Ważną grupą wśród rejestrujących się bezrobotnych są osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładów pracy. W powiecie jaworskim takich osób w 1999 r. zarejestrowanych było 377. Zjawisko to charakteryzuje się w chwili obecnej tendencją malejącą. W roku 2000 zarejestrowało się 319 osób, jest to o 58 osób mniej niż w roku ubiegłym. W pierwszym półroczu 2001 r. zarejestrowało się z przyczyn dotyczących zakładów pracy 188 osób.

Z roku na rok maleje liczba osób uprawnionych do pobierania zasiłków dla bezrobotnych. Wskaźnik ten na przestrzeni od grudnia 1998 r. do 30 czerwca 2001 r. zmniejszył się z 27,3% do 21,1% przy stale rosnącej liczbie osób bez pracy.

W ramach ograniczania skutków bezrobocia na terenie powiatu jaworskiego utworzono cztery Kluby Pracy. Funkcjonują one na terenie miasta Jawora, Bolkowa, oraz w gminach Mściwojów i Wądroże Wielkie. Ponadto na terenie urzędu pracy funkcjonuje Sala Informacji Zawodowej. Doradca zawodowy, wspólnie z liderami klubów pracy, pomaga bezrobotnym i poszukującym pracy ponownie zaistnieć na rynku pracy i powrócić do zatrudnienia.

Tab. nr 3

SYTUACJĘ W ZAKRESIE OFERT PRACY OPISUJE PONIŻSZE ZESTAWIENIE.

GMINA	1998 r.	1999 r.	2000 r.	I półrocze 2001 r.
m. Jawor - ogółem	1174	1079	1027	326
w tym praca stała	414	478	487	239
gm. Męcinka - ogółem	60	50	57	17
w tym praca stała	23	24	20	13
gm. Mściwojów - ogółem	107	129	111	29
w tym praca stała	76	97	73	21
gm. Paszowice – ogółem	90	80	60	53
w tym praca stała	52	55	42	43
m. Bolków – ogółem	-	245	207	73
w tym praca stała	-	82	39	46
gm. Bolków – ogółem	-	21	16	4
w tym praca stała	-	15	13	1
gm. Wądroże Wielkie - ogółem	39	26	22	5
w tym praca stała	36	22	11	5
Oferty spoza powiatu				
Ogółem: w tym	179	299	151	57
- praca stała	112	130	97	40
RAZEM na k-c m-ca	1649	1929	1651	564

Od ponad trzech lat obserwuje się stały spadek liczby ofert pracy tabela nr 3, co pogarsza i tak trudną sytuację na rynku pracy. Towarzyszy temu coraz słabsza kondycja finansowa podmiotów gospodarczych. Na rynku pracy odczuwalny jest dotkliwy brak ofert pracy dla kobiet, dlatego też spadek bezrobocia wśród tej grupy jest mniejszy niż wśród mężczyzn. Największy napływ ofert pracy odnotowano z terenu miasta Jawora i Bolkowa. Wynikało to głównie z największego skupienia podmiotów gospodarczych działających na terenie w/w miast.

W ramach aktywnych form przeciwdziałaniu bezrobociu organizowane są programy, które zawiera tabela 5. Załączone dane liczbowe informują, że:

- środki Funduszu Pracy przeznaczone na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu z roku na rok maleją, natomiast bezrobocie na terenie powiatu jaworskiego ma tendencję wzrostową,
- gama zawodów w programie „szkolenia” jest bardzo różnorodna i szeroka, dostosowana do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- prace interwencyjne organizowane są we wszystkich możliwych zawodach ze szczególnym uwzględnieniem takich jak: robotnik ogólnobudowlany, sprzedawca, pracownik produkcyjny, referent administracyjno-biurowy,
- roboty publiczne, miejsca pracy tworzone są szczególnie w następujących zawodach: robotnik ogólnobudowlany, robotnik gospodarczy, w mniejszym stopniu referent administracyjno - biurowy (organizowane na wniosek samorządów lokalnych),
- umowy absolwenckie, miejsca pracy tworzone są szczególnie w zawodach: sprzedawca, referent administracyjno - biurowy,
- staże absolwenckie są jedną z popularnych i najdroższych form przeciwdziałania bezrobociu, pożyczki udzielone są w większości na działalność handlową i usługową, a w mniejszym stopniu na działalność produkcyjną.

Tab. nr 4

LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH W LATACH 1998-2000 I WEDŁUG STANU NA 30 PAŹDZIERNIK 2001 ROKU.

Powiat	Stan na koniec miesiąca			Wzrost /spadek /4-3/	Dynamika 1999=100%	Liczba bezrobotnych 30.10.2001
	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000			
1	2	3	4	5	6	7
M. Jawor	2132	2422	2787	+ 365	115,07	2788
Gm. Męcinka	405	494	578	+ 84	117,00	569
Gm. Mściwojów	342	432	491	+ 59	113,65	479
Gm. Paszowice	300	393	442	+ 49	112,46	476
Gm. Wądroże Wielkie	309	372	399	+ 27	107,25	408
Gm. Udanin	382	-	-	-	-	-
M. Bolków	-	642	711	+ 69	110,74	794
Gm. Bolków(wieś)	-	721	846	+ 125	117,33	892
RAZEM	3870	5476	6254	+778	114,20	6406

Tab. nr 5

WYDATKI FUNDUSZU PRACY ORAZ LICZBA UTWORZONYCH MIEJSC PRACY NA TERENIE POWIATU JAWORSKIEGO W LATACH 1998 – 2000 I W I PÓŁROCZU 2001 R. W RAMACH AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU.

Nazwa Programu	1998 r.		1999 r.		2000 r.		01 – 10.2001 r.	
	Miejsca pracy	Wydatki (w tys. zł)	Miejsca pracy	Wydatki (w tys. zł)	Miejsca pracy	Wydatki (w tys. zł)	Miejsca pracy	Wydatki (w tys. zł)
Szkolenia	216	134,3	213	158,4	127	78,5	31	30
Prace interwencyjne	360	931,3	362	839,9	397	814,1	130	282,4
Roboty publiczne	319	1.421,1	238	711,0	163	787,2	59	311,7
Umowy absolwenckie	112	380,2	100	201,4	48	144,3	10	46,10
Staże absolwenckie	58	99,8	54	169,6	33	164,8	32	95,40
Refundacja składki ZUS	25	42,3	7	11,9	5	8,8	-	-
Programy specjalne	-	-	-	-	11	220,0	-	-
Pożyczki na działalność gospodarczą	56	575,5	43	526,8	27	368,5	20	351,0
Pożyczki dla zakładów na utworzenie nowych miejsc pracy	25	291,2	19	210,0	7	107,0	-	50
OGÓŁEM	1.171	3.875,7	1.036	2.829,0	818	2.693,2	285	1166,6

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA POWIATU

STAN ISTNIEJACY

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Miasta i większość miejscowości wiejskich powiatu jaworskiego zaopatrywane są w wodę poprzez sieć wodociągową. Źródłem zasilania tejże sieci są ujęcia wód podziemnych. Pozostałe natomiast wsie zaopatrywane są w wodę ze studni indywidualnych. Łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej w gminach (w tym gminach Jawora i Bolkowa) wchodzących w skład powiatu w 1999 roku wynosiła 261,7 km. Ilość wody dostarczana gospodarstwom domowym wynosi 1682200 m³/rok. W ostatnich latach nastąpił rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowej.

Z sieci wodociągowej korzysta obecnie 92,0 % ludności w miastach i około 75 % w miejscowościach wiejskich.

Tab. nr 6

W PONIŻSZEJ TABELI MIEJSCOWOŚCI OZNACZONE „X” POSIADAJĄ SIEĆ WODOCIĄGOWĄ

L.p	Gmina	Miejscowość	Siec wodociągowa	Uwagi
1	2	3	4	5
1	Jawor	Jawor	X	
2	Bolków	Bolków	X	
3		Gorzanowice		
4		Jastrowiec		
5		Kaczorów		
6		Lipa		
7		Mysłów		
8		Nowe Rachowice		
9		Półwsie		
10		Płonina		
11		Sady Dolne		
12		Sady Górne	X	
13		Stare Rachowice	X	
14		Świny		
15		Męcinka	Wierzchosławice	X
16	Wierzchosławiczki			
17		Wolbromek	X	
18		Męcinka	X	
19		Chełmiec	X	
20		Chroślice	X	
21		Kondratów		
22		Małuszów	X	

23		Muchów	X	
24		Myślinów		
25		Piotrowice	X	
26		Pomocne		
27		Przybyłowice	X	
28		Sichów		
29		Sichówek	X	
30		Słup	X	
31		Stanisławów	X	W część przy kopalni
32		Mściwojów	Mściwojów	X
33	Barycz		X	
34	Drzymałowice		X	
35	Godziszowa		X	
36	Grzegorzów		X	
37	Luboradz		X	
38	Marcinowice		X	
39	Mściwojów		X	
40	Niedaszów		X	
41	Siekierzyce		X	
42	Snowidza		X	
43	Targoszyn		X	
44	Zimnik		X	
45	Paszowice	Paszowice	X	
46		Bolkowice	X	
47		Grobla		
48		Jakuszowa		
49		Kłonice		
50		Kwietniki	X	
51		Myślibórz		
52		Nowa Wieś Wielka	X	
53		Pogwizdów	X	
54		Sokola	X	
55		Wiadrów	X	
56		Zębowice	X	
57	Wądroże Wielkie	Wądroże Wielkie	X	
58		Wądroże Małe	X	
59		Bielany	X	
60		Biernatki	X	
61		Budziszów Mały	X	
62		Budziszów Wlk.	X	
63		Gądków	X	
64		Granowice	X	
65		Jenków	X	
66		Kępy	X	

67		Kosiska	X	
68		Mierzyce	X	
69		Pawłowice Wlk.		Opracowano dokumentację
70		Postolice	X	
71		Rąbienice	X	
72		Skąła	X	
73		Sobolew	X	
74		Wierzchowice	X	

Usługi kanalizacyjne świadczone są przy wykorzystaniu istniejących urządzeń sieciowych oraz transportu specjalnego do wywozu ścieków ze zbiorników przydomowych. Długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze) na terenie powiatu w 1999 roku wynosiła prawie 115,8 km. Z usług kanalizacyjnych w miastach korzysta obecnie 84,2 % ludności. Na terenach wiejskich powiatu istnieją jedynie niewielkie odcinki sieci kanalizacyjnej, dotyczy to m.in. Męcinki, Mściwojowa, Wądroża Wielkiego, Paszowic (22km), Myśliborza i Kłonic.

Urządzeniami lokalnej infrastruktury technicznej o szczególnym znaczeniu, z ekologicznego punktu widzenia są, oczyszczalnie ścieków. Jawor posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w Małuszowie, o przepustowości 8800 m³/d, Mściwojów 530 m³/d, Wądroże Wielkie, w Mierzycach 200 m³/d, Bolków w Wolbromku 4500 m³/d. Oczyszczalnie te nie są nadal w pełni dociążone, posiadają wolną moc przerobową w wysokości 9600000 m³/rok, co stanowi około 50% mocy zainstalowanej. Na terenie powiatu zlokalizowano cztery oczyszczalnie blokowe (mini oczyszczalnie), w Kaczorowie 2 szt., i po jednej w Budziszowie i Snowidzy. Istnieje zatem możliwość kierowania ścieków z gmin do oczyszczalni już zlokalizowanych w powiecie, bez konieczności budowy kolejnych. W miejscowościach wiejskich ścieki gromadzone są głównie w często nieszczelnych szambach. Brak jest przy tym technicznych możliwości ich oczyszczania, nawet mechanicznego.

ELEKTROENERGETYKA

Gminy powiatu jaworskiego posiadają korzystne warunki zasilania w energię elektryczną. Sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia na obszarze miast, w przeważającej mierze jest siecią kablową podziemną, zaś na terenach wiejskich - napowietrzną. Na terenie powiatu jaworskiego liczba odbiorców domowych wynosi 10425 gospodarstw, zużycie energii 17253 MWh. Niezbędna jest jednak wymiana (zwłaszcza na terenach wiejskich) sieci napowietrznych na sieci kablowe podziemne. Przepustowość linii elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć nie stanowi żadnej przeszkody w rozbudowie układu sieciowego. Teren powiatu stanowi zatem atrakcyjne miejsce lokalizacji przemysłu, usług i osadnictwa.

Na terenie powiatu w gminie Męcinka pracuje elektrownia wiatrowa.

GAZOWNICTWO

Wiele miejscowości powiatu jaworskiego zaopatrywanych jest obecnie w gaz ziemny wysokometanowy z magistralnego gazociągu. Układ ten zapewnia wysoką pewność zasilania. W ostatnich latach następuje wyraźny rozwój układu gazowych sieci rozdzielczych (dotyczy to w szczególności Męcinki, Paszowic). W końcu 1999 roku długość tejże sieci na terenie miast powiatu przekraczała 87 km, liczba odbiorców wynosiła 10086 gospodarstw domowych, a z gazu sieciowego korzystało 95% ogółu ludności Jawora i Bolkowa. Prowadzona systematycznie od kilku lat rozbudowa i wymiana sieci przewodów gazowych umożliwiła zaopatrzenie w gaz sieciowy kolejnych gospodarstw domowych w gminach powiatu jaworskiego. Wielu właścicieli domów jednorodzinnych dokonało przy tym modernizacji kotłowni na gazowe. Wykorzystywanie bowiem głównie węgla w tych celach jest jednym z istotniejszych źródeł zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.

Znaczna część powiatu jaworskiego nie jest obecnie zaopatrywana w gaz sieciowy, choć jest to możliwe (przynajmniej w pewnym zakresie) w dającej się przewidzieć przyszłości.

CIEPŁOWNICTWO

Gospodarka cieplna na terenie gmin powiatu jaworskiego ma w dużym stopniu zdecentralizowany charakter. Oparta jest bowiem o kotłownie lokalne (33 kotłownie) oraz paleniska indywidualne. Szczególnie istotnym przedsięwzięciem o ekologicznym wymiarze powinno być systematyczne zastępowanie ogrzewania konwencjonalnego (węglowego) ogrzewaniem "czystym".

W miastach możliwe jest stworzenie zintegrowanych układów ciepłowniczych w oparciu o źródło ciepła o większej mocy (przy jednoczesnym rozwoju sieci ciepłych). System taki jest już budowany w Jaworze. Sieć centralnego ogrzewania w miastach została w ostatnich latach wyraźnie rozbudowana i obecnie jej długość sięga 17 km. Możliwości techniczne kotłowni miejskich pozwalają w większości przypadków na przyłączenie kolejnych odbiorców i likwidację dalszych, uciążliwych dla środowiska kotłowni lokalnych. Na terenach wiejskich natomiast w najbliższym okresie dominować nadal będą paleniska indywidualne, choć dla rejonów zwartej zabudowy rozważyć można budowę ekologicznych kotłowni lokalnych.

ŁĄCZNOŚĆ

Telekomunikacja jest współcześnie jednym z bardziej istotnych czynników rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego. W latach 1995-1998 liczba abonentów telefonicznych na terenie powiatu zwiększyła się do ponad 10,95 tys., liczba telefonów na 1000 mieszkańców wynosi 149,6 przy średniej wojewódzkiej 136,3. W gminach wiejskich powiatu wynosi on od 69,2 w Męcince do 198,6 w Mściwojowie.

Rozwijającym się systemom telefonii komórkowej sprzyja natomiast sieć przekaźników zlokalizowanych na terenie powiatu jaworskiego (Jawor, Bolków, Gorzanowice, Kaczorów, Bielany, Nowe Rochowice, Kępy). Sieć ta umożliwia pokrycie niemal całego obszaru powiatu zasięgiem dostępnych systemów tej telefonii.

Zróznicowana jest także sytuacja w dziedzinie dostępności do placówek usług pocztowych i telekomunikacyjnych. Na terenie powiatu w końcu 1999 roku funkcjonowało 19 placówek pocztowych. Ich rozmieszczenie jest na ogół zgodne z rejonami koncentracji ludności.

MIESZKALNICTWO

Stan zabudowy mieszkaniowej, jej wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury komunalnej, wyznaczają bezpośrednio poziom warunków zamieszkiwania ludności, pośrednio stwarzają jednak istotne możliwości dla lokalnego rozwoju gospodarczego.

Zasoby mieszkaniowe w gminach powiatu jaworskiego w końcu 1999 roku liczyły prawie 15985 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 1075,6 tys. m². Przyrost substancji mieszkaniowej w roku 1999 był niewielki (o 0,47%). W okresie tym oddano bowiem do użytku 26 mieszkań. Warunki mieszkaniowe w istotny sposób stymulują wzrost poziomu życia, lecz w ostatnim okresie nie nastąpiła wyraźnie odczuwalna poprawa w tym zakresie. Wartości podstawowych wskaźników oceny sytuacji mieszkaniowej oscylują jednak wokół przeciętnych dla województwa dolnośląskiego. W 1999 roku w powiecie na osobę przypadało 19,9 m² powierzchni użytkowej mieszkania, w województwie : 19,3 m². W gminach powiatu jaworskiego dominuje stara zabudowa mieszkaniowa. Niektóre, zwłaszcza śródmiejskie, rejony miast powiatu mają zabytkowy charakter. Wiek zabudowy ma jednak niewątpliwie wpływ na stan techniczny budynków mieszkalnych. Pomimo rozległych prac remontowych i modernizacyjnych stan techniczny budynków i lokali mieszkalnych, nadal daleki jest od oczekiwań mieszkańców. W gminach tegoż powiatu, jak i wielu innych gminach, nie wykonuje się bowiem remontów i modernizacji starej substancji mieszkaniowej w wystarczającym zakresie.

Tab. nr 7 ZASOBY MIESZKANIOWE POWIATU

Wyszczególnienie			Dolnośląskie	Jawor	Dolnośląskie 100
Zasoby mieszkaniowe zamieszkane	Mieszkania	ogółem	927202	15985	1,72
		w tym stanowiące własność gminy	239099	3984	1,67
	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	ogółem	56363,2	1075,6	1,91
		w tym stanowiące własność gminy	11676,3	213,1	1,83
	Przeciętna	liczba osób na mieszkanie	3,14	3,39	107,96
		powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	60,8	67,3	110,69
		powierzchnia użytkowa mieszkania w m ² na osobę	19,3	19,9	103,11

ZAMIERZENIA

Rozwój funkcji gospodarczych, a także potrzeby ochrony środowiska, narzucają potrzebę budowy i modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej.

ZAOPATRZENIE W WODĘ, GOSPODARKA WODNA

Miasto Jawor

- wymiana rurociągu tłocznego od stacji uzdatniania wody do wieży ciśnień;
- remont wieży ciśnień;
- zabezpieczenie przeciwpowodziowe stacji uzdatniania wody na terenie Paszowic;
- wymiana rur azbestowych i przyłączy ołowianych na proekologiczne;
- pierścieniowe zasilanie w wodę osiedla Robotniczego;
- unowocześnienie technologii uzdatniania wody w stacji w parku miejskim;
- budowa hydrantów przeciwpożarowych;
- odtworzenie i oczyszczenie lokalnych studni jako ujęć awaryjnych na wypadek klęsk żywiołowych;
- rozwój sieci wodociągowej uwzględniającej tereny przemysłowe i mieszkaniowe.

Miasto i Gmina Bolków

- zagospodarowanie wód mineralnych – szczawów glauberskich w Starych Rochowicach, ustanowienie dla nich stref ochronnych;
- zasilanie: w wodę: Bolkowa, Świn, Wolbromka, Sadów Górnych i Dolnych, Wierzchosławic i Półwsi z ujęć w Marciszowie;
- włączenie gminy do istniejącego systemu zaopatrzenia w wodę w gminie Dobromierz.;
- zaopatrzenie w wodę Gorzanowic, Nowych Rochowic i Starych Rochowic z istniejących ujęć wodnych;
- zaopatrzenie w wodę wsi Mysłów i Płonina w oparciu o podziemne wody związane z zasobami rzeki Bóbr lub w oparciu o ujęcie wody w Marciszowie;
- budowa sieci wodociągowej we wsiach Lipa, Jastrowiec, Grodno w oparciu o zasoby wód miejscowych.

Gmina Męcinka

- budowa wodociągu tranzytowego Piotrowice – Męcinka;
- budowa wodociągu grupowego na bazie ujęcia w Muchowie dla wsi Pomocne – Kondratów;
- doprowadzenie wody do wsi Przybyłowice – Małuszów z systemu wodociągowego gminy Krotoszyce;
- włączenie wsi Sichów – Sichówek do systemu wodociągowego gminy Krotoszyce;
- zagospodarowanie zbiornika Słup dla celów rekreacyjnych.

Gmina Paszowice

- budowa zbiornika retencyjnego „Kwietniki” na rzece Przylęcznicy;
- budowa zbiorników retencyjnych „Grobla” i Pogwizdów na rzece Nysa Mała
- budowa zbiornika retencyjnego na cieku „Jawornik” - obręb Myślubórz od strony miejscowości Jawor;
- włączenie miejscowości Grobla do wodociągu w Kwietnikach;
- włączenie miejscowości Myślubórz, Jakuszowa i Kłonice do wodociągu w Paszowicach;
- włączenie ujęć wody Gorzanowice - Bolków do systemu wodociągu w miejscowości Pogwizdów;
- budowa wodociągów we wsi Jakuszowa na bazie własnych ujęć lub wodociągu Paszowice;
- budowa wodociągów we wsi Kłonice na bazie własnych ujęć;
- budowa wodociągów we wsi Myślubórz na bazie ujęć wody w Paszowicach dla miasta Jawora.

Gmina Wądroże Wielkie

- budowa wodociągu lokalnego dla wsi Pawłowice na bazie systemu wodociągowego gminy Mściwojów (Snowidza - Barycz);
- budowa zbiornika retencyjnego wody pitnej na rzece Cicha Woda w miejscowości Usza, na granicy gminy Wądroże Wielkie i gminy Ruja.

ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW

Miasto Jawor

- wyeliminowanie zrzutu ścieków bezpośrednio do rzek i potoków;
- budowa kolektora sanitarnego dla południowej części miasta;
- budowa kolektora deszczowego, wraz z automatyczną przepompownią dla osiedla Słowiańskiego i terenów przemysłowych w obrębie ZIM, obiektów PKP, „Jawor Home”, oraz wzdłuż ulicy Kuzienniczej i Krzywoustego;
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Małuszowie celem uzyskiwania obecnie obowiązujących norm w zakresie stopnia oczyszczania, z uwzględnieniem obiektów przemysłowych i rzemieślniczych przy ulicy Starojaworskiej i Cukrowniczej;
- budowa kolektora deszczowego od osiedla „Słowiańskiego” do kanału „Młynówki” w rejonie ulicy Starojaworskiej;
- budowa kolektora deszczowego wzdłuż ulicy Kuzienniczej i Krzywoustego do kanału „Młynówki” w rejonie ulicy Starojaworskiej;
- zapewnienie stałej drożności koryta „Młynówki” wraz z jej odnogami jako głównego odbiornika wód opadowych.

Miasto i Gmina Bolków

- rozbudowa systemu kanalizacyjnego dla Bolkowa, Świn, Wolbromka, Sadów Dolnych, Sadów Górnych, Starych Rochowic i Wierzchosławic z **wykorzystaniem** przepustowości oczyszczalni ścieków w Wolbromku;
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Wolbromku;

- budowa systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków dla: Kaczorowa, Płoniny, Mysłowa, Półwi, Wierzchosławiczek, Nowych Rochowic, Gorzanowic, Lipy, Grudna i Jastrowca.

Gmina Męcinka

- skanalizowanie wsi Przybyłowice, Małuszów, Myślinów – Muchów z odprowadzeniem ścieków do sieci kanalizacyjnej gminy Paszowice w miejscowości Myślibórz, Piotrowice, Chełmiec;
- budowa kanalizacji grupowej dla wsi Słup, Chroślice, Sichów, Sichówek z odprowadzeniem grawitacyjnym do oczyszczalni w Winnicy, gmina Krotoszyce lub do miejscowości Łażniki, gmina Złotoryja;
- wdrożenie programu małej sanitacji opartego na małych oczyszczalniach biologicznych we wsiach Pomocne i Kondratów.

Gmina Paszowice

- budowa oczyszczalni ścieków w Bolkowicach dla wsi Bolkowice, Wiadrów, Sokola, Grobla, Pogwizdów, Kwietniki i budowa sieci kanalizacyjnej na terenie tych wsi;
- budowa sieci kanalizacyjnej we wsi Zębowice;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w sołectwach i przysiółkach: Jakuszowa, Nowa Wieś Wielka, Nowa Wieś Mała, Siedmica.

Gmina Mściwojów

- kanalizacja wsi Marcinowice – 5 km;
- kanalizacja wsi Niedaszów, Zimnik i Siekierzyce – 15 km;
- kanalizacja wsi Snowidza Godziszowa i Barycz – 15 km.

Gmina Wądroże Wielkie

- modernizacja, ze zmianą technologii, oczyszczalni ścieków w Mierczycach. Docelowa przepustowość $Q = 350 \text{ m}^3/\text{d}$;
- skanalizowanie wsi Wądroże Małe, Wierzchowice i Granowice na bazie oczyszczalni w Mierczycach;
- wybudowanie oczyszczalni grupowej w Gądkowie i kanalizacji dla wsi: Rąbienice, Gądków, Bielany i Jenków;
- budowa rurociągu przerzutowego ze wsi Pawłowice Wielkie, Pawłowice Małe do systemu kanalizacyjnego gminy Mściwojów;
- budowa oczyszczalni w Budziszowie Wielkim dla wsi: Kępy, Kosiska, Sobolew, Postolice, Budziszów Mały, Budziszów Wielki;
- budowa oczyszczalni lokalnych dla wsi Biernatki i Jenków;
- likwidacja oczyszczalni w Wądrożu Wielkim (typu KOS-50) i Budziszowie Wielkim (byłego PGR-u).

ZAOPATRZENIE W GAZ

Miasto Jawor

- zamiana systemu ogrzewania z paliw stałych na paliwa ekologiczne
- modernizacja sieci gazowych miasta zgodnie z opracowaną „Koncepcją rozwoju i modernizacji sieci gazowych”.

Miasto i Gmina Bolków

- budowa stacji redukcyjno – pomiarowych I i II stopnia w Wolbromku i Świnach;
- doprowadzenie instalacji gazowej do Wolbromka i Świn;
- doprowadzenie instalacji gazowej do pozostałych wsi Gminy.

Gmina Męcinka

- gazyfikacja wsi Męcinka, Chełmiec, Myślinów, Chroślice, Słup, Sichów, Sichówek na bazie istniejącej stacji redukcyjno- pomiarowych w rejonie Piotrowic.

Gmina Mściwojów

- gazyfikacja wsi Snowidza, Targoszyn i Mściwojów.

Gmina Wądroże Wielkie

- budowa stacji redukcyjno - pomiarowej gazu w Wądrożu Małym o przepustowości $Q = 3000 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz rurociągów zaopatrujących w gaz wsie: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mierczyce, Skąpa, Pawłowice, Wierzchowice;
- budowa stacji redukcyjno - pomiarowej dla wsi Biernatki o przepustowości $Q = 320.0 \text{ m}^3/\text{h}$.

Gmina Paszowice

- budowa sieci dla wsi: Bolkowice, Wiadrów, Sokola, Kwietniki, Pogwizdów, Grobla, Kłonicze, Jakuszowa na bazie stacji redukcyjno- pomiarowej w Paszowicach;
- wykonanie zasilania wsi Myślubórz od Piotrowic (gmina Męcinka).

GOSPODARKA CIEPLNA

Miasto Jawor

- zabezpieczenie ciepła dla wielorodzinnych zasobów mieszkaniowych w rejonie ulic: Metalowców, Stalowej, Wrocławskiej i Armii Krajowej;
- likwidacja kotłowni i zmniejszenie palenisk na paliwa stałe;
- pozyskiwanie energii cieplnej z ekologicznych źródeł, w tym z energii słonecznej. Instalacja paneli słonecznych do ogrzewania wody w basenach.

Miasto i Gmina Bolków

- zwiększenie liczby kotłowni i palenisk wykorzystujących paliwa proekologiczne.

Gmina Paszowice

- zwiększenie liczby kotłowni i palenisk wykorzystujących paliwa proekologiczne.

Gmina Mściwojów

- zwiększenie liczby kotłowni i palenisk wykorzystujących paliwa proekologiczne.

Gmina Męcinka

- zwiększenie liczby kotłowni i palenisk wykorzystujących paliwa proekologiczne.

Gmina Wądroże Wielkie

- zwiększenie liczby kotłowni i palenisk wykorzystujących paliwa proekologiczne.

ENERGETYKA

Miasto Jawor

- budowa stacji transformatorowej 20/04 KV przy ulicy Kolejowej;

Miasto i Gmina Bolków

- budowa ośmiu stacji transformatorowych 20/04 KV po dwie stacje w Bolkowie i Mysłowie, po jednej stacji w Kaczorowie, Lipie, Sadach Dolnych i Sadach Górnych;
- budowa 3200 m linii energetycznej 20 KV;
- przebudowa linii napowietrznych na kablowe.

Gmina Męcinka

- budowa linii 20KV Myślinów - Muchów;
- przebudowa linii średniego napięcia relacji Myślinów Pomocne.

Gmina Mściwojów

- budowa linii energetycznych dla osiedli mieszkaniowych w Targoszynie, Mściwojowie i Snowidzy;
- budowa linii zasilania rezerwowego dla oczyszczalni ścieków w Mściwojowie.

Gmina Wądroże Wielkie

- budowa linii energetycznej o znaczeniu krajowym 400 KV.

Gmina Paszowice

- wykonanie sieci energetycznej dla osiedla domków jednorodzinnych we wsi Kłonice;
- przebudowa linii energetycznych napowietrznych na kablowe;
- budowa elektrowni wiatrowej w Paszowicach;
- budowa elektrowni wiatrowych w sołectwach Sokola i Pogwizdów.

MIESZKALNICTWO

Miasto Jawor

- modernizacja i renowacja zabudowy sprzed 1945 r.;
- zachowanie historycznej struktury zabudowy miasta;
- budowa mieszkań jednorodzinnych i wielorodzinnych w ilości odpowiadającej potrzebom;
- budowa mieszkań komunalnych w ilości odpowiadającej potrzebom.

Miasto i Gmina Bolków

- budowa 360 mieszkań na terenie Bolkowa;
- budowa 150 mieszkań na terenach wiejskich;
- baza pobytowa dla 500 osób w mieście i 500 osób na terenach wiejskich.

Gmina Mściwojów

- budowa 40 budynków mieszkalnych jednorodzinnych;
- utworzenie centrum szkoleniowego na bazie pałacu w Targoszynie.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

STAN ISTNIEJĄCY

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat obserwowany jest proces narastania zagrożenia terenu powiatu przestępczością. Geneza tego procesu jest dobrze poznana. W ostatnich latach, obok powszechnie znanych czynników kryminogennych, pojawiły się nowe zjawiska, dotyczące głównie sfery ekonomicznej np.: gwałtowny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, szeroki margines ubóstwa, czy zwiększające się bezrobocie. Na kształtowanie się przestępczości zaznaczył się też wpływ tendencji światowych. Powstają działania związków przestępczych, zorganizowanych w celu dokonywania ciągłych i różnorodnych przestępstw, tak kryminalnych, jak i gospodarczych, zakładających użycie siły, szantażu i korupcji.

Niebezpieczne stały się napady i zabójstwa przy użyciu broni palnej, przestępczość związana z nielegalną produkcją i obrotem narkotyków, fałszerstwem, kradzieżą i włamaniem do samochodów. Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest wzrost przestępczości nieletnich. Dotyczy to zarówno sprawców jak i czynów przez nich popełnionych. Narasta brutalizacja tych działań.

Ważnym elementem bezpieczeństwa publicznego jest bezpieczeństwo w komunikacji. Zagrożenia w bezpieczeństwie ruchu drogowego od początku lat dziewięćdziesiątych ulegają systematycznemu wzrostowi, a obrazują je: liczba wypadków drogowych i kolizji oraz zabitych i rannych.

Pogorszenie bezpieczeństwa na drogach jest wypadkową następujących czynników:

- systematycznego wzrostu liczby zarejestrowanych pojazdów,
- zwiększenia ruchu międzynarodowego,
- wzrostu natężenia ruchu na głównej sieci drogowej,
- braku rozbudowy i modernizacji sieci drogowej,
- złego stanu technicznego pojazdów,
- nagminnego łamania przez kierujących pojazdami przepisów ruchu drogowego (nadmierna prędkość, nieprawidłowe wyprzedzanie, itp.)

Źródłem zagrożenia bezpieczeństwa publicznego są także pożary, klęski żywiołowe i inne miejscowe zagrożenia. Na obszarze obecnego powiatu odnotowuje się wzrost pożarów i miejscowych zagrożeń. Ma miejsce znaczny wzrost zagrożeń związanych z transportem drogowym materiałów niebezpiecznych jak substancje chemiczne, gazowe materiały toksyczne stanowiące zagrożenie ekologiczne.

Zarówno straż pożarna jak i policja, stanowią podstawowe i najważniejsze podmioty realizujące zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego. W zmienionym układzie administracyjnym z dniem 1 stycznia 1999 r. wchodzi one w skład administracji zespolonej.

Duży problem w ostatnich latach stanowią bezpańskie psy nie tylko w kwestii pogryzień, ale również jako źródło zanieczyszczenia, szczególnie w miastach.

ZAMIERZENIA

Samorządy powiatowe stanęły z dniem 1 stycznia 1999 roku przed bardzo poważnym wyzwaniem - jak w wymierny sposób włączyć się w proces podnoszenia poziomu bezpieczeństwa, gdyż w ostatnich latach w odczuciu społecznym to właśnie kwestie bezpieczeństwa znajdują się na pierwszych miejscach listy potrzeb, które winny być zagwarantowane przez państwo i samorządy.

Narzędziem, które otrzymały samorządy dla realizacji tych zadań, są zapisy ustaw ustrojowych i kompetencyjnych, zespolenie powiatowych służb, inspekcji i straży (policja, straż pożarna, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja weterynaryjna, inspekcja sanitarna).

Równoległe z obserwowanym wzrostem przestępczości zachodzą procesy społeczne, związane ze zwiększającym się subiektywnym poczuciem zagrożenia przestępczością. Wspomniana reforma administracyjna kraju spowodowała, że bezpieczeństwo obywateli naszego regionu stało się wspólnym celem administracji rządowej, organów administracji samorządowej, różnych organizacji i instytucji działających w powiecie, a także szkół i obywateli. Do niedawna zadaniem tym obciążona była niemal wyłącznie policja. W wyniku inicjatywy samorządów oraz analizy dotychczasowego stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu jaworskiego, opracowany został program na rzecz bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego w powiecie jaworskim na lata 2000 - 2002. Program ten obejmuje zadania dla podmiotów, które powinny uczestniczyć w jego realizacji oraz określa ogólne założenia z zakresu problematyki bezpieczeństwa, kładąc szczególny nacisk na szeroko rozumianą działalność prewencyjną, która powinna przynieść efekty w postaci nie tylko zmniejszenia przestępczości na naszym terenie, ale także integrację wielu środowisk w wspieraniu działań na rzecz bezpieczeństwa.

Celem poprawy bezpieczeństwa publicznego zamierza się zainstalować kamery na najbardziej kolizyjnych skrzyżowaniach dróg i w miejscach szczególnego zagrożenia publicznego.

POLICJA

Na terenie powiatu jaworskiego nowa struktura policji przewiduje funkcjonowanie następujących jej elementów:

- Komenda Powiatowa Policji w Jaworze;
- Komisariat Policji w Bolkowie po zwiększeniu dotychczasowej obsady do 15 funkcjonariuszy /o 2 osoby więcej/, który obsługiwać będzie teren miasta i gminy Bolków;
- Grupa dzielnicowych Sekcji Prewencji KPP Jawor w składzie: komendant grupy i 7-iu policjantów obsługujący miasto Jawor;
- Rewir Dzielnicowych w Mściwojowie, w składzie: kierownik rewiru i 8-iu funkcjonariuszy obsługujący gminy: Mściwojów, Wądroże Wielkie, Paszowice i Męcinka.

Zmiany w policji zakładają również odciążenie komisariatów i rewirów od prowadzenia procedur dochodzeniowych i kryminalnych, które przejmie Komenda Powiatowa Policji. Pozwoli to zwiększyć możliwości obsługi społeczeństwa, także w godzinach nocnych.

Zarządy gmin, ze względu na pogarszający się stan bezpieczeństwa, zwracają uwagę na potrzebę utrzymania w każdej gminie jednostek organizacyjnych policji (rewiry, posterunki) zapewniających nieprzerwaną dostępność obywateli w sprawach bezpieczeństwa oraz możliwość szybkiego reagowania na zdarzenia naruszające ład i porządek publiczny.

Komenda Powiatowa Policji w Jaworze i podległe jej jednostki będą realizowały przede wszystkim następujące działania :

- przeciwdziałanie przestępczości pospolitej, głównie przeciwko mieniu /kradzieże mienia, włamania do samochodów, piwnic, itp./;
- przeciwdziałanie wszelkiego rodzaju wykroczeniom /zakłócenia porządku publicznego, niszczenie mienia/;
- zwiększenie częstotliwości i aktywności służby patrolowej w rejonach szczególnie zagrożonych;
- kontynuowanie działań związanych z realizacją programów cząstkowych wchodzących w skład programu „Bezpieczne Miasto Bezpieczna Gmina”:

- a/ edukacja prawna i wiktymologia;
- b/ młodzież a zagrożenia;
- c/ organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży;
- d/ pomoc sąsiedzka;
- e/ znakowanie przedmiotów;
- f/ poznaj swojego dzielnicowego;
- g/ poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Jednostki policji będą ponadto realizować programy dla dzieci i młodzieży pod nazwą :

1. Uwaga zagrożenie;
2. Bezpieczne wakacje;
3. Program pomocy osobom bezdomnym, niedołącznym, nieporadnym w okresie zimowym;
4. Unikamy alkoholu i narkotyków;
5. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym;
6. Współpraca z władzami samorządowymi polegająca na współdziałaniu z przedstawicielami urzędów miast, gmin i starostwa powiatowego w zakresie realizacji lokalnych programów poprawy bezpieczeństwa.

Poprawa bazy lokalowej i technicznej policji

W najbliższym okresie, do 2005 roku wymagana będzie dobudowa segmentu dla Komendy Powiatowej Policji w Jaworze zapewniająca standardowe warunki przyjmowania interesantów, ofiar przestępstw, przesłuchiwanie nieletnich w tzw. pokojach recepcyjnych, a także zaplecza garażowego dla posiadanego taboru samochodowego.

Przewiduje się również w latach 2003-2008 wyposażenie służby prewencyjnej, ruchu drogowego i dowodzenia w następujący sprzęt:

- sprzęt biurowy i meble,
- urządzenia łączności przewodowej i bezprzewodowej,
- urządzenia dające możliwość identyfikacji rozmówcy i rejestrujące rozmowy telefoniczne,
- urządzenia GPS - wskazujące miejsce pobytu pojazdu,
- alkotesty, alkomaty, alkometry i inne urządzenia do pomiaru alkoholu w wydychanym powietrzu,
- samochody ok. 35 szt. do 2015 roku, w tym:
- EKT / samochód do sprawdzania stanu techn. pojazdów/ - 3 szt.
- video radary - 3 szt.

Ponadto planuje się w latach 2005-2010 budowę sieci informatycznej wewnętrznej i zewnętrznej, zakup sprzętu komputerowego kompletnego - docelowo w 2015 roku dla 20 stanowisk w Komendzie Powiatowej Policji oraz dla stanowisk w podległych jednostkach, a także budowę linii światłowodowej Jawor - Legnica.

Wymianą w latach 2002-2010, objęta będzie instalacja grzewcza w obiektach Komendy Powiatowej Policji w Jaworze, Komisariatu w Bolkowie oraz Rewiru w Mściwojowie. Przeprowadzony będzie remont podpiwniczenia i garaży w Bolkowie oraz remont budynku w Wądrożu Wielkim. W latach 2002 - 2005 powinna ulec zwiększeniu liczba etatów o około 20-tu funkcjonariuszy policji.

W latach 2003-2005 przeprowadzona zostanie modernizacja stacji paliw. Przewiduje się także utworzenie Komisariatu w Paszowicach dla potrzeb gmin Paszowice i Męcinka.

PAŃSTWOWA I OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA

Państwowa Straż Pożarna jako formacja specjalistyczna realizować będzie zadania obejmujące walkę z pożarami, klęskami żywiołowymi, udział w ratownictwie drogowym i walkę z innymi zagrożeniami. Swoje działania ukierunkuje na:

- budowę skutecznego monitoringu, rozpoznawania i ostrzegania o zagrożeniach, który łącznie z systemem ratowniczym będzie stanowić jednolity system zapobiegania sytuacjom kryzysowym;
- konsekwentne egzekwowanie przepisów przeciwpożarowych w obiektach użyteczności publicznej (stara substancja mieszkaniowa, budynki gospodarcze, obiekty zabytkowe) i innych;
- organizowanie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, właścicieli obiektów, itp.,
- dostosowanie obiektu KP PSP oraz strażnic OSP do prowadzenia działań operacyjno-szkoleniowych i administracyjno-socjalnych,
- wnioskowanie i opiniowanie jednostek OSP w celu włączenia ich do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego.

Państwową Straż Pożarną wspomagać będą formacje OSP poprzez:

- podnoszenie w ramach szkoleń i instruktazu poziomu działań własnych;

- rozszerzanie działalności młodzieżowych drużyn pożarniczych jako naturalnego, własnego zaplecza;
- współorganizowanie życia kulturalnego i sportowego na wsi przy wykorzystaniu posiadanego zaplecza i infrastruktury.

Wobec pogarszającego się stanu technicznego sprzętu jednostek bojowych PSP i OSP wymagana będzie w latach 2002-2015 potrzeba zakupu nowego sprzętu, głównie specjalistycznego.

Tab. nr 8

PLAN ZAKUPU SPRZĘTU P/POŻ. ORAZ ZAMIERZENIA REMONTOWE
W POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTKACH PRZEDSTAWIA PONIŻSZA TABELA

Lp.	Wyszczególnienie	Rodzaj sprzętu, zadanie	Ilość	Termin
1.	Komenda Powiatowa PSP	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Centrum Powiadomienia Ratunkowego, z przystosowaniem jednostki do potrzeb garażowania karetki pogotowia oraz uruchomienie pomieszczeń dla obsługi, - zakończenie prac związanych z uruchomieniem Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego i wyposażenie w niezbędny sprzęt: meble, komputery, rzutniki, ekran, kamera wideo, sprzęt biurowy, - modernizacja pomieszczeń Komendy, - adaptacja garaży na warsztaty naprawcze, - zakup sprzętu dla Jednostki Ratownictwa Gaśniczego: <ul style="list-style-type: none"> a/ samochody operacyjne b/ ciężki samochód ratownictwa gaśniczego c/ samochód dostawczo-osobowy BUS - zakup zestawu sprzętu ratownictwa drogowego LUKAS - zakup zestawów i urządzeń wg potrzeb standardowych 	<p>-</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>wg potrzeb</p>	<p>2002-2005</p> <p>do 2002</p> <p>Do 2005</p> <p>2004-2007 do 2008</p> <p>do 2009</p> <p>do 2005</p> <p>do 2005</p>
2.	OSP Jawor	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja i adaptacja pomieszczeń, remont dachu, remont garaży, elewacja zewnętrzna, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego, - zakup sprzętu ratownictwa drogowego, - zakup sprzętu do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>do 2005</p> <p>do 2002</p> <p>do 2002</p> <p>do 2002</p>

3.	OSP Gmina Mściwojów	<ul style="list-style-type: none"> - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego, - adaptacja stodoły w Mściwojowie na potrzeby OSP w związku z przystąpieniem do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego, zakupy uzupełniające sprzętu i remonty bieżące. 	1	2001 do 2003 do 2015
4.	OSP Gmina Męcinka	<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa i modernizacja OSP Małuszów - adaptacja obiektów OSP Sichów, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Małuszów, zakupy uzupełniające sprzętu w miarę wycofywania zużytego, 	1	do 2010 do 2010 do 2005 do 2015
5.	OSP Gmina Paszowice	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja obiektu dla OSP Paszowice, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Myslibórz, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Paszowice, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Pogwizdów, 	1 1 1	do 2002 do 2008 do 2003 do 2005
6.	OSP Gmina Wądroże Wielkie	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja obiektów OSP Wądroże Wielkie, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Wądroże Wielkie, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Budziszów Wielki, - zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Mierczyce, - remont strażnicy OSP Kępy, - budowa strażnicy OSP Budziszów Wlk., - zakupy uzupełniające sprzętu i remonty w miarę potrzeb. 	1 1	do 2005 do 2005 do 2008 do 2005 do 2015 do 2015
7.	OSP Gmina Bolków	<ul style="list-style-type: none"> - zakup samochodu bojowego dla OSP Sady Dolne, - zakup samochodu bojowego dla OSP Wierzchosławice, - zakup samochodu bojowego dla OSP Bolków, - budowa strażnicy OSP w Bolkowie, - remonty strażnic OSP w Lipie i Wierzchosławicach: naprawa dachu, izolacja, tynki zewnętrzne, - modernizacja instalacji elektrycznej w OSP Kaczorów, Lipa, Wierzchosławice, Wolbromek. 	1 1 1	do 2015 do 2015 do 2015 do 2010 do 2005 do 2015

W latach 2001 - 2005 zamierza się włączyć do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego jednostki OSP: Bolków, Mściwojów i Granowice.

STOWARZYSZENIA, ORGANIZACJE, ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE

STAN ISTNIEJĄCY

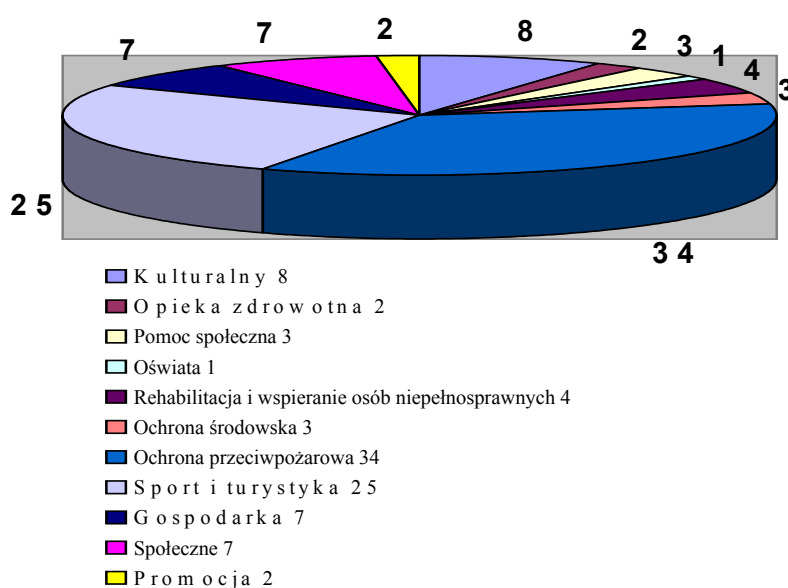
Reforma administracyjna kraju wprowadziła nowe mechanizmy zarządzania państwem. Przygotowane przez rząd i parlament normy prawne i organizacyjne umożliwiły:

- decentralizację struktur państwa,
- przesunięcie zadań, kompetencji oraz finansów publicznych na poziom samorządu gminy, powiatu i województwa,
- stosowane w praktyce konstytucyjnej zasady pomocniczości państwa, służącej umocnieniu uprawnień obywateli oraz ich wspólnot oraz dającej pierwszeństwo w zaspokajaniu potrzeb i rozwiązywaniu problemów społecznych podmiotom usytuowanym najbliżej potrzebujących,
- poszerzenie pola dla nowych form aktywności obywatelskiej.

Aktywność w tym okresie wykazują organizacje pozarządowe takie jak: stowarzyszenia, fundacje, które podejmują próbę zaspokojenia potrzeb mieszkańców miast i gmin, zmierzających do poprawy jakości ich życia, a często zmierzających do utrzymania dotychczasowego poziomu egzystencji. Tworzą się stowarzyszenia działające przede wszystkim w takich dziedzinach jak: opieka zdrowotna, pomoc społeczna, oświata, rehabilitacja i wspieranie osób niepełnosprawnych, kultura, ochrona środowiska, ochrona przeciwpożarowa, sport i turystyka, promocja i rozwój gospodarczy.

Wykaz ilościowy stowarzyszeń działających na terenie powiatu jaworskiego obrazuje poniższy wykres - stan na 30.06.200 r.

Wykres nr 3 ILOŚĆ ISTNIEJĄCYCH STOWARZYSZEŃ

Stowarzyszenia z dziedziny ochrony przeciwpożarowej obejmują wszystkie działające na terenie powiatu jaworskiego jednostki ochotniczej straży pożarnej

i ich związki, które z mocy ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, funkcjonują w oparciu o przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach.

Największa ilość stowarzyszeń, bo 27 związana jest z miastem Jawor, chociaż ich zasięg działania wykracza poza Jawor. Najbardziej znanym w kraju jest Stowarzyszenie „Międzynarodowe Targi Chleba”, o promocyjnym charakterze działania.

Często stowarzyszenia w ramach swojej statutowej działalności podejmują także działania, które należą do zadań gmin (np. zapobieganie patologiom społecznym, edukacja, pomoc społeczna) lub powiatów (np. opieka zdrowotna, oświata ponad- podstawowa). Często w takich obszarach organizacje są efektywniejsze od administracji. Dzięki pracy ochotniczej można zdobyć środki finansowe na rozwiązanie wielu bardzo istotnych dla środowiska problemów społecznych. Przykładem takiego działania na terenie powiatu jaworskiego jest Jaworskie Stowarzyszenie Pomocy Ludziom, Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych w Jaworze czy też Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy dla Szpitala Powiatowego w Jaworze. Szczególną prężnością w działaniu może pochwalić się ostatnie z wymienionych, którego wolontariusze już w drugim miesiącu od rejestracji w Sądzie zgromadzili fundusze pochodzące ze zbiórki pieniężnej oraz sprzedaży cegiełek, na zakup sprzętu medycznego dla Szpitala Powiatowego w Jaworze.

Wspomnieć należy także o Stowarzyszeniu p.n. „Bractwo Rycerskiego Zamku Bolków”, którego inicjatywy o charakterze kulturalnym znane są nie tylko w województwie dolnośląskim. Organizowane cyklicznie turnieje rycerskie oraz imprezy towarzyszące zawsze gromadzą rzesze publiczności.

Dużym zaangażowaniem, od kilku już lat, wykazują się:

- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski w Jaworze, które skupia dzieci i młodzież ze schorzeniami narządów ruchu, mowy i słuchu. Prowadzone są zajęcia rehabilitacyjno – opiekuńcze dla 60-70 wychowanków.
- Stowarzyszenie Bank Żywności i Sprzętu, którego zasadniczym celem jest organizowanie pomocy ludziom najbardziej potrzebującym. Jest to pomoc w zakresie żywności, środków materialnych i niematerialnych. Stowarzyszenie wykazało szczególne zaangażowanie na rzecz zbierania różnego rodzaju dóbr dla powodzian w 1997 roku.
- Stowarzyszenie Kupców w Jaworze – organizacja skupiająca podmioty gospodarcze prowadzące działalność handlową hurtową i detaliczną różnych branż na terenie miasta Jawora.

Ponadto wyszczególnienia wymagają: Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze w Jaworze, Liga Ochrony Przyrody - Zarząd Oddziału w Jaworze i Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Osobom Uzależnionym, Współuzależnionym oraz Ofiarom Przemocy „AZYL” w Jaworze, Regionalne Stowarzyszenie Ekologiczno - Krajoznawcze „Eko-Chełmy” w Myśliborzu, a także Jaworskie Stowarzyszenie Rozwoju Kultury i Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Bolkowie, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Legnickiej, Caritas Polska.

Zaangażowanie wielu stowarzyszeń na rzecz środowiska potwierdza potrzebę rozwoju współpracy samorządu terytorialnego i stowarzyszeń, szczególnie w zakresie wspierania ich działalności w dziedzinie pomocy społecznej, zdrowia i osób dotkniętych przez los.

ZAMIERZENIA

Wprowadzone przez rząd w latach 1998-2000 reformy weszły w stadium realizacji znacznie odciążając budżet państwa oraz zmuszając samorządy gmin i powiatów do angażowania własnych środków finansowych na realizację zadań, które powinny być finansowane z budżetu państwa np. opieka zdrowotna, oświata, opieka społeczna. Powoduje to coraz większy niedobór środków w gminach i powiatach na zadania własne. Należy w związku z tym oczekiwać, iż celem zaspokojenia potrzeb mieszkańców miast i gmin na dotychczasowym poziomie, utrzymana zostanie aktywność różnych środowisk w zakresie poszukiwania innych form pozyskiwania funduszy. Takie możliwości posiadają organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje. Prawdopodobny jest rozwój stowarzyszeń o charakterze sportowym, np. kluby sportowe, opieki zdrowotnej i społecznej oraz kultury itp.

Dla realizacji wspólnych dla gmin zadań z dziedziny ochrony wód, bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, edukacji itp. powstawać będą związki międzygminne. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej udostępni możliwość korzystania z pomocy finansowej na realizację programów dostosowawczych.

Również w tym procesie upatrywać można rolę stowarzyszeń i związków międzygminnych. Powstawanie nowych stowarzyszeń i związków międzygminnych będzie niewątpliwie zauważalne w trakcie realizacji strategii rozwoju powiatu jaworskiego.

OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Z klasyfikacji wszystkich zagrożeń dla powiatu jaworskiego, zagrożenie powodziowe jest najistotniejsze. Świadczy o tym niemal coroczne występowanie mniejszych lub większych powodzi w różnych miejscowościach powiatu. Wpływa na to zmiana stosunków wodnych, ukształtowanie terenu, wielkość opadów rocznych oraz zmiany klimatyczne, które wskazują, że zagrożenie powodziowe bez podjęcia gruntownych działań ochronnych będzie z roku na rok wzrastało. Z tego też względu w ostatnich 25 latach zbudowano na głównych ciekach wodnych powiatu zbiorniki retencyjne pełniące rolę głównego systemu ochronnego miejscowości przed gwałtownymi wylewami wód w okresach intensywnych opadów. Są to zbiorniki :

- zbiornik Słup na Nysie Szalonej o pojemności 5 mln m³ wody;
- zbiornik Rochowice na Rochowickiej Wodzie o pojemności 0,8 mln m³ wody;
- zbiornik Mściwojów na Wierzbiaku o pojemności 1,10 mln m³ wody;
- zbiornik suchy Kaczorów na Kaczawie o pojemności 0,9 mln m³ wody;
- zbiornik suchy Bolków na Rochowickiej Wodzie, o pojemności 0,74 mln m³.

Stan obwałowania zbiorników określany jest jako dobry, stan techniczny tam i urządzeń spustowych jako właściwy. Zbiornik Słup posiada znaczne zanieczyszczenie dna z uwagi na zamulenia i nanosy spowodowane intensywnym jego napełnieniem w czasie powodzi z lat 1997,1998, 1999.

Głównym ciekim wodnym, stwarzającym zagrożenie powodziowe, jest Nysa Szalona, o dużej szybkości nurtu, mająca w czasie wezbrań charakter potoku górskiego. Dokonana w 2000 roku ocena wałów powodziowych na tej rzece wykazała niżej wyszczególnione znaczne ich uszkodzenia:

- obwałowanie P-3 /teren miasta Jawora/ - uszkodzenie korony wału, skarp osuwiska i zapadliska;
- obwałowanie P - 4 /teren miasta Jawora/ - w koronie wału ogrodzenie, na przepuszczeniu Młynówki brak kłapy zwrotnej;
- obwałowanie L-5 /gm. Paszowice/ - wał rozjeżdżony i przekopany w dwóch miejscach, wyrwy i ubytki;
- obwałowanie Kanału Ulgi Bolkowice /gm. Paszowice/ wał rozmyty, przekop poprzeczny o szerokości 8 m, wał w stanie śladowym, porośnięty drzewami.

Uszkodzenia występują także w obwałowaniu i brzegach na rzece Nysa Mała na odcinku Grobla - Bolkowice oraz zamulenia i uszkodzenia brzegów koryta cieków Jawornik na odcinku Myślubórz-Jawor, a także zamulenia i uszkodzenia koryta Młynówki w Zębolicach.

Na znacznym odcinku wały są całkowicie zniszczone:

- obwałowanie P-2 /teren miasta/ - obniżenie korony wału do poziomu stwarzającego możliwość zalania osiedla Przyrzecze, oberwania skarp, zapadliska o głębokości 6 - 10 m , rozjeżdżona korona wału , na niektórych odcinkach całkowity brak wału, wysypiska gruzu;
- obwałowanie L-3 (teren miasta) - uszkodzenia korony wału, zapadliska, wał śladowy, liczne osuwiska, lisie nory.

Jednocześnie dno rzeki Nysy Szalonej jest zanieczyszczone gałęziami, nanosami powodziowymi, różnymi przedmiotami. Szczególnie widoczne jest to w granicach parku miejskiego, gdzie również koryto rzeki uległo przesunięciu, także w okolicach mostu na drodze w kierunku Piotrowic rzeka naruszyła granice pól prywatnych i jest zanieczyszczona materiałem nanosowym, spłycona w związku z zamuleniem. Poldery zalewowe na terenie powiatu stanowią 105.482 ha, nie prowadzono w ostatnim okresie kontroli stanu polderów.

Baza ratownictwa powodziowego została zlokalizowana w miejscowości Słup gm. Męcinka. Ma ona charakter międzysamorządowy dla gmin i powiatów w południowo - zachodnim dorzeczu Kaczawy. Na tej bazie zostały ulokowane magazyny:

- Wojewódzkiego Komitetu Przeciwpowodziowego,
- Rejonowego Komitetu Przeciwpowodziowego w Jaworze,
- powiatowy magazyn obrony cywilnej,
- magazyn rezerw powiatowych jednostek ratownictwa.

Na stanie rejonowego magazynu przeciwpowodziowego aktualnie znajduje się:

- 10 tys. szt. worków;
- 24 szt. szpadli;
- 5 szt. noszy sanitarnych.

Magazyn przeciwpowodziowy wymaga pilnego remontu bieżącego (szklenie okien, malowanie ścian i drzwi, uszczelnianie dachu).

OBRONA CYWILNA

Na terenie powiatu istnieje 41 formacji obrony cywilnej, które liczą łącznie 686 członków, w tym:

- 26 formacji terenowych;
- 14 formacji zakładowych.

Formacje te usytuowane są w gminnych jednostkach samorządowych.

Na terenie powiatu funkcjonuje 7 magazynów obrony cywilnej, w tym:

- 1 magazyn powiatowy, wyposażony w sprzęt i odzież ochrony chemicznej, odzież roboczą, umundurowanie letnie i zimowe dla formacji OC, kombinezony, rękawice ochronne, nosze, aparaturę do dezaktywacji;
- 6 magazynów gminnych wyposażonych w sprzęt i odzież ochrony chemicznej.
- Magazyn powiatowy nie dysponuje regałami i wieszakami w magazynach, całość sprzętu i odzieży ułożona jest na paletach typu „EUROPA” co nie spełnia wymogów przechowywania.

PROGNOZY ROZWOJU I ZAMIERZENIA

Określony stan systemu ratownictwa wskazuje na potrzebę jego dalszego integrowania, wyposażania, dostosowywania do wymogów i standardów europejskich.

W zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

Szczególne znaczenie mają działania w zakresie poprawy infrastruktury i organizacji działań. Dotyczy to:

- konieczności oczyszczenia dna zbiornika Słup z zamuleń i nanosów popowodziowych oraz przeprowadzenia oceny bakteriologicznej wody w zbiorniku;
- przeprowadzenia naprawy wałów i brzegów Nysy Szalonej w ramach inwestycji i remontów bieżących oraz konserwacji na całej długości rzeki;
- oczyszczenia dna rzeki Nysy Szalonej na odcinkach newralgicznych oraz utrzymania w czystości koryt rzecznych pozostałych cieków wodnych;
- budowy zbiorników retencyjnych w Grobli i Kwietnikach (na cieku Przełęcznica);
- wyposażenia jednostek ratowniczych i powiatowego magazynu
- przeciwpowodziowego w normatywną ilość sprzętu ratownictwa i ochrony przeciwpowodziowej;
- usprawnienia pracy zespołów problemowych Rejonowego Komitetu
- Przeciwpowodziowego;
- stworzenia społecznego frontu ratownictwa powodziowego.

W związku z tak nakreśloną prognozą planuje się:

1. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze wystąpi do administratora zbiornika Słup tj. do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu o sporządzenie pełnej oceny stanu czystości zbiornika Słup oraz stanu technicznego tamy i urządzeń manewrowo – spustowych.

2. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze, za pośrednictwem Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej, dokona oceny bakteriologicznej wody w zbiorniku Słup i w zależności od uzyskanych wyników podejmie działania w zakresie umożliwiającym utrzymanie wody zbiornika w odpowiedniej klasie zdrowotnej.
3. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze w porozumieniu z Regionalnym Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Legnicy oraz Miejskim Komitetem Przeciwpowodziowym w Jaworze i Gminnym Komitetem Przeciwpowodziowym w Paszowicach ustali harmonogram inwestycji z uwzględnieniem budowy zbiornika p./powodziowego w Pogwizdowie i Kwietnikach, naprawy i konserwacji wałów przeciwpowodziowych na Nysie Szalonej na pełny zakres prac wynikający z przeglądu (na całej długości rzeki).
4. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze wspólnie z gminnymi komitetami przeciwpowodziowymi oraz Regionalnym Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Legnicy, dokona przeglądu wałów na potoku Wierzbiak oraz na Nysie Małej i określi potrzeby prac naprawczych oraz harmonogram tych prac.
5. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze opracuje wykaz polderów zalewowych, określi potrzeby w zakresie uzupełnienia ich oraz zmian granic polderów, dokona oceny znajdującej się na nich infrastruktury gospodarczej określi niezbędne działania, jakie należy podjąć dla ich prawidłowego utrzymania.
6. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze wystąpi do gminnych komitetów przeciwpowodziowych o przeprowadzenie pełnej oceny zanieczyszczeń koryt wszystkich cieków wodnych oraz przepustów a w oparciu o tą ocenę wystąpi do administratorów cieków wodnych o usunięcie zanieczyszczeń, które przyczyniają się do zahamowania drożności cieków i osłabiają ochronę przeciwpowodziową.
7. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Jaworze przedstawi potrzeby normatywne wyposażenia przeznaczonego do ratownictwa powodziowego, aktualnie posiadany stan tego wyposażenia w oparciu o które wydział opracuje wieloletni plan uzupełnienia wyposażenia ze wskazaniem źródeł finansowania.
8. Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego dokona określenia potrzeb normatywnych dla wyposażenia rejonowego i gminnych magazynów przeciwpowodziowych, opracuje na tej podstawie harmonogram uzupełnienia magazynu w sprzęt i środki ochrony przeciwpowodziowej ze wskazaniem okresów i źródeł finansowania.
9. Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego wspólnie z Wydziałem Geodezji i Kartografii zakończą proces komunalizacji terenu działki na której ulokowany jest rejonowy magazyn przeciwpowodziowy.
10. Gminne Komitety Przeciwpowodziowe podejmą działania w zakresie tworzenia społecznych grup wsparcia ratowniczego na terenie gmin, natomiast Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w zakresie utworzenia grupy o charakterze wolontariatu oraz grupy ratownictwa specjalnego (I-szej pomocy przedmedycznej) współdziałającej z Zarządem Rejonowym Polskiego Czerwonego Krzyża.

11. Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Jaworze zaktywizuje i przeszkoli zespoły problemowe komitetu w zakresie organizacji pracy zespołów w czasie zagrożenia powodziowego;
12. Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego zorganizuje spotkanie międzysamorządowe w sprawie rejonowej współpracy w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i rozwoju wspólnej bazy ratowniczej.

W zakresie obrony cywilnej

Dotychczas istniejące formacje będą przekształcane i przygotowywane do nowo planowanych rozwiązań poprzez:

- odbudowę kadrową ich stanu;
- system szkoleń i ćwiczeń;
- wprowadzanie integrowanej łączności z pozostałymi służbami ratownictwa kryzysowego;
- wyposażanie w sprzęt i umundurowanie;
- przygotowanie dokumentacyjno - planistyczne ich działań.

Istnieje konieczność dalszego budowania nowoczesnego systemu ostrzegania, alarmowania i powiadamiania ludności o zagrożeniach, szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony.

Konieczne jest wyznaczenie nowych pomieszczeń, schronów i budowli ochronnych dla ludności i systemu zaopatrzenia na czas wojny, ponieważ przekształcenia gospodarcze spowodowały ich deaktualizację.

Nowych rozwiązań systemowych wymaga ochrona dóbr kultury narodowej na terenie powiatu na czas pokoju i wojny.

W związku z wyżej określoną prognozą planuje się następujące zamierzenia:

1. Samorządy gminne dokonają przeglądu wszystkich podległych struktur Obrony Cywilnej w zakresie ich faktycznego stanu kadrowego, określą potrzeby uzupełnienia kadry żołnierskiej i dowódczej, a w oparciu o wnioski Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego wspólnie z Wojewódzką Komendą Uzupełnień uzgodni zasady ich uzupełnienia i nowej organizacji.
2. Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego:
 - określi potrzeby wyposażenia mundurowego formacji OC w skali powiatu oraz wyposaży samorządy gminne w umundurowanie dla formacji OC na potrzeby prowadzenia ćwiczeń i szkoleń;
 - podejmie działania w zakresie utworzenie nowych formacji OC w tych zakładach, które zatrudniają powyżej 50 pracowników;
 - raz w roku w ramach zgrupowania formacji OC, odbędą się ćwiczenia szkoleniowe na terenie każdej z gmin w oparciu o przygotowany program ćwiczeń, a raz na 4 lata odbędą się ćwiczenia formacji OC w połączeniu z ćwiczeniami służb ratowniczych;
 - z chwilą wejścia w życie ustawy o gotowości cywilnej włączy formacje OC w strukturę zarządzania i ratownictwa kryzysowego;

- w oparciu o normatywy i stany osobowe formacji OC określi potrzeby materiałowo – sprzętowe dla tych formacji oraz magazynu rezerw OC;
- wspólnie z jednostkami samorządowymi gmin i służbami zespolonymi określi nową sieć punktów wczesnego ostrzegania, alarmowania i powiadamiania ludności oraz zasady przepływu informacyjnego między punktami;
- utworzy niezbędną bazę planistyczno – dokumentacyjną dla prawidłowego koordynowania i kierowania działaniami OC;
- po uzgodnieniu z przedstawicielem Wojewódzkiej Służby Ochrony Zabytków i Dóbr Kultury Wydział podejmie działania w zakresie utworzenie zespołu ds. zabezpieczenia i ochrony dóbr kultury oraz w oparciu o jego działalność będzie realizował postanowienia przepisów w sprawie ochrony dóbr kultury przed pożarami, kradzieżami i dewastacją oraz na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa i konfliktu zbrojnego.

3. Samorządy gminne określą stan i potrzeby w zakresie budowli ochronnych i schronów, w oparciu o który zostaną podjęte działania powiatowe zmierzające do wytypowania i pozyskania pomieszczeń i obiektów w ilości niezbędnej w skali powiatu.

ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE

W zakresie zagadnień dotyczących zarządzania i ratownictwa kryzysowego istnieje potrzeba:

- zakończenia procesu integracji łączności służb ratowniczych oraz służb inspekcyjnych;
- zakończenia działań w zakresie tworzenia bazy lokalowej dla struktur kierowania i koordynacji działań;
- utworzenia banku danych informacyjnych dla celów ratownictwa i kierowania działaniami;
- dalszego wyposażania służb ratowniczych w sprzęt i magazynów ratownictwa;
- włączania nowych rodzajów ratownictwa do zintegrowanego systemu ratowniczego;
- doskonalenia działań ratowniczych.

W związku z tym planuje się podjęcie następujących zamierzeń:

1. Zakończenie prac adaptacyjnych pomieszczeń dla Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz dla Powiatowego Zespołu Ochrony Przeciwpożarowe i Ratownictwa;
2. Wyposażenie w/w pomieszczeń w stanowiska pracy dla członków zespołów sztabowo – kierowniczych, utworzenie i wyposażenie Powiatowego Stanowiska Powiadamiania Ratunkowego i włączenie jednostek ratownictwa medycznego w powiatowe struktury ratownicze;
3. Zakończenie procesu unowocześniania i integrowania łączności radiowej wszystkich służb ratowniczych i współdziałających poprzez wprowadzenie wspólnych danych radiowych;
4. Doposażenie jednostek OSP w nowy sprzęt ratowniczo – gaśniczy, Jednostki OSP w Jaworze - w wóz bojowy gaśniczy ;

5. Utworzenie powiatowej struktury koordynującej działania OSP tj. Powiatowego Zarządu Związku OSP i umiejscowienie jej w systemie struktur ratowniczych;
6. Utworzenie zespołu pomocy humanitarnej i wolontariatu oraz Grupy Ratownictwa Specjalnego PCK i włączenie ich do struktur ratownictwa medycznego;
7. Doskonalenie funkcjonalne ratownictwa drogowego, ekologiczno - chemicznego w oparciu o jednostki ratownicze wyposażone w wóz bojowy pogotowia drogowego i wóz ratowniczy do zwalczania skażeń ekologicznych i chemicznych - poprzez ćwiczenia i szkolenia.

Realizacja w/w zamierzeń w ciągu najbliższych lat będzie ukierunkowana na stworzenie spójnego, sprawnie działającego powiatowego ratownictwa. Ma ona stanowić ważny element w tworzeniu społecznego bezpieczeństwa mieszkańców powiatu i w ochronie mienia.

KOMUNIKACJA

Podstawowy drogowy układ komunikacyjny powiatu jaworskiego stanowią drogi krajowe i wojewódzkie. Przez powiat jaworski przebiega główna oś komunikacyjna północ - południe tzn. korytarz E-65 Skandynawia - Szczecin - Sudety - Europa Południowa. Połączenie to przebiega drogą krajową nr 3 i częściowo drogą krajową nr 5 (łączą się w Bolkowie). Autostrada A4 zapewnia połączenie z Niemcami i południową częścią kraju, drogi nr 3 i nr 5 zapewniają dogodne połączenie z północną i południową częścią kraju oraz Czechami. Drogi wojewódzkie zapewniają połączenie powiatu jaworskiego z powiatami ościennymi: średzkim, świdnickim, złotoryjskim, kamiennogórskim. Drogi powiatowe zapewniają połączenie gmin z siedzibą powiatu oraz gmin pomiędzy sobą. Drogi gminne stanowią uzupełniającą sieć dróg, służącą miejscowym potrzebom. Istniejący drogowy układ komunikacyjny zapewnia podstawowe potrzeby komunikacyjne społeczności powiatu jaworskiego. Jednak przeważającą sieć dróg stanowią drogi o parametrach technicznych nie odpowiadających wymogom przewidzianym dla ich kategorii. Notowany w ostatnim okresie szybki wzrost liczby pojazdów i narastające natężenie ruchu powodują konieczność podjęcia pilnych działań remontowych i modernizacyjnych dróg, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, płynności tego ruchu i funkcjonalności całego układu komunikacyjnego powiatu. Na terenie powiatu jaworskiego znajduje się 639,4 kilometrów dróg publicznych, w tym: 83,3 km dróg krajowych, 70,1 km dróg wojewódzkich, 323,2 km dróg powiatowych, 162,8 km dróg gminnych. Drogowy układ komunikacyjny powiatu jaworskiego przedstawiony jest na załączniku nr 2.

DROGI KRAJOWE

STAN ISTNIEJĄCY

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa. Zarządza nimi Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych Oddział Południowo-Zachodni we Wrocławiu. Przez powiat jaworski przebiegają następujące odcinki dróg krajowych:

autostrada A-4, w granicach powiatu 9,7 km,
droga nr 3 Świnoujście - Jakuszyce - Granica Państwa, w granicach powiatu 59,7km,
droga nr 5 Wrocław - Lubawka - Granica Państwa, w granicach powiatu 13,9 km.

Według raportu Biura Studiów Sieci Drogowej Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych z kwietnia 2000 r. o stanie nawierzchni dróg za 1999 r. ocena ogólna stanu dróg krajowych przedstawia się następująco: w stanie dobrym jest 18,8% dróg i w stanie złym 81,2%. Stan dróg krajowych w powiecie jaworskim nie odbiega od oceny ogólnej dla całej sieci tych dróg. Wadą istniejącego układu komunikacyjnego dróg krajowych jest to, że przebiegają one przez centra zwartej zabudowy mieszkaniowej miejscowości: Małuszów, Jawor, Paszowice,

Bolków, Sokola i Kaczorów. Narastające natężenie ruchu tranzytowego, w szczególności pojazdów o dużej ładowności, powoduje liczne niedogodności dla mieszkańców w postaci nadmiernego hałasu, drgań, zanieczyszczenia powietrza, niszczenia infrastruktury mieszkaniowej, pękanie konstrukcji budynków. Cały odcinek drogi krajowej nr 3, przebiegający na obszarze powiatu jaworskiego nie spełnia warunków technicznych drogi krajowej. Droga posiada wąskie jezdnie, brak odpowiedniej szerokości poboczy, chodników i zatok dla pojazdów komunikacji publicznej. W nawierzchni jezdni istnieją ubytki i koleiny. Liczne niebezpieczne zakręty oraz ograniczenia prędkości do 40 km/h powodują ograniczenie płynności ruchu, zwiększenie czasu przejazdu, zużycia paliwa i zanieczyszczenia powietrza. W ciągu tej drogi odnotowywane jest także najwięcej wypadków i kolizji.

ZAMIERZENIA

W 1998 roku minister spraw wewnętrznych wydał wskazanie lokalizacyjne na budowę autostrady A-3. Wybudowanie autostrady oznaczałoby szansę przejścia przez nią sporej części ruchu tranzytowego w relacji Skandynawia - południe Europy, zarówno w zakresie przewozów towarowych, jak i pasażerskich. Właściwe zagospodarowanie, najbardziej atrakcyjnie położonych terenów przy węzłach autostrady, pozwoliłoby tworzyć nowe miejsca pracy, znacząco zasilić dochody budżetowe gmin i zdecydowanie podnieść atrakcyjność turystyczną tego terenu. Niestety, idea budowy autostrady została zawieszona i być może zostanie podjęta po roku 2015. Wobec powyższego w koncepcji rozwoju powiatu przyjąć należy wariant, jaki został zawarty w strategii województwa dolnośląskiego. Zakłada on w pierwszym etapie - modernizację drogi krajowej nr 3, w drugim etapie - budowę obejść Jawora, Paszowic, Sokolej i Bolkowa, a w trzecim - budowę nowej drogi szybkiego ruchu S-3 po śladzie planowanej autostrady A-3.

Ze względu na wielkość zadania i duże koszty budowa ta może być realizowana tylko przy wsparciu rządu.

Do czasu realizacji tego projektu **należałoby wykonać na drodze nr 3 następujące zadania:**

Gmina Męcinka – miejscowość Małuszów

1. Wykonać kontrolowane przejścia dla pieszych w rejonie wiaty przystankowej i w rejonie sklepu spożywczego.
2. Wybudować chodnik po stronie sklepu od cmentarza do wiaty przystankowej.
3. Wybudować chodnik po stronie remizy OSP od budynku nr 42 do transformatora.
4. Wybudować dwie zatoki przystankowe po obu stronach drogi.

Miasto Jawor

1. Utwardzić chodnik (prawa strona) na ulicy Narutowicza i Wieniawskiego.
2. Wyznaczyć przejścia dla pieszych na ul. Wieniawskiego w rejonie skrzyżowania z ul. Gagarina.
3. Oznakować znakami poziomymi skrzyżowanie ul. Mickiewicza z ul. Myśluborską.
4. Wybudować zatoki autobusowe dla obu kierunków ruchu przy ul. Mickiewicza.
5. Wybudować chodnik na ul. Mickiewicza wzdłuż ogródków działkowych.
6. Wykonać remont kapitalny nawierzchni jezdni ulic Mickiewicza i Dąbrowskiego.

Gmina Paszowice – miejscowość Paszowice

1. Wykonać odwodnienie na całej długości przebiegu drogi przez wieś.
2. Wyznaczyć przejście dla pieszych w rejonie posesji nr 29.
3. Wykonać nową nawierzchnię bitumiczną na całej długości przebiegu drogi przez wieś.
4. Wykonać odwodnienie wjazdu do posesji nr 26.
5. Przebudować chodnik wzdłuż drogi krajowej nr 3.
6. Wybudować chodnik i ścieżkę rowerową w ciągu drogi krajowej nr 3 od Jawora do Paszowic.

Gmina Paszowice – miejscowość Sokola

1. Przebudować most okularowy.
2. Wykonać chodnik oraz wyznaczyć przejścia dla pieszych.
3. Wykonać oświetlenie drogi na odcinku od Sokolej do skrzyżowania z drogą do Kwietnik.

Gmina Bolków – miejscowość Świny

1. Wybudować zatokę komunikacji publicznej w rejonie istniejącego przystanku PKS.

Gmina Bolków – miejscowość Bolków

1. Wykonać chodnik jednostronny w ciągu ul. Kolejowej i Republikańskiej.
2. Wykonać chodniki w ciągu ul. Jeleniogórskiej.

Gmina Bolków – miejscowość Stare Rochowice.

1. Wybudować zatokę komunikacji publicznej w rejonie istniejącego przystanku PKS.

Gmina Bolków – miejscowość Kaczorów

1. Wykonać jednostronny chodnik.

Na drodze krajowej nr 5 należałoby wykonać następujące przedsięwzięcia:

Gmina Bolków – miejscowość Bolków

1. Wybudować chodnik jednostronny w obszarze administracyjnym miasta.

Gmina Bolków – miejscowość Wierzchosławice

1. Wybudować chodnik jednostronny w obszarze zabudowanym.
2. Wybudować zatokę komunikacji publicznej w rejonie istniejącego przystanku PKS
3. Dokonać korekty przebiegu drogi w celu likwidacji dwóch niebezpiecznych zakrętów.
4. Przebudować przepust na cieku Kamionka.

DROGI WOJEWÓDZKIE

STAN ISTNIEJĄCY

Drogi wojewódzkie stanowią własność samorządu województwa dolnośląskiego. Funkcję zarządu dróg wojewódzkich pełni Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich we Wrocławiu. Przez powiat jaworski przebiegają następujące drogi wojewódzkie:

- nr 328** Nowe Miasteczko - Przemków - Chojnów - Złotoryja - Wojcieszów - Kaczorów Marciszów, w granicach powiatu 11,9 km, klasa Z,
- nr 345** Wilczków - Budziszów Wielki - Strzegom, w granicach powiatu 6,9 km, klasa G,
- nr 363** Bolesławiec - Złotoryja - Jawor - Jenków, w granicach powiatu 24,2 km, klasa G,
- nr 365** Jelenia Góra - Świerzawa - Jawor, w granicach powiatu 18,1 km, klasa G,
- nr 374** Jawor - Stanowice - Świebodzice, w granicach powiatu 9,0 km, klasa G.

Ocenia się, że 55% dróg wojewódzkich na terenie powiatu jaworskiego jest w stanie dobrym i 45% w stanie złym. Dane charakteryzujące stan dróg wojewódzkich w powiecie jaworskim nie odbiegają od oceny tych dróg dla innych obszarów Dolnego Śląska.

ZAMIERZENIA

droga nr 374

1. Wybudować ciąg pieszo - rowerowy w Jaworze na odcinku od skrzyżowania z ulicą Narutowicza do skrzyżowania z ulicą Wiejską.
2. Odwodnić odcinek w rejonie cmentarza komunalnego w Jaworze.
3. Wymienić izolację wiaduktu w miejscowości Jawor.
4. Wybudować dwie zatoki komunikacji publicznej w miejscowości Siekierzyce.
5. Wybudować chodnik w miejscowości Niedaszów.

droga nr 363

1. Odnowić nawierzchnię w obrębie miejscowości Sichów oraz w miejscowości Piotrowice.
2. Zlikwidować koleiny na odcinku od miejscowości Chroślice do miejscowości Jawor.
3. Wyremontować most w miejscowości Luboradz.
4. Wymienić izolację mostu w km 12+033.

droga nr 365

1. Wybudować chodnik w miejscowości Piotrowice.
2. Wymienić izolację mostu na ul. Limanowskiego w miejscowości Jawor.

droga nr 345

1. Zmodernizować drogę i dwa mosty w miejscowości Budziszów.
2. Budowa obwodnicy wsi Budziszów Wielki (długość 1,1 km).

droga nr 328

1. Zmodernizować drogę na odcinku Kaczorów gmina Marciszów.

DROGI POWIATOWE

STAN ISTNIEJĄCY

Drogi powiatowe stanowią własność samorządu powiatowego. Funkcję zarządu pełni Zarząd Dróg Powiatowych w Jaworze z siedzibą w Zębowicach nr 44.

Ze względu na znaczenie dla funkcjonowania układu komunikacyjnego i parametry techniczno-użytkowe istnieje następujący podział dróg powiatowych:

1. Drogi główne klasy G mające podstawowe znaczenie dla funkcjonowania powiatu:

- nr 12104 Mysłów – Lipa
- nr 20502 Lipa – Paszowice
- nr 20365 Mierzyce – Luboradz – Mściwojów – Paszowice
- nr 20308 Jawor – Wądroże Wielkie
- nr 20566 dr. nr 363 – Męcinka – Pomocne
- nr 20309 dr. nr 3 - Snowidza – Targoszyn

2. Drogi zbiorcze klasy Z:

- nr 12105 Lipa – Jastrowiec
- nr 20504 Jastrowiec – Pogwizdów – Świny
- nr 12106 dr. nr 5 – Sady Dolne – Sady Górne
- nr 12116 Wierzchosławice – Płonina – Kaczorów
- nr 12132 Kłaczyna - Bolków
- nr 12159 Stare Rochowice – Płonina
- nr 12161 Wolbromek – Sady Dolne
- nr 12163 Sady Górne – Nagórnik
- nr 12164 Wierzchosławice – Półwsie
- nr 20320 gr. powiatu – Postolice – Budziszów Mały
- nr 20360 (Dzieżkowice) – gr. powiatu – Kosiska
- nr 20363 Postolice – gr. powiatu (Usza)

nr 20364 Mierczyce – Granowice – Gądków – Bielany
nr 20367 Kępy – Sobolew
nr 20368 (Mikołajowice) – gr. powiatu – Wądroże Wielkie
nr 20371 Gądków – Rębienice
nr 20374 Pawłowice Wielkie – Snowidza
nr 20383 Granowice – gr. powiatu
nr 20386 Snowidza – gr. powiatu (Ogonowice)
nr 20387 Niedaszów – Zimnik
nr 20389 Targoszyn – Drzymałowice – Marcinowice
nr 20390 Targoszyn – Goczałków – gr. powiatu
nr 20391 Mściwojów – Niedaszów
nr 20392 gr. powiatu – Godziszowa – Jawor
nr 20395 gr. powiatu – Małuszów – dr. nr 3
nr 20396 gr. powiatu – Mierczyce
nr 20397 gr. powiatu – Przybyłowice – Małuszów
nr 20398 gr. powiatu – Sichówek – Sichów
nr 20503 dr. nr 3 – Pogwizdów – Kwietniki – dr. nr 3
nr 20505 dr. nr 3 – Wiadrów – gr. powiatu (Celów)
nr 20506 Jawor – Zębówice – gr. powiatu
nr 20509 gr. powiatu – Kondratów – Pomocne – dr. nr 365
nr 20548 Męcinka – Słup
nr 20552 dr. nr 363 – Piotrowice – dr. nr 365
nr 20554 dr. nr 3 – Wiadrów
nr 20555 Paszowice – Wiadrów
nr 20558 Bolkowice – Gniewków
nr 20559 Paszowice – Kłonice – Wiadrów
nr 20563 Jawor – Myślibórz – Myślinów – dr. nr 365
nr 20565 Męcinka – Piotrowice
nr 20567 dr. nr 20566 – Chroślice – Słup – Jawor
nr 20569 Sichów – Stanisławów
nr 20570 (Rzeszówek) – gr. powiatu Kondratów
nr 20571 (Biegoszów) – gr. powiatu – Kondratów

3. Drogi powiatowe lokalne klasy L:

nr 20561 dr. nr 20502 – Jakuszowa
nr 20557 Kwietniki – Grobla
nr 12155 jastrowiec – dr. nr 3
nr 12154 Jastrowiec – Grudno
nr 12157 Świny – Gorzanowice – Bolków
nr 12165 dr. przez wieś Wierzchosławice
nr 12152 dr. przez wieś Myśłów
nr 12160 dr. nr 12116 – Wierzchosławice
nr 20560 dr. nr 20502 – Nowa Wieś Wielka
nr 20373 Budziszów Wielki – Budziszów Mały
nr 12151 dojazd do stacji PKP Kaczorów
nr 20551 dojazd do stacji PKP Przybyłowice

Szerokość pasa ruchu poza trenem zabudowanym dla klasy G wynosi 3,5 - 3 m., dla klasy Z 3 - 2,75 m, a dla klasy L 2,75 - 2,5 m.

Tylko droga powiatowa nr 20309 (dr. nr 3 - Snowidza - Targoszyn) spełnia wymagania techniczne klasy G.

Wymagania techniczne klasy Z spełniają następujące drogi powiatowe:

nr 20320 gr. powiatu - Budziszów Mały - gr. powiatu,

nr 20506 Jawor - Zębowice - gr. powiatu,

nr 20548 Męcinka - Słup

nr 20567 dr. nr 20566 - Chroślice - Słup - Jawor.

W Jaworze następujące ulice stanowią drogi powiatowe:

Cukrownicza, Chopina, Armii Krajowej, Dworcowa, Kolejowa, Kościuszki, Myśluborska, Piastowska, Piłsudskiego, Poniatowskiego, Rapackiego, Grunwaldzka, Słowackiego, Starojaworska, Strzegomska, Szpitalna, Wiejska, Wrocławska, ul. bez nazwy w ciągu drogi Stary Jawor-Piotrowice.

W Bolkowie drogami powiatowymi są następujące ulice: Kamiennogórska, Niepodległości, Wolbromska, Sienkiewicza, Waryńskiego.

Podstawowymi mankamentami sieci dróg powiatowych są: mała szerokość, zły stan techniczny nawierzchni i poboczy. 14,9 km dróg powiatowych jest w stanie bardzo złym, a 140 km w stanie złym. W ciągach dróg powiatowych znajduje się 67 obiektów mostowych i jeden wiadukt. Większość obiektów wymaga remontów bieżących. Most w ciągu drogi nr 20552 w miejscowości Piotrowice wymaga remontu kapitalnego.

Średnie natężenie ruchu na drogach powiatowych to 964 pojazdy na dobę (największe na drodze nr 20502 Lipa - Paszowice - 1625, najmniejsze 91 na drodze nr 12116 Wierzchosławice - Kaczorów)

ZAMIERZENIA

W zakresie administracyjno porządkowym należy wykonać następujące przedsięwzięcia:

- I. Przemianować ul. Wrocławską i ul. Rapackiego w Jaworze do kategorii dróg wojewódzkich.**
- II. Przemianować niżej wymienione drogi powiatowe do kategorii dróg gminnych:**
 1. nr 12155 Jastrowiec - dr. nr 3, dł. 3,0 km, nawierzchnia gruntowa,
 2. nr 12160 Wierzchosławiczki - Stare Rochowice, dł. 1,3 km, nawierzchnia gruntowa,
 3. nr 20363 Kosiska - gr. powiatu (Usza) dł. 1,1 km, nawierzchnia gruntowa,
 4. nr 20368 Wądroże Wielkie - dr. nr 20364, dł. 4,9 km, nawierzchnia gruntowa,
 5. nr 20371 Gądków - Postolice, dł. 1,8 km, nawierzchnia gruntowa,
 6. nr 20559 Kłonice - Wiadrów, dł. 1,4 km, nawierzchnia gruntowa,
 7. nr 20561 Jakuszowa - dr. nr 20502, dł. 1,4 km, nawierzchnia gruntowa,
 8. nr 20564 Chełmiec - Myślubórz, dł. 1,6 km, nawierzchnia gruntowa,
 9. nr 20568 Chroślice - Męcinka, dł. 1,3 km, nawierzchnia gruntowa,
 10. nr 20571 (Biegoszów) - gr. powiatu - Kondratów, dł. 0,4 km, nawierzchnia gruntowa.
 11. ul. Cukrowniczą w Jaworze,
 12. ulicę bez nazwy w ciągu drogi Stary Jawor - Piotrowice

W pierwszej kolejności należy wykonać wszystkie niezbędne remonty cząstkowe.

Niniejszy program zakłada, że wszystkie drogi powiatowe powinny spełniać warunki techniczne określone w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. Dlatego wyznacza się zakres działań inwestycyjnych zakładający dla głównych dróg powiatowych, mających podstawowe znaczenie dla funkcjonowania powiatu, poszerzenie jezdni do minimum 5,5 m, dla dróg zbiorczych poszerzenie do minimum 4,5 m.

Realizacja wyżej wymienionych przedsięwzięć spowoduje, że sieć dróg powiatowych będzie odpowiadać podstawowym standardom umożliwiającym sprawną i bezpieczną komunikację.

Najpilniejszymi zadaniami do realizacji na drogach powiatowych są:

1. Remont mostu na rzece Nysa Szalona w ciągu drogi Piotrowice – Jawor.
2. Modernizacja drogi nr 12154 Jastrowiec – Grudno,
3. Modernizacja drogi nr 12157 Gorzanowice – Bolków.
4. Modernizacja drogi powiatowej nr 20561 Siedmica – dr. 20502
5. Przebudowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 20502 Lipa –Paszowice w Paszowicach Dolnych oraz wybudowanie chodnika na odcinku Paszowice Środkowe – Paszowice Górne.
6. Przebudowa mostu w miejscowości Pogwizdów w ciągu drogi powiatowej nr 20504 Jastrowiec – Świny.
7. Budowa ścieżki rowerowej przy drodze powiatowej nr 20563 Jawor Myślinów na odcinku Jawor - Myślibórz.
8. Budowa obejścia wsi Mierczyce na szlaku drogi 20308 Jawor – Prochowice (długość 1 km).
9. Remont drogi 20308 w miejscowości Wądroże Wielkie.
10. Utwardzenie drogi 20308 na odcinku Wądroże Wielkie – Gądków.

DROGI GMINNE

STAN ISTNIEJĄCY

Drogi gminne stanowią własność samorządów gminnych. Stan techniczny tych dróg w poszczególnych gminach nie odbiega od stanu technicznego dróg powiatowych, z wyjątkiem gminy Bolków, gdzie 27% dróg jest w stanie złym i 70% w stanie bardzo złym. Jednym z mankamentów dróg gminnych jest to, że stosunkowo dużą ich część stanowią drogi gruntowe.

Miasto Jawor posiada 28 km dróg gminnych, w tym 25 km o nawierzchni twardej.

Gmina Bolków posiada 18 km dróg gminnych, w tym 10 km o nawierzchni twardej.

Gmina Paszowice posiada 15,5 km dróg, w tym 12,6 km o nawierzchni twardej.

Gmina Mściwojów posiada 25,3 km dróg, w tym 11,4 km o nawierzchni twardej.

Gmina Wądroże Wielkie posiada 31 km dróg, w tym 7,5 km o nawierzchni twardej.

Gmina Męcinka posiada 45 km dróg, w tym 11,9 km o nawierzchni twardej.

ZAMIERZENIA

Gmina Jawor

1. Remonty nawierzchni ulic w centrum miasta polegające na wymianie nawierzchni asfaltowych na nawierzchnię z kostki brukowej.
2. Wymiana nawierzchni płyty Rynku z wymianą sieci podziemnych (zastąpienie śliskich płyt granitowych kostką kamienną).
3. Budowa ścieżek rowerowych w kierunku zbiornika Słup, Parku Krajobrazowego Chełmy, zbiornika w Mściwojowie.
4. Modernizacja dróg na terenach po Jednostce Armii Radzieckiej.
5. Budowa nowych dróg na osiedlu mieszkaniowym położonym pomiędzy ul. Mickiewicza i Myśluborską.

Gmina Bolków

1. Remonty dróg na terenie gminy w miejscowościach: Bolków, Gorzanowice, Grudno, Jastrowiec, Kaczorów, Lipa, Mysłów, Płonina, Sady Dolne, Stare Rochowice, Świny, Wierzchosławice, Wierzchosławiczki, Wolbromek.
2. Budowa ścieżek rowerowych od Płoniny do Bolkowa przez miejscowości, Stare Rochowice, Nowe Rochowice, Grudno, Jastrowiec, Gorzanowice.

Rys. 10 Wieża widokowa, Kłonice

Gmina Paszowice

1. Remont drogi i budowa parkingu dla potrzeb wieży widokowej „RADOGOST” w miejscowości Kłonice.
2. Budowa parkingu przy stoku narciarskim w Grobli.
3. Remont drogi Paszowice - Myślubórz.
4. Remont drogi Kłonice - Grobla.
5. Remont drogi Grobla - Pogwizdów.
6. Remont drogi Pogwizdów - Nowa Wieś Wielka.
7. Remont drogi Paszowice - Sokola.
8. Remont drogi Jakuszowa - Myślubórz.
9. Remont drogi w Paszowicach od nr 3 do nr 52.
10. Budowa oświetlenia w ciągu drogi krajowej nr 3 od Jawora do Paszowic.
11. Przebudowa oświetlenia ciągu drogi krajowej nr 3 w miejscowości Paszowice.

Gmina Mściwojów

1. Modernizacja dróg dojazdowych do zbiornika rekreacyjnego „Mściwojów”.
2. Budowa parkingu w rejonie zbiornika wodnego „Mściwojów”.
3. Budowa ścieżki rowerowej od strony miasta Strzegomia przez Targoszyn i Nidaszów.
4. Budowa ścieżki rowerowej Jawor-Mściwojów przez przysiółek Rybno.

Gmina Wądroże Wielkie

1. Budowa drogi na osiedlu mieszkaniowym w Wądrożu Wielkim o długości 2,0 km.
2. Remont nawierzchni drogi Wądroże Wielkie - Wierzchowice na odcinku 1,5 km.
3. Remont nawierzchni drogi przez wieś Biernatki na odcinku 1,0 km.
4. Remont nawierzchni drogi Wądroże Małe do drogi powiatowej Mierczyce - Wądroże Wielkie na odcinku 0,8 km.

Gmina Męcinka

1. Modernizacja drogi od Przybyłowic do drogi powiatowej nr 20567.
2. Modernizacja drogi Piotrowice - dr. powiatowa nr 20563.
3. Modernizacja drogi Myślinów - Kolonia Jerzyków.
4. Modernizacja drogi Chełmiec - Kolonia Jerzyków.
5. Modernizacja dróg wewnętrznych we wsiach Męcinka, Piotrowice, Przybyłowice, Małuszów, Sichówek.
6. Modernizacja drogi Stary Jawor - zbiornik Słup.
7. Modernizacja drogi Chełmiec - Kolonia Raczyce.
8. Modernizacja drogi Męcinka - Górzec.
9. Modernizacja drogi Sichów - Park.
10. Remont dróg transportu rolniczego.

BEZPIECZEŃSTWO NA DROGACH POWIATU JAWORSKIEGO

STAN ISTNIEJĄCY

W 1999 roku w Polsce zdarzyło się 52.814 wypadków drogowych w wyniku, których zginęło 6.126 osób. Są to liczby dwu - trzykrotnie wyższe, niż w najlepszych pod względem bezpieczeństwa ruchu drogowego, krajach europejskich. Stan bezpieczeństwa na drogach powiatu jaworskiego nie odbiega od średniej krajowej.

Tab. nr 9 OGÓLNA ILOŚĆ WYPADKÓW DROGOWYCH NA DROGACH POWIATU JAWORSKIEGO W LATACH 1999 I 2000.

OKRES	Ilość wypadków i ich skutki						
	Wypadki	Wypadki z ofiarami	Zabici	Ciężko ranni	Lekko ranni	Uszkodzenia pojazdów	Straty (zł)
1999	463	58	15	41	38	719	721.000
2000	562	82	20	37	64	838	928.900
SPADEK	-	-	-	4	-	-	-
WZROST	94	24	5	1	26	119	207.900

Głównymi przyczynami powstawania wypadków są:

1. Nadmierna prędkość,
2. Wymuszenia pierwszeństwa,
3. Stan nietrzeźwości,
4. Nieprawidłowe wyprzedzanie.

Ponadto na wzrost zagrożenia bezpieczeństwa ruchu mają wpływ następujące czynniki:

1. Stały wzrost natężenia ruchu tranzytowego na drogach przelotowych relacji północ – południe (droga nr 3), wschód – zachód (droga krajowa nr 5 i autostrada A 4),
2. Wzrost motoryzacji indywidualnej,
3. Opóźnienia w rozbudowie układu komunikacyjnego i pogarszający się stan techniczny dróg,
4. Spadek dyscypliny wśród kierowców i pieszych,
5. Niezadawalający stan techniczny pojazdów.

Na terenie powiatu jaworskiego działa sześć stacji kontroli stanu technicznego pojazdów. Ilość ta wystarcza dla zapewnienia płynnego przeprowadzania badań stanu technicznego pojazdów zarejestrowanych na obszarze powiatu. Na terenie powiatu jaworskiego działa także 10 ośrodków szkolenia kierowców. Ośrodki zostały zweryfikowane i posiadają niezbędne wyposażenie dydaktyczne odpowiadające obowiązującym obecnie wymaganiom.

ZAMIERZENIA

W celu poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym należy:

1. Przywrócić funkcjonowanie trójkolorowej sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ul. Piastowskiej, Szpitalnej, A. Krajowej i Strzegomskiej w Jaworze.
2. Dokonać korekty niebezpiecznego łuku w miejscowości Wierzchosławice w ciągu drogi krajowej nr 5.
3. Wybudować zatoki przystankowe komunikacji publicznej w ciągu drogi krajowej nr 3 w Małuszowie, Jaworze i w Świnach.
4. Wyznaczyć przejście dla pieszych przez drogę krajową nr 3 w rejonie skrzyżowania z ul. Gagarina w Jaworze i zainstalować sygnalizację świetlną.
5. Wybudować ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż drogi krajowej nr 3 i wojewódzkiej nr 374 na odcinku od ul. Krzywoustego do ulicy Wiejskiej w Jaworze.
6. Wybudować trójkolorową sygnalizację świetlną na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 374 i drogi powiatowej nr 20392 (ul. Kuziennicza i ul. Słowackiego) w Jaworze.
7. Wykonać oświetlenie ul. Kuzienniczej w Jaworze.
8. Wybudować chodnik w ciągu drogi krajowej nr 3 w miejscowości Sokola.
9. Wybudować chodnik i przejścia dla pieszych w ciągu drogi krajowej nr 3 w miejscowości Paszowice.
10. Zainstalować sygnalizację świetlną nad przejściem dla pieszych przy placu Pollaka na trasie szkoła – świetlica szkolna w miejscowości Kaczorów.
11. Wyznaczyć pasy ruchu na skrzyżowaniu ul. Lubińskiej i Krzywoustego w Jaworze zapewniając płynność ruchu dla kierunku do Legnicy (obecnie występują częste wypadki i kolizje).

12. Zainstalować sygnalizację świetlną na skrzyżowaniu ulic Sienkiewicza i Wysokogórskiej (droga krajowa nr 3 i nr 5) w Bolkowie.
13. Ustawić bariery energochłonne w km 42+270 drogi wojewódzkiej nr 363.
14. Ustawić bariery energochłonne w km 24+079, 34+449, 36+439 drogi wojewódzkiej nr 365.

KOMUNIKACJA PASAŻERSKA

STAN ISTNIEJĄCY

System komunikacji pasażerskiej oparty jest o współdziałanie trzech przewoźników publicznych: Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Legnicy, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Legnicy i Polskie Koleje Państwowe.

Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Legnicy prowadzi obsługę regularnej komunikacji pasażerskiej 183 kursami. Obsługuje także przewozy szkolne w ilości 11 kursów dziennie, oraz przewozy turystyczne i okazjonalne. Świadczy także przewozy dla młodzieży szkolnej z 4 szkół na kryty basen w Jaworze.

Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Legnicy świadczy usługi przewozowe na linii Legnica – Jawor na 22 kursach dziennie.

Istotnym uzupełnieniem tej komunikacji są przewozy wykonywane przez prywatnych przewoźników tzw. busami. Przewozy na terenie powiatu jaworskiego świadczy sześciu lokalnych przewoźników.

Przez powiat jaworski przebiega linia kolejowa nr 137 Jaworzyna Śląska – Legnica. W ciągu doby na tej linii odbywa się 11 kursów pociągów pasażerskich. Należy jednocześnie zauważyć spadek atrakcyjności przewozów kolejowych, zarówno pasażerskich, jak i towarowych, co może być przyczyną zawieszania linii kolejowych.

Pozostałe linie kolejowe służące do przewozów towarowych to:
nr 312 Marciszów - Jerzmanice,
nr 315 Malczyce - Jawor,
nr 302 Malczyce - Marciszów,
nr 331 Jawor - Roztoka.

W związku z nieopłacalnością przewozów towarowych do likwidacji przeznaczone są linie kolejowe nr 315 Malczyce - Jawor i 312 Marciszów - Jerzmanice.

Ponadto w Jaworze zarejestrowanych jest 10 taksówek osobowych, a w Bolkowie 2. Istniejąca komunikacja pasażerska zaspokaja podstawowe potrzeby przewozowe mieszkańców powiatu jaworskiego.

ZAMIERZENIA

Aktualnie nie przewiduje się zmian w obowiązujących rozkładach jazdy. Niemniej jednak w przypadku wystąpienia konieczności uruchomienia nowych lub dostosowania istniejących kursów do uzasadnionych potrzeb ludności będą prowadzone działania w celu wprowadzenia stosownych zmian.

Należy podjąć działania w celu utrzymania przewozów pasażerskich na linii kolejowej nr 137 Legnica - Jaworzyna Śląska.

P.P.K.S. przewiduje systematyczną wymianę taboru samochodowego na nowocześniejszy, bezpieczniejszy i ekonomiczniejszy.

BUDOWA POWIATOWEGO SYSTEMU INFORMACJI PRZESTRZENNEJ W FORMIE MAPY NUMERYCZNEJ

Obecnie, kiedy następuje dynamiczny rozwój wielu dziedzin gospodarki, szybki dostęp do kompleksowej, aktualnej i wiarygodnej informacji staje się koniecznością. Informację tego typu można uzyskać jedynie korzystając z powstających systemów informacji. Aktualnie, po reformie administracyjnej kraju, władzą odpowiedzialną między innymi za prowadzenie baz danych wchodzących w skład krajowego systemu informacji o terenie jest marszałek województwa, wykonujący zadania przy pomocy geodety województwa.

W nowym województwie dolnośląskim takie kompleksowe bazy danych nie istnieją, nie funkcjonuje także System Informacji Przestrzennej. Pilnym stało się więc stworzenie takiego systemu, a wraz z nim założenie baz, które zapełniłyby system. Koncepcja funkcjonowania Dolnośląskiego Systemu Informacji Przestrzennej została w strategii województwa oparta na korzystaniu ze wspólnej bazy danych, której administratorem będzie geodeta województwa, natomiast ogniwami stowarzyszonymi starostwa powiatowe oraz inne jednostki, które wniosą swój wkład w budowę systemu.

Pozostali, przyszli użytkownicy systemu będą korzystać z udostępnianych baz danych i opracowań specjalistycznych na zasadach odpłatności za uzyskaną informację.

Podstawą funkcjonowania w Systemie Informacji Przestrzennej są mapy cyfrowe. Aby otrzymać pełną funkcjonalność systemu należy posiadać jak najwięcej opracowań numerycznych dotyczących różnych dziedzin (np. zagadnień demograficznych, ochrony środowiska, bezpieczeństwa publicznego itp.). Jednak z punktu widzenia powiatu najważniejszym jest opracowanie numeryczne warstwy ewidencji nieruchomości i mapa zasadnicza. Aktualnie wdrożenia numerycznej mapy ewidencyjnej dokonano tylko w 9 starostwach powiatowych naszego regionu, przy czym znacznie różnią się one między sobą stopniem zaawansowania prac. Starostwo Powiatowe w Jaworze prowadzi jedynie mapę numeryczną dla obrębu Niedaszów. **Aktualnie został rozstrzygnięty przetarg na sporządzenie mapy numerycznej dla 3 obrębów miasta Jawora (Stare Miasto, Zacisze i Przemysłowy).**

Dalsze budowanie Systemu Informacji Przestrzennej w formie numerycznej, ze względu na wysokie koszty przedsięwzięcia, powinno przebiegać etapowo. W pierwszej kolejności należy przeprowadzić informatyczną modernizację części kartograficznej operatu ewidencji gruntów i budynków, w drugiej kolejności połączyć część opisową ewidencji ze zmodernizowanym operatem kartograficznym.

Przewiduje się:

- w latach 2001-2003 wykonanie mapy numerycznej dla pozostałych obrębów m. Jawora i m. Bolkowa - przewidywany koszt w granicach 200.000 zł,

- w latach 2004-2010 wykonanie map numerycznych dla terenów wiejskich (konieczność poprzedzenia wykonaniem klasycznej mapy ewidencyjnej) - przewidywany koszt w granicach 500.000- 600.000 zł.

OCHRONA I REKULTYWACJA GRUNTÓW

Ochroną prawną w myśl przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych objęte są grunty rolne klas I - III oraz wszystkie grunty bez względu na klasę, wytworzone z gleb pochodzenia organicznego. Te ostatnie występują sporadycznie na terenie powiatu jaworskiego i nie stanowią przeszkody w zainwestowaniu gruntów rolnych (poza planistycznymi).

Ogólna powierzchnia użytków rolnych (geodezyjna) w powiecie jaworskim wynosi 39 649 ha , zaś powierzchnia gruntów objętych prawną ochroną kształtuje się na poziomie 21 422 ha . Stanowi to ok. 54% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Charakterystykę użytków rolnych obrazuje tab. nr 10. Należy przy tym zwrócić uwagę, że grunty rolne klas I - III występują na ogół wokół terenów zainwestowanych i na nich planowane są lokalizacje inwestycji.

Znaczna przewaga gruntów rolnych prawnie chronionych oraz określone wyżej ich położenie stanowi ogromną barierę w przeznaczaniu ich pod zainwestowanie, ponieważ inne niż rolnicze wykorzystanie gruntów klas I - III wymaga uzyskania zgody ministra rolnictwa na przeznaczenie ich na cele nierolnicze w ramach opracowywanych projektów planów zagospodarowania przestrzennego gmin. Największą barierą, odstrasżającą przyszłych inwestorów są wysokie opłaty z tytułu wyłączenia gruntów rolnych i leśnych. W powiecie jaworskim w ostatnim okresie wystąpiło zahamowanie w realizacji inwestycji na gruntach chronionych. Jedynie w przypadku budownictwa jednorodzinnego, które jest zwolnione z ww. opłat za powierzchnię wyłączenia do 0,05 ha, nadal występuje wyłączenie z produkcji rolniczej gruntów rolnych klas I - III. Taka tendencja będzie się nadal utrzymywać ze względu na występowanie gruntów klas wysokich wokół terenów zabudowanych. Mając na uwadze sprzyjające warunki gleby o wysokiej przydatności rolniczej i korzystne warunki klimatyczne do produkcji roślinnej i zwierzęcej powinno rozwijać się rolnictwo, a równolegle przemysł rolno - spożywczy, wykorzystujący miejscową bazę surowcową.

Natomiast położenie powiatu jaworskiego na terenach o urozmaiconej rzeźbie terenu sprzyja wykorzystaniu miejscowych walorów dla potrzeb agroturystyki, zatem rolnictwo powinno zmierzać również w kierunku rozwoju tej dziedziny poprzez budowę bazy noclegowej i poprawianie warunków bytowych wsi.

REKULTYWACJA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

W operacji ewidencji gruntów wykazano 289 ha gruntów zdewastowanych przez osoby prawne lub fizyczne. Ogólna powierzchnia nieużytków wynosi 190 ha, a użytków kopalnych 99 ha w stosunku do ogólnej powierzchni użytków rolnych stanowią one 0,73%. Jest więc to znikomy procent. Natomiast w sprawozdaniu rocznym GUS - RGŻ - 11 za 2000 r. wykazano ogółem 233,22 ha gruntów, na których winna być wykonana rekultywacja i zagospodarowanie.

Na użytkach kopalnych prowadzona jest nadal eksploatacja przemysłowa przez następujące jednostki.

- Zakład Produkcji Ceramiki Budowlanej – FABRIX s. c. w Bolkowie,
- Przedsiębiorstwo Górniczo - Produkcyjne Bazalt w Wilkowie,
- Państwowe Przedsiębiorstwo Kopalnie Surowców Drogowych w Wilkowie z/s w Legnicy,
- Zielonogórskie Kopalnie Surowców Mineralnych „ZKSM” S. A. w Opolu - Kopalnia Bazaltu „Winna Góra,,,
- Zakład Wapienniczy Wojcieszów Sp. z o. o. ,
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Męcince,
- Kopalnia Granitu „Zimnik” Sp. z o.o.,
- Kopalnie Surowców Skalnych S. A. w Złotoryi,
- Kamieniołom „Pokutnik” w Paszowicach – Władysław Rak Wądroże Małe,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowego „Janpol” – Jan Kwiatkowski.

Wymienione jednostki zobowiązane są do wykonania rekultywacji gruntów rolnych z mocy prawa, w terminie pięciu lat po zakończeniu działalności przemysłowej. Najczęstszym kierunkiem rekultywacji jest kierunek wodno - leśny.

Tab. nr 10 ZESTAWIENIE GRUNTÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W POWIECIE JAWORSKIM

Lp.	Nazwa Gminy Miasta	Ogólna Powierzchnia Użytków Rolnych w ha	Grunty rolne chronione w tym klasy; w ha			Ogółem grunty rolne chronione w ha	Udział gruntów chronionych w %
			I	II	III		
1.	Bolków m.	436	-	-	60	60	13,8
2.	Bolków gm	9010	-	4	1789	1793	19,9
3.	Jawor m.	1232	-	313	768	1081	87,7
4.	Męcinka	8550	14	250	3103	3367	39,4
5.	Mściwojów	6329	4	1497	4133	5634	89,0
6.	Paszowice	6394	6	711	3435	4152	64,9
7.	Wądroże Wielkie	7718	10	545	4780	5335	69,1
	Powiat Jawor Ogółem	39 649 (pow. geodezyjna)	34	3320	18 068	21 422	Ok. 54

OBSZARY WIEJSKIE

SIEĆ OSADNICZA I LUDNOŚĆ

Liczba sołectw powiatu jaworskiego wynosi 72. Jest ona zróżnicowana i ściśle uzależniona od układu wiejskiej sieci osadniczej w poszczególnych gminach. Przedstawia się następująco:

- gmina miejsko-wiejska Bolków - 16 sołectw;
- gmina wiejska Męcinka - 14 sołectw;
- gmina wiejska Mściwojów - 12 sołectw;
- gmina wiejska Paszowice - 12 sołectw ;
- gmina wiejska Wądroże Wielkie - 18 sołectw .

Powierzchnia obszarów wiejskich wynosi 553,2 km², co stanowi 98,6 % powierzchni ewidencyjnej powiatu (579,7 km²) . Obszar administracyjny miast wynosi 26,5 km² , w tym miasto: Jawor 18,8 km², Bolków 7,7 km².

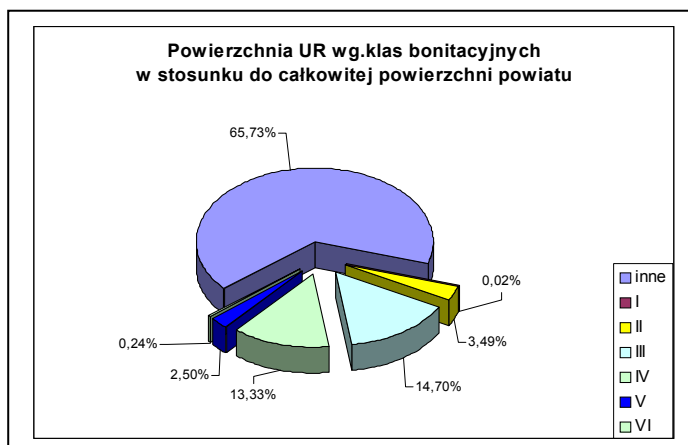
Ludność wiejska zamieszkująca powiat jaworski wg stanu na 01.01.1999 r. liczy 23,08 tys. mieszkańców i stanowi 42,1 % ogółu mieszkańców powiatu oraz 2,7 % ludności wiejskiej woj. dolnośląskiego z gęstością zaludnienia obszarów wiejskich w ilości 42 osoby/ km², a w województwie 47 osób/ km².

ROLNICTWO

CHARAKTERYSTYKA GLEB

Największą powierzchnię pod względem typologicznym zajmują gleby brunatne, gleby pseudobielicowe, czarne ziemie, mady w dolinach rzecznych i gleby murszowe. Gleby pseudobielicowe , brunatne i większość czarnych ziem i mad użytkowane są jako grunty orne . Analiza użytkowania gleb na tle rozmieszczenia typów i stopnia uwilgotnienia wskazuje , że sposób ich użytkowania jest zgodny z przyrodniczymi właściwościami. Trwałe użytki zielone położone są przeważnie na madach oraz na glebach brunatnych kwaśnych wietrzeniowych wytworzonych na skałach osadowych. Największą powierzchnię zajmują gleby wytworzone z glin średnich pylastych całkowitych. Następną pozycję zajmują gleby wytworzone z utworów lessowych, dość znaczną powierzchnię zajmują gleby wytworzone z utworów lessowych zalegających na glinie. Gleby wytworzone z ilów i piasków zajmują w porównaniu z wymienionymi bardzo małą powierzchnię.

Wykres nr 4

W powiecie jaworskim 68 % powierzchni U.R. wymaga wapnowania (konieczne wapnowanie na powierzchni 52 % U.R., a potrzebne na powierzchni 16 % U.R.).

PRODUKCJA ROŚLINNA

Sposób użytkowania ziemi uzależniony jest od jakości gleb, rzeźby terenu i warunków wodnych. Rośliny uprawiane na gruntach ornych w większości dostosowane są do jakości siedlisk naturalnych. Przeciętna struktura zasiewów / dane DWODR Świdnica i RCRRiOW Wrocław - 1999 r./ w powiecie przedstawia się następująco: pszenica - 14.685 ha, jęczmień - 3.550 ha, owies - 348 ha, żyto - 230 ha, kukurydza na ziarno - 406 ha, buraki cukrowe - 1.734 ha, ziemniaki - 1.436 ha i rzepak - 3.580 ha.

Dominującymi roślinami są zboża, które zajmują 19.219 ha co stanowi 63,3 % powierzchni G.O., w tym pszenica stanowi 76,4 %. Okopowe zajmują 10,44 %, a rzepak 11,8 %. Oprócz upraw ww. roślin rozwinęła się na tym obszarze także produkcja warzywno - sadownicza na 399 ha pod potrzeby przemysłu rolno - spożywczego i nasiennego. Średnie plony z 1 ha poszczególnych upraw w powiecie jaworskim przedstawiają się następująco: pszenica 43,6q, jęczmień 39,6q, owies 35,6q, żyto 38,6q, rzepak 24q, burak cukrowy 348q, ziemniaki 188q, przy średnim powiatowym plonie jednostek zbożowych 46,8 z 1 ha. Plantacje nasienne zbóż i warzyw są zlokalizowane na terenie gminy Wądroże Wielkie i Mściwojów. Materiał nasenny warzyw reprodukowany jest dla: CNOS Wrocław, POLAN Kraków, WOMIR Guzowice i PLANTICO Skierniewice. Nadzór fitosanitarny nad tymi plantacjami prowadzi Inspekcja Ochrony Roślin w Jaworze.

W powiecie jaworskim średni poziom nawożenia mineralnego NPK wynosi 183 kg/ha, a w województwie dolnośląskim 133 kg/ha. Najwyższe nawożenie stosuje się w gminie Wądroże Wielkie 256 kg/ha, a najniższe w Bolkowie 120 kg/ha.

Średnie koszty ochrony roślin na 1 ha w powiecie jaworskim wynoszą 169 zł. w województwie dolnośląskim 123 zł. Najwyższe nakłady na ochronę roślin są w gminie Wądroże Wielkie 190 zł, a najniższe w gminie Bolków i Paszowice 150 zł. Na terenie powiatu użytkowanych jest 830 opryskiwaczy.

PRODUKCJA ZWIERZĘCA

Warunki klimatyczne, glebowe, odpowiedni zasób siły roboczej oraz budynki inwentarskie są sprzyjające do prowadzenia na terenie powiatu jaworskiego hodowli zwierząt gospodarskich (bydła mlecznego, mięsnego, trzody chlewnej i owiec). Największa ilość bydła występuje na terenie gminy wiejskiej Bolków - 2.355 szt. i Wądroże Wielkie - 1.680 szt. Stan pogłowa bydła, trzody i owiec z roku na rok maleje. W 1999 roku w powiecie jaworskim na 100 ha UR było: bydła 21 szt., trzody chlewnej 59,6 szt. i owiec 0,1 szt. W województwie dolnośląskim wskaźnik dla krów mlecznych wynosi 7 szt./100ha/UR natomiast w powiecie jaworskim - 8,9 szt./100ha/UR. Spadek chowu bydła w stosunku do roku 1978 wynosi 69,5 %, w tym krów 72 %.

Największe stada trzody chlewnej występują w gminie Wądroże Wielkie: stada powyżej 100 szt. - w ilości 20, w pozostałych gminach po 2 stada, stada

w przedziale 10 - 100 szt. - w ilości 230, przy 172 stadach w gminie Męcinka i 6 stadach w gminie Paszowice.

Warunki przyrodnicze i duża ilość U.Z. w południowej części powiatu jaworskiego są sprzyjające do prowadzenia intensywnej hodowli bydła mlecznego i owiec, w oparciu o tanią paszę i zapotrzebowanie na surowce z tej produkcji.

PRZEMYSŁ ROLNO-SPOŻYWCZY

Pod potrzeby produkcji rolnej na terenie powiatu funkcjonują zakłady przetwórstwa rolno- spożywczego:

- przetwórnice mięsne:
 - ubojnie drobiu 2 szt., które w całości przetwarzają drób produkowany z terenu powiatu,
 - ubojnia i przetwórnia żywca wieprzowego i wołowego – 1 szt.
- przetwórstwo mleczarskie – 1 mleczarnia ;
- przemysł cukrowniczy – 1 cukrownia;
- przemysł zbożowo – młynarski:
 - młyny gospodarcze w ilości 7 szt.
 - mieszalnia pasz – 1 szt.

SKUP PRODUKTÓW ROLNYCH I ZAOPATRZENIE W ŚRODKI DO PRODUKCJI

Na terenie powiatu jaworskiego istnieje wystarczająca ilość zakładów, zajmująca się skupem produktów rolnych. Obrotem środkami ochrony roślin trudni się 17 punktów sprzedaży, a zaprawianym materiałem siewnym - 14 jednostek.

Skup mleka w ilości 7.330 tys. litrów prowadzony jest przez 3 Okręgowe Spółdzielnie Mleczarskie (Paszowice – powiat Jawor, Kamienna Góra, Środa Śląska) oraz firmę Danone.

Warzywa i owoce są zbywane na okolicznych targowiskach i giełdach owocowo - warzywnych w Legnicy i we Wrocławiu.

Cała produkcja buraka cukrowego w ramach kontraktacji jest kupowana przez cukrownię w Jaworze, Świdnicy i Malczycach.

KIERUNKI I ZAMIERZENIA

Podobnie jak w skali całego kraju, również w powiecie jaworskim, rozwiązanie problemów wsi i rolnictwa wymaga przebudowy gospodarki oraz głębokich przemian w sferze produkcji rolniczej, strukturze demograficznej, przestrzennej, społeczno-zawodowej, a przede wszystkim w mentalności samych rolników.

Główne problemy sektora rolnego:

- *bardzo trudne warunki życia i pracy mieszkańców wsi,*
- *bardzo niski parytet dochodowy rolników,*
- *mała aktywność ekonomiczna,*
- *strukturalne bezrobocie na wsi, rejestrowane w tym także ukryte,*
- *brak możliwości dodatkowych źródeł dochodu,*

- niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej,
- rozdrobnienie struktury agrarnej,
- destabilizacja rynku rolnego,
- zdekapitalizowana baza przemysłu rolno-spożywczego i przetwórstwa,
- dekapitalizacja potencjału produkcyjnego gospodarstw rolnych,
- bardzo niski poziom informacji rynkowej,
- minimalny wpływ środowiska rolniczego /samorządu rolniczego i związków/ na politykę rolną rządu, czy kreowaną przez parlamentarzystów,
- brak skutecznej ochrony rynku krajowego przed napływem dotowanej żywności,
- zbyt duże opóźnienia w pracach legislacyjnych porządkujących w sposób generalny sprawy rolnictwa i jego otoczenia przy częstym braku zasięgania opinii środowiska rolniczego,
- jw. lecz w dostosowaniu prawno-instytucjonalnego w kontekście integracji z UE.

Kierunki i zamierzenia to przede wszystkim konsekwentne rozwiązywanie powyższych problemów, poprzez ekonomiczne wzmocnienie gospodarstw rolnych, poprawę warunków życia i pracy mieszkańców wsi, lepsze wykorzystanie przestrzeni rolniczej, poprawę struktury agrarnej itd.

Ekonomicznie mocne gospodarstwa rolne to gwarancja ich elastyczności i odporności na zagrożenia związane z uwarunkowaniami zewnętrznymi i fizycznymi /klęski żywiołowe i katastrofy/. Nie można problemów rolnictwa rozpatrywać w oderwaniu od sytuacji w świecie (globalizacja), Europie (negocjacje z UE), kraju (wzrost lub spadek PKB, dochód ludności, inflacja i bezrobocie) i województwie (polityka regionalna).

Uwarunkowania zewnętrzne stanowią obecnie największe zagrożenie dla rolnictwa i mają istotny wpływ, mimo ogromnej pracowitości i przywiązania do ziemi polskiego rolnika, na jego dochodowość, konkurencyjność na rynkach i warunki życia i pracy.

Dlatego też należy dążyć do:

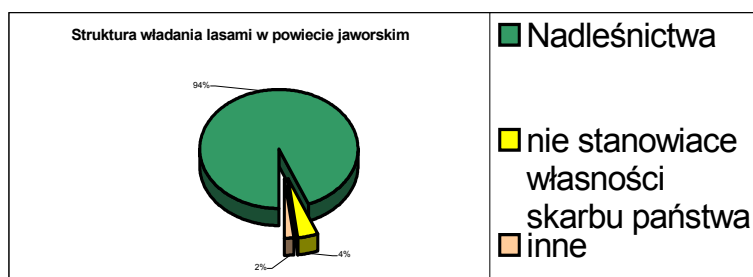
1. **Poprawy sytuacji dochodowej rolników poprzez:**
 - wzrost opłacalności produkcji,
 - stabilizację rynku rolnego,
 - źródła dodatkowego dochodu w i poza gospodarstwem rolnym.
2. **Zwiększenia konkurencyjności na rynkach krajowych i zagranicznych poprzez:**
 - modernizację i restrukturyzację sektora rolno-żywnościowego,
 - unowocześnianie produkcji,
 - jakość produktów.
3. **Poprawy warunków życia i pracy mieszkańców wsi poprzez:**
 - rozwój infrastruktury społeczno-gospodarczej,
 - rozwój obszarów wiejskich,
 - rozwój doradztwa w celu przygotowania do działalności pozarolniczej.

LEŚNICTWO

Lasy państwowe stanowią 93,93 % ogólnej powierzchni lasów w powiecie jaworskim.

Poza lasami w/w nadleśnictw istnieją lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa w ilości 553 ha, tj. 4,45 % ogólnej powierzchni lasów, nadzorowane przez Starostę Jaworskiego oraz lasy innych własności w ilości 202 ha, tj. 1,62 % ogólnej powierzchni lasów w powiecie.

Wykres nr 5

W granicach powiatu jaworskiego lasami zarządzają trzy nadleśnictwa: Jawor, Legnica i Złotoryja. Nadleśnictwo Jawor w obecnych granicach powstało 1 stycznia 1974 r. z połączenia nadleśnictw: Jawor i Bolków i jest głównym zarządcą lasów w tut. powiecie, składa się z dwóch obrębów tj. obręb Jawor i Bolków. Obręby dzielą się na leśnictwa, których jest 15. Ponadto istnieje leśnictwo szkółkarskie w Muchowie i leśnictwo łowieckie w Siedmicy. Powierzchnia lasów na terenie działalności Nadleśnictwa Jawor ma blisko 10.217 ha. Na terenie powiatu również Nadleśnictwo Legnica i Złotoryja posiadają lasy, jednak ich powierzchnia nie jest zbyt duża i wynosi odpowiednio: 257 ha i 1.189 ha). Łączna powierzchnia lasów na terenie powiatu to 11.663 ha.

Nadleśnictwo w Jaworze rocznie pozyskuje około 50 tys. m³ drewna grubizny, zalesia i wykonuje odnowienia na powierzchni co najmniej 100 ha rocznie. Pielęgnacja upraw, czyszczenia wczesne i późne wykonuje się na powierzchni około 450 ha rocznie.

Opracowany „Wojewódzki Program Zwiększenia Lesistości i Zadrzewień”, jest podstawą do wyznaczenia granicy polno-leśnej, uzupełnienia planów przestrzennego zagospodarowania o działki do zalesień i opracowania gminnych programów zwiększenia lesistości i zadrzewień. W ramach w/w programu uzgodniono i umiejscowiono na planach w skali 1:25.000, powierzchnie do zalesienia w gminach. Według programu zwiększenia lesistości na terenie powiatu zalesić należy 1.124 ha powierzchni. Najwięcej powierzchni pod zalesienia ma Gmina Bolków - 658 ha i Męcinka - 334 ha. Najmniej obszarów podlegających zalesieniu ma Gmina Wądroże Wielkie - 10 ha.

OCHRONA PRZYRODY

Na terenie nadleśnictw Jawor i Złotoryja utworzono w 1992 r. Park Krajobrazowy „CHEŁMY”, obejmujący swym zasięgiem 7.450 ha lasów. Ogólna powierzchnia Parku wynosi 15.990 ha, z otuliną wynoszącą 12.470 ha. Głównym walorem Parku Krajobrazowego są lasy, rzeźba terenu, utwory geologiczne i nie

skażone środowisko. W lasach, z racji zajmowanego piętra, pogórza bardzo duży udział mają gatunki liściaste. Spotkać tu można 41 gatunków roślin naczyniowych, podlegających ochronie oraz wiele rzadkich i ginących okazów.

Na terenie powiatu jaworskiego znajdują się 92 pomniki przyrody w wieku od 70-320 lat. Pojedyncze drzewa (platan, kasztanowiec, dęby, klony, buki, lipy, cisy, modrzewie europejskie) stanowią łącznie 58 szt. Grupy drzew to 21 obiektów, aleje – 7 szt. (aleje dębowe, kasztanowe, modrzewi europejskich, lip). Na terenie powiatu znajdują się również cztery pomniki przyrody nieożywionej (wschodnie kwarce – „Kamień św. Jadwigi”, Wzgórze bazaltowe „Małe Organy”, Kamieniołom wapieni oraz stożek wulkaniczny – „Czartowska Skala”).

W 1962 r. ustanowiono rezerwat przyrody „Wąwóz Myśluborski” o powierzchni 9,6 ha. Służy on ochronie jedynej w Sudetach stanowiska paproci jęczynki zwyczajnej. Obszar Parku Krajobrazowego „CHEŁMY” ze względu na różnorodność walorów turystycznych i wypoczynkowych, zwłaszcza na zróżnicowaną rzeźbę terenu, dużą lesistość z przewagą lasów ochronnych i zachowane zabytki kulturowe i przyrodnicze, stanowi najatrakcyjniejszy obszar w powiecie jaworskim.

W powiecie jaworskim 25,4 %, tj. 14.035 ha jest objęte różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu.

ŁOWIECTWO

Na terenie powiatu jaworskiego posiadamy 9 obwodów łowieckich polnych i 2 leśne z obwodem wyłączonym tj. Leśnictwo Łowieckie Siedmica. Z reguły obwody łowieckie należą do słabych (3) i bardzo słabych (6). Łączna powierzchnia obwodów łowieckich polnych wynosi 35.466 ha.

Obwody leśne mają kategorię średnią i bardzo dobrą. Ogólna powierzchnia tych obwodów to 14.435 ha. Razem tereny łowieckie funkcjonują na powierzchni 49.901 ha.

Zwierzyna łowna na terenie powiatu to przede wszystkim: dzik, sarna, jeleni, muflon, lis, bażant, kuropatwa, gęś i kaczka. Od kilku lat zanotowano znaczny spadek populacji zajęcy.

OCHRONA ŚRODOWISKA

WODY PODZIEMNE

Na terenie powiatu występują następujące użytkowe poziomy wód podziemnych; czwartorzędowy, trzeciorzędowy, kredowy, permski i kambryjski. Na czwartorzędowym poziomie wodonośnym bazuje większość ujęć wodnych zarówno komunalnych, przemysłowych i indywidualnych. Pozostałe poziomy wodonośne stanowią w zasadzie lokalne źródła zaopatrzenia w wodę ze względu na ograniczony obszar ich występowania.

Swoistym bogactwem powiatu jaworskiego są zasoby podziemnych wód leczniczo - mineralnych w okolicach miasta Bolkowa (Stare Rochowice – szczawy i wody wodorowęglanowo-siarczanowo-sodowe). Stwarzają one możliwość wykorzystania ich dla celów lecznictwa i dają możliwość rozwojowi lecznictwa uzdrowiskowego.

Udokumentowane zasoby kategorii „B” wynoszą 27.588,25 m³/h. Obszar powiatu jest mało zasobny w wody podziemne. Jest to obszar o słabym rozpoznaniu hydrogeologicznym, na którym brak jest poziomów użytkowych, a punktowy pobór wody jest stosunkowo niewielki. Do gmin, które pozbawione są poziomów użytkowych i praktycznie pozbawione są wód należą: gm. Paszowice, gm. Męcinka i gm. Wądroże Wielkie.

Wody kopalniane występują w gminie Męcinka i Paszowice. Zasobność wód podziemnych jest w znacznym stopniu zróżnicowana w zależności od lokalnych cech wodośców. Wykorzystywane wody dla celów zaopatrzenia ludności z czwartorzędowego poziomu wodonośnego często są złej jakości i wymagają uzdatniania, dotyczy to ujęć zlokalizowanych na terenie gminy Męcinka i Paszowice. Dlatego koniecznym staje się poszukiwanie nowych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców wsi w powyższych gminach.

WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar powiatu znajduje się w zlewni rzeki Kaczawy, Nysy Szalonej, Wierzbiaka i Cichej Wody. Najważniejszym ciekim w powiecie jest rzeka Nysa Szalona. Jej źródło znajduje się na Pogórzu Sudeckim. Rzeka ta przepływa przez gminy Bolków, Dobromierz, Paszowice, miasto Jawor i gminę Męcinka i stanowi główny dopływ rzeki Kaczawy. Całkowita jej długość wynosi 51,0 km w granicach powiatu i przepływa na odcinku 21,2 km. Powierzchnia całkowita dorzecza Nysy Szalonej wynosi 443,1 km. Do większych dopływów Nysy Szalonej mających swe źródła na terenie powiatu zaliczyć należy: Nysę Małą, Jawornik, Staruchę, Błotnicę, Gajkę, Sichówkę. Rzeki i ich dopływy mają charakter cieków górskich i podgórskich strumieni. Charakteryzują się dużą zmiennością przepływów i nagłymi wezbraniami (na ogół krótkotrwałymi), posiadają nieregularne koryta i przeważnie kamieniste dno, powodujące turbulentny ruch wody. Zasoby dorzecza rzeki Nysy Szalonej wykorzystywane są na zaopatrzenie ludności oraz przemysłu, rolnictwa i leśnictwa.

Na potrzeby przemysłu, rolnictwa i leśnictwa wykorzystywana jest także rzeka Wierzbiak, która przepływa przez gminę Mściwojów i Wądroże Wielkie i jest dopływem rzeki Kaczawy. Jej długość wynosi 37,5 km, w granicach powiatu przepływa na odcinku 29,5 km.

Na terenie powiatu znajdują się cztery sztuczne zbiorniki wodne : zbiornik „Słup” na Nysie Szalonej o powierzchni lustra wody (przy max spiętrzeniu) - 490 ha i pojemności całkowitej - 38,6 mln m³ oraz zbiornik wodny „Mściwojów” na rzece Wierzbiak o powierzchni lustra wody (przy max spiętrzeniu) - 57,07 ha i pojemności całkowitej - 1,35 mln m³ oraz dwa zbiorniki suche przeciwpowodziowe zlokalizowane w Bolkowie na rzece Potok Rochowicki i w Kaczorowie na rzece Kaczawie. Największy zbiornik „Słup” na Nysie Szalonej pełni funkcję zaopatrzenia systemu wodociągowego „Wielka Woda” i ochrony miasta Legnicy przed powodzią. Monitorowaniem na terenie powiatu objęte są trzy rzeki: Nysa Szalona, Wierzbiak i Cicha Woda. Wody Nysy Szalonej i Cichej Wody zaliczone zostały docelowo do I klasy czystości, natomiast Wierzbiak na odcinku od źródeł do mostu w miejscowości Lubień do I klasy czystości, a na pozostałym odcinku do III klasy. Prowadzony na bieżąco monitoring wymienionych rzek

wykazuje zły stan czystości ich wód, nie odpowiadający obowiązującym normom. Na pozostałych rzekach i potokach nie prowadzi się monitoringu i nie można ustalić stanu czystości ich wód.

CIEKI MELIORACJI PODSTAWOWEJ I SZCZEGÓŁOWEJ

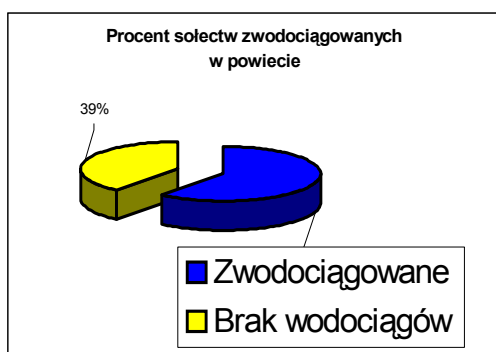
Administratorami cieków podstawowych, takich jak: rzeka Kaczawa wraz z suchym zbiornikiem „Kaczorów”, rzeka Nysa Szalona wraz z zbiornikiem „Słup” oraz z rzekami i potokami Ochotnik, Rochowicka Woda wraz z suchym zbiornikiem „Bolków”, Sadówki, Nysy Małej, Świekotki i Rogoziny – znajdujących się na terenie powiatu jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Pozostałe cieki podstawowe powiatu jaworskiego są w administracji Regionalnego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Legnicy tj. – 138.210 km w tym cieki uregulowane – 80 960 km, co stanowi 58,6 % całkowitej długości, cieki nieuregulowane – 57 250 km, co stanowi 41,4 % całkowitej długości cieków.

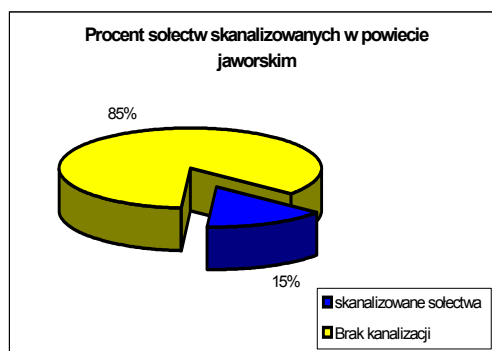
W powiecie na ogólną ilość cieków podstawowych 50,3 % wymaga uporządkowania i regulacji. Powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych wynosi ogółem - 14 364 ha co stanowi 37,8 % ogółu użytków rolnych. W zakresie melioracji szczegółowych istnieje potrzeba wykonania prac drenarskich w rozmiarze – 7.200 ha oraz odbudowy i konserwacji rowów melioracyjnych o długości 570 km.

Pomimo, że powiat jaworski jest mało zasobny w wody podziemne, wszystkie możliwości punktowego poboru wody podziemnej zostały wykorzystane. Rozpoznane zasoby wodne pokrywają istniejące potrzeby gospodarki i ludności powiatu. Nie wykorzystanym bogactwem powiatu jaworskiego są zasoby podziemnych wód leczniczo-mineralnych znajdujące się w okolicach miasta Bolkowa. Zbadane i nie wykorzystane wody lecznicze stwarzają możliwość wykorzystania ich dla celów leczniczych i są podstawą dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego. Zagospodarowanie tych wód leczniczych podniesie atrakcyjność turystyczną miasta Bolkowa i tym samym może przyczynić się do powstania nowych miejsc pracy. Obszar powiatu jaworskiego obejmuje swym zasięgiem zlewnie rzek Kaczawy, Nysy Szalonej i Wierzbiaka. Na rzece Kaczawie w Przybkowie k/Legnicy zlokalizowane jest ujęcie wody powierzchniowej dla celów zaopatrzenia mieszkańców miasta Legnicy i okolic. Ustanowiono strefy ochronne ujęć na zlewni rzek Kaczawy i Nysy Szalonej. Działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w powiecie mają na celu jak najszybszą poprawę jakości wód w tych rzekach. Zamierzenia poprawy jakości wód dotyczą również pozostałych rzek. Poprawa jakości wody w Nysie Szalonej umożliwi wykorzystanie zbiornika wodnego „Słup” dla celów turystyczno-rekreacyjnych i tym samym zostaną uatrakcyjnione tereny wokół zbiornika. Właściwe zagospodarowanie terenów wokół zbiornika „Słup” pozwoliłoby stworzyć nowe miejsca pracy, przysparzać dochodów gminom i podnieść atrakcyjność turystyczną powiatu. Dlatego działania zmierzające do poprawy jakości wody w rzekach powiatu muszą być wspólne z korzyścią zarówno dla powiatu jak i dla gmin. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w powiecie przyczyni się również do poprawy stanu środowiska w województwie i kraju.

Wykres nr 6

Wykres nr 7

ZAMIERZENIA KRÓTKOOKRESOWE

1. Wprowadzenie banku danych o ujęciach wód podziemnych i powierzchniowych.
2. Pełne skanalizowanie terenów miejskich i wiejskich w powiecie.
3. Wobec panującej w ostatnim dziesięcioleciu suszy hydrologicznej konieczne jest zwiększenie zdolności retencyjnej środowiska. Należy dążyć do maksymalnej możliwości magazynowania wody w zbiornikach naturalnych i sztucznych jak również rozszerzenie małej retencji na terenach wiejskich.
4. Konsekwentne dążenie za pomocą środków administracyjnych (pozwolenia wodnoprawne) do ukształtowania właściwego poziomu poboru i przeznaczania wód podziemnych w ramach ustalonych i zatwierdzonych zasobów.
5. Zapobieganie rozrzutnemu gospodarowaniu wodami podziemnymi i powierzchniowymi.

ZAMIERZENIA ŚREDNIOOKRESOWE

1. Realizacja małej retencji zgodnie z przyjętymi w poprzednich latach programami.
2. Zwodociagowanie pozostałych wsi.
3. Zwiększenie stopnia skanalizowania wsi, wyposażonych już w wodociagi.
4. Wspieranie inicjatyw instalowania urządzeń pomiarowych zużycia wody i propagowanie oszczędnego korzystania z zasobów wodnych.

ZAMIERZENIA DŁUGOFALOWE

1. Kompleksowe porządkowanie gospodarki ściekowej w zlewniach rzek: Kaczawy, Nysy Szalonej i Wierzbiaka.
2. Pełne skanalizowanie wsi i skierowanie ścieków do istniejących oczyszczalni ścieków w miarę posiadanych rezerw.
3. Podjęcie działań prowadzących do udostępnienia zbiornika wodnego „Słup” dla celów turystyczno-rekreacyjnych.
4. Odpowiednia dbałość o stan techniczny studni, rurociągów wodnych i stacji uzdatniania wody.

5. Zalesienie terenów wodonośnych oraz obrzeży cieków i zbiorników wodnych.
6. Dążenie do poprawy funkcjonalności istniejącego systemu melioracyjnego.
7. Systematyczne prowadzenie monitoringu wód podziemnych i powierzchniowych.
8. Podjęcie działań zmierzających do wykorzystania istniejących wód leczniczych i w konsekwencji stworzenie lecznictwa uzdrowiskowego w mieście Bolkowie.

POWIETRZE

ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA

Ochrona środowiska przyrodniczego, jego kształtowanie i rekonstrukcja, stanowi jedno z najtrudniejszych wyzwań stojących przed współczesnym pokoleniem. Gwałtowny rozwój przemysłu w XIX i XX wieku pociągnął za sobą, oprócz wielu korzyści, także szereg skutków ubocznych. Dopiero zmiana sytuacji społeczno-politycznej pod koniec lat osiemdziesiątych i głęboka recesja gospodarcza, która dotknęła gospodarkę polską, spowodowały zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego w naszym kraju. Do poprawy stanu środowiska przyczyniła się także zmiana struktury produkcji (wzrost aktywności takich sektorów gospodarki, jak: turystyka i usługi, spadek produkcji w przemyśle ciężkim, chemicznym i surowcowym). Po 1989 roku nastąpił wzrost nakładów finansowych na inwestycje proekologiczne.

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Województwo dolnośląskie sklasyfikowane jest w czołówce co do ilości emitowanych zanieczyszczeń. Byłe województwo legnickie w latach 1995-1997, w porównaniu z innymi województwami, miało dość niską emisję zanieczyszczeń do powietrza. Najwyższą emisję notowano w byłych województwach wrocławskim i jeleniogórskim. Z opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny danych wynika, że województwo dolnośląskie w 1997 r. produkowało około 10,1% całkowitej emisji pyłu w Polsce (2 miejsce po województwie śląskim) i 8,7% całkowitej emisji gazów w Polsce (6 miejsce w kraju po województwach: śląskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim i wielkopolskim).

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ

Na terenie powiatu jaworskiego nie ma zakładów, które znajdują się na tzw. „liście zakładów uciążliwych dla środowiska w skali województwa”, jak i zakładów „listy krajowej” („Lista 80”). Pomiary opadu pyłu, ołowiu i kadmu przeprowadzono w latach 1995-1998. W żadnym punkcie pomiarowym opad pyłu w latach 1995-1998 nie przekroczył wartości dopuszczalnej (najwyższa wartość 104,7 – Wądroże Wielkie w 1995 r.). Opad ołowiu również nie przekroczył wartości dopuszczalnej w żadnym punkcie pomiarowym. Najwyższą wartość odnotowano w 1995 r. w Jaworze przy ul. Kuzienniczej 0,0352 g/m²rok (*norma 0,1 g/m²rok*)

Opad kadmu w latach 1995-1998 nie przekroczył również wartości dopuszczalnej na terenie powiatu jaworskiego. Najwyższą wartość zanotowano w 1995 r. w miejscowości Męcinka $0,00065 \text{ g/m}^2\text{rok}$ (*norma $0,01 \text{ g/m}^2\text{rok}$*)

Również w roku 1999 prowadzono na terenie powiatu jaworskiego monitoring zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza prowadzony przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Delegaturę w Legnicy. Pomiar w/w związków wykazują, że:

Dwutlenek siarki

Wartości średniodobowe SO_2 utrzymywały się poniżej normy (150 mg/m^3). W Myśliborzu wartość maksymalna wynosiła $43,0 \text{ mg/m}^3$, co stanowi 28,7 % dopuszczalnej normy. W Jaworze, przy ulicy Dmowskiego wartość osiągnęła 22 mg/m^3 , tj. 14,7 % normy.

Stężenie średnioroczne SO_2 w 1999 r. utrzymywały się poniżej wartości dopuszczalnej (40 mg/m^3). W Myśliborzu wartość ta osiągnęła $9,1 \text{ mg/m}^3$ (22,8 % wartości dopuszczalnej), a w Jaworze przy ul. Dmowskiego $7,0 \text{ mg/m}^3$ (17,5 % normy).

Stężenia średnioroczne wykazywały systematyczny spadek od 1996 r.

Dwutlenek azotu

Stężenia średniodobowe dwutlenku azotu nie przekroczyły wartości dopuszczalnej wynoszącej 150 mg/m^3 . W punkcie pomiarowym w Myśliborzu wartość najwyższa wynosiła $42,0 \text{ mg/m}^3$ (28,0 % normy), zaś w Jaworze, przy ul. Dmowskiego maksymalne stężenie osiągnęło wartość $23,0 \text{ mg/m}^3$ (15,3 % normy). Stężenia średnioroczne dwutlenku azotu w 1999 r. utrzymywały się poniżej wartości wynoszącej 40 mg/m^3 . Wartość średnioroczna dwutlenku azotu w Myśliborzu wynosiła $10,5 \text{ mg/m}^3$ (26,3 % normy), w Jaworze zaś $13,3 \text{ mg/m}^3$, tj. 33,3 % normy. W 1999 r. w odniesieniu do lat 1996-1998 w Myśliborzu nastąpił nieznaczny wzrost wartości średniorocznej NO_2 .

Opad pyłu

W 1999 r. opad pyłu nie przekroczył wartości dopuszczalnej ($200 \text{ g/(m}^2\text{*rok)}$) w żadnym punkcie pomiarowym, zlokalizowanym na terenie powiatu jaworskiego. Najwyższa zanotowana wartość wynosząca $80,1 \text{ g/(m}^2\text{*rok)}$ wystąpiła w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Jaworze, przy, ul. Starojaworskiej, najniższa zaś – $41,0 \text{ g/(m}^2\text{*rok)}$ w punkcie pomiarowym Wąwóz Lipa „S”. W porównaniu roku 1999 do lat ubiegłych (1996-1998) zanotowano systematyczny spadek wartości tego zanieczyszczenia w dwóch stacjach pomiarowych, przy ul. Piwnej i Klasztornej.

Opad Ołowiu

W 1999 r. opad ołowiu nie przekroczył wartości dopuszczalnej (norma $0,1 \text{ g/m}^2\text{rok}$) w żadnym punkcie pomiarowym. Najwyższą wartość ołowiu wynoszącą $0,003 \text{ g/m}^2\text{rok}$ zanotowano w Jaworze przy ul. Kuzienniczej. W porównaniu do lat

ubiegłych następuje spadek wielkości tego zanieczyszczenia we wszystkich punktach pomiarowych.

Odpad kadmu

W 1999 r. nie zanotowano przekroczeń wartości dopuszczalnej (0,01 g/m²rok) w żadnym punkcie pomiarowym. Najwyższą wartość zanotowano w stacji Wąwóz Lipa „S” (gm. Paszowice). Wynosiła ona 0,0004 g/m²rok. Opad kadmu na przestrzeni lat 1996-1999 ulegał spadkowi, za wyjątkiem jednej stacji - Wąwóz Myśluborski, gdzie nastąpił wzrost.

OCHRONA POWIETRZA A INWESTYCJE

Dotychczasowe kierunki działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza zmierzały do:

- **Restrukturyzacji gospodarki cieplnej w sektorze komunalno - bytowym poprzez:**
 - budowę i rozbudowę głównych sieci gazowych,
 - zmianę nośników energii z paliw stałych na paliwa płynne, gazowe lub inne ekologicznie czyste dla tzw. niskiej emisji tej na terenach budownictwa jednorodzinnego i lokalnych kotłowniach grzewczych,
 - centralizowanie źródeł ciepła,
 - budowę i rozbudowę sieci cieplnych,
 - instalowanie nowoczesnych źródeł ciepła o wysokiej sprawności i niskiej emisji zanieczyszczeń,
 - oszczędności energii w sieciach przesyłowych i budynkach.
- **Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z istniejących zakładów i zmniejszenie ich uciążliwości przez:**
 - wyeliminowanie lub wymianę energochłonnych technologii,
 - restrukturyzację gospodarki cieplnej zakładów przez: zmianę nośników energii,
 - wykorzystanie ciepła odpadowego,
 - instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń,
 - likwidację lub zmianę technologii o nadmiernej emisji lub dużej uciążliwości dla środowiska.
- **Wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii:**
 - energia wiatrowa - okolice zbiornika wodnego „Słup” i tereny gmin powiatu jaworskiego o dogodnych (odpowiednich) warunkach fizjograficznych,
 - słoneczna,
 - wodna - zbiornik wodny „Mściwojów”,
 - biogazu,
 - energia geotermiczna,

- pompy ciepłe,
- uprawy energetyczne,
- budowa agrobiorafinerii na terenie powiatu jaworskiego.

ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH

Podstawową bazę dla przemysłowej eksploatacji surowców mineralnych w powiecie jaworskim stanowią surowce skalne. Ich występowanie ściśle związane jest z położeniem powiatu częściowo na Pogórzu Kaczawskim oraz na Przedgórzu Sudeckim, bardzo zróżnicowanych i bogatych geologicznie. Są to zasoby rozpoznane w wyniku przeprowadzonych badań geologicznych, obliczone ilościowo i określone pod względem jakościowym, ujęte w geologicznych dokumentacjach dla poszczególnych złóż.

Złoża barytu występują na terenie gminy Męcinka w Stanisławowie. Jego zasoby udokumentowane wynoszą 4.943 tys. ton. Baryt w złożu "Stanisławów" występuje w szczelinach uskokowych w formie żył o zmiennej długości, miąższości i stromym upadzie, łącznie z kalcytem, fluorytem oraz siarczkami i tlenkami metali. Jest to baryt drobnoziarnisty, biały lub różowy, rzadko przezroczysty o wyrównanym składzie chemicznym głównie z przeznaczeniem do przemysłu chemicznego.

Złoża barytu i fluorytu w Stanisławowie są jedynymi dużymi złożami tego typu w Europie.

Złoża te pod względem szkodliwości dla środowiska zaliczone zostały do grupy i tzn. do grupy złóż nie powodujących degradacji środowiska. Obecnie nie prowadzi się eksploatacji tych złóż.

Podstawową grupę surowców skalnych eksploatowanych w powiecie jaworskim stanowią kamienie budowlane i drogowe. Do grupy tej zaliczane są granity i bazalty. Bazalty wydobywane są w trzech złożach, dla których organem koncesyjnym jest Minister Środowiska. Zasoby udokumentowane stanowią łącznie 304.160.0 tys. ton. Na obszarze gminy Paszowice znajdują się: złoża bazaltu leżące w granicach Parku Krajobrazowego „Chełmy” oraz trzy nie eksploatowane złoża bazaltu: „Mszana Obłoga”, „Owczarek”, „Sichów”. W złożu bazaltu Jawor - Męcinka towarzyszy bentonit, którego udokumentowane zasoby wynoszą 871 tys. ton.

Granit wydobywany jest w trzech złożach o łącznych zasobach 59.695 tys. ton. Kruszywa naturalne (piasek, żwir) zalegają na terenie powiatu w 10 złożach, a w 6 złożach prowadzona jest eksploatacja. Ich zasoby udokumentowane wynoszą łącznie 40.706 tys. ton.

Nie eksploatowane złoża kruszywa naturalnego zalegają w gminie Męcinka – złoża „Słup” znajdujące się w zbiorniku wodnym Słup oraz złoża Siekierzyce, na pograniczu gmin Mściwojów i Paszowice.

Największą różnorodnością surowców mineralnych w powiecie jaworskim odznacza się gmina Męcinka. Jednakże w gminie tej jak i w gminie Paszowice występują największe ograniczenia przyrodniczo-ekologiczne dla prowadzenia działalności gospodarczej. W granicach tych gmin położony jest Park Krajobrazowy „Chełmy” z czterema rezerwatami przyrody: „Wąwóz Myśluborski”, „Wąwóz Siedmicki”, „Wąwóz Lipa” i „Nad Groblą”.

Przy dalszym rozwoju gospodarczym powiatu jaworskiego należy mieć na uwadze skutki ekologiczne, jakie niesie za sobą eksploatacja i przetwórstwo surowców mineralnych. Każdorazowo jest to naruszenie równowagi w środowisku przyrodniczym. Bezpośrednim efektem jest naruszenie rzeźby terenu, gleb i stosunków wodnych.

KIERUNKI I ZAMIERZENIA

Wprowadzenie wszystkich złóż kopalin do planów zagospodarowania przestrzennego gmin, co umożliwi prowadzenie właściwej polityki przestrzennej w zakresie gospodarki kopalinami na poziomie gminy, powiatu i województwa. Wykorzystanie, zagospodarowanie małych złóż kopalin pospolitych przeznaczonych na potrzeby lokalne (kruszywo naturalne, kamienie budowlane, surowce ilaste itd.), mogące mieć duże znaczenie w gospodarce gmin. Sukcesywne likwidowanie nielegalnej eksploatacji kopalin. Prognozowanie, poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin.

GOSPODARKA ODPADAMI

Usuwanie odpadów komunalnych stanowi coraz większy problem w funkcjonowaniu gmin. Ilość odpadów komunalnych stale rośnie wraz z postępem technicznym i cywilizacyjnym, jako wynik wzmożonej konsumpcji różnych dóbr materialnych.

Na terenie powiatu jaworskiego eksploatowanych jest 9 wysypisk odpadów. Odpady z terenu miasta Jawora wywożone są na składowisko odpadów komunalnych w Jaworze o pojemności 160 tys. m³, które jest w 15 % wypełnione; docelowa eksploatacja - 15 lat. Miasto Bolków i okoliczne miejscowości obsługuje wysypisko śmieci w Wierzchosławicach o pojemności 147 tys. m³ - wypełnione jest w 50 %, docelowa eksploatacja - 12 lat. Gmina Męcinka posiada dwa obiekty składowania odpadów: w Sichowie - 3 700 m³ i Muchowie - 8 800 m³, wypełnione w 37 %. Gminy Wądroże Wielkie i Mściwojów posiadają niewielkie obiekty składowania odpadów, które są na wyczerpaniu. Stąd też na podstawie zawartych umów odpady z tych gmin wywożone są na składowisko w Legnicy. W Gminie Paszowice funkcjonują dwa wysypiska śmieci: w Paszowicach - gminne wysypisko śmieci oraz w Nowej Wsi Wielkiej - wiejskie wysypisko.

Na terenie powiatu jaworskiego nie prowadzi się selektywnej zbiórki odpadów, dzięki której można by zwiększyć „żywołność” składowisk odpadów, nawet do 15 lat. Ponadto należałoby przeznaczyć tereny pod lokalizację zakładu zajmującego się **recyklingiem i utylizacją odpadów**, który mógłby obsłużyć nie tylko gminy znajdujące się w powiecie jaworskim, ale także gminy powiatów sąsiednich.

Istnieje ustawowy obowiązek wykonania przez Rząd (31.10.2002r.), samorząd województwa (30.06.2003r.), powiat (30.12.2003r.), gminę (30.06.2004r.) „Programu zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska oraz plan gospodarki odpadami” wynikającego z ustawy Prawo ochrony środowiska, która weszła w życie z dniem 01.10.2001.

Wojewódzki, powiatowy lub gminny plan gospodarki odpadami powinien być opracowany zgodnie z planami wyższego szczebla - zachowanie zasady spójności.

Będą to całkowicie nowe programy uwzględniające ilość i źródło pochodzenia odpadów, a także te które mają być poddane procesom odzysku lub unieszkodliwiania.

Odpady niebezpieczne powstają w wyniku działalności gospodarczej, stanowią szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska. Od 1 stycznia 1999 r. w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, nadzór administracyjny sprawuje starosta. Odpady niebezpieczne, to głównie odpady ropopochodne – oleje hydrauliczne, oleje smarowe zawierające związki chlorowcoorganiczne wytwarzane rocznie w ilości 40 ton oraz odpady zawierające: ołów – akumulatory, elektrolity, świetlówki itp. Każdy podmiot gospodarczy, instytucja, osoba fizyczna wytwarzająca odpady niebezpieczne winna posiadać program zagospodarowania, wykorzystania lub utylizacji wytwarzanych odpadów.

KIERUNKI I ZAMIERZENIA

- **Podjęcie działań i doprowadzenie do budowy na istniejących składowiskach odpadów, co najmniej jednego stanowiska na składowanie odpadów niebezpiecznych spełniającego wymogi ochrony środowiska.**
- **Rozpropagowanie i wdrożenie do stosowania selektywnej zbiórki odpadów (począwszy od miejsca ich powstawania) z segregacją połączoną z odzyskiem odpadów przydatnych do wykorzystania – jako etap pośredni. Wprowadzenie segregacji odpadów wydatnie przyczyniłoby się do przedłużenia żywotności wysypiska odpadów komunalnych.**
- **Przeznaczenie terenu pod budowę zakładu zajmującego się utylizacją i recyklingiem.**

ZAKOŃCZENIE

Wizja rozwoju powiatu jaworskiego oparta jest na stanie dorobku dotychczasowego rozwoju społeczeństwa, gospodarki i przemian krajobrazu tego terenu oraz określenia pożądanych procesów, które wyznaczą w przyszłości pozycję powiatu, jego mieszkańców i gospodarki oraz sposób ich powiązania z otoczeniem. Podejmując się formułowania tej wizji Rada Powiatu realizuje jedno ze swoich najważniejszych zadań i wychodzi naprzeciw aspiracjom mieszkańców wyznaczając cele, których realizacja pomoże stworzyć warunki dla pełnego rozwoju potencjału powiatu jaworskiego. Nasze opracowanie oparte jest na „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego” i powinno być bardziej uszczegółowione uchwalanymi przez gminy programami gospodarczymi odnoszącymi się między innymi do zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnot gminnych. Przy formułowaniu tego dokumentu wykorzystano szereg informacji i propozycji uzyskanych od samorządów gminnych, organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych i mieszkańców powiatu których wyszczególnienie zamieszczamy.

Celem tego dokumentu jest określenie kierunków rozwoju powiatu jaworskiego, a w wielu przypadkach także szczegółowe określenie zadań w ich realizacji oraz, co jest równie ważne, stworzenie podstawy do wieloletniego zaprogramowania finansowego wsparcia realizacji zadań środkami pochodzącymi z budżetu samorządu wojewódzkiego, budżetu państwa i zagranicznych grantów pomocowych.

W przedstawionej wizji rozwoju nie udało się, niestety, udzielić odpowiedzi na często stawiane pytanie: czy powiat w swoim rozwoju powinien akcentować swój rolniczy charakter, nastawić się na rozwój przemysłu czy też turystyki. Pytanie ma chyba zbyt archaiczny charakter. Postęp techniczny i technologiczny w rolnictwie oraz koncentracja własności gruntów powoduje radykalne zmniejszanie zatrudnienia. Tak więc rolnictwo, nie tracąc swojego znaczenia gospodarczego, traci swą pozycję głównego pracodawcy na powiatowym rynku zatrudnienia. Również w wymiarze finansowym wielkość produkcji rolnej w stosunku do efektu produkcyjnego innych gałęzi gospodarki ulega relatywnemu zmniejszeniu. Dlatego nie można mówić o utrzymaniu jako wiodącego rolniczego charakteru powiatu.

Nie da się również przypisać wiodącej roli dla przemysłu. Transformacja gospodarki spowodowała dużą degradację większości zakładów przemysłowych powiatu. Odtworzenie tej działalności w wielkości zatrudnienia, wielkości produkcji i jej asortymentu na przestrzeni dekady wydaje się raczej niemożliwe. Dający się przewidzieć rozwój przemysłu będzie odbywał się raczej drogą ewolucji małych zakładów w miarę pozyskiwania przez nie kapitałów, nowych rynków zbytu i wprowadzanie nowych asortymentów towarowych.

Powiat jaworski posiada znaczne walory przyrodniczo – krajobrazowo – historyczne. Na jego obszarze występują kompleksy leśne, zbiorniki wodne, parki krajobrazowe, założenia parkowe i zabytki architektury. W połączeniu z mikroklimatem charakterystycznym dla terenu podgórskiego i wytyczonymi szlakami, walory te stanowią dogodne warunki dla rozwoju funkcji turystycznej i sportowo – rekreacyjnej. Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych poprawi warunki sobotnio - niedzielnego wypoczynku. Daje szansę na rozwój bazy dla turystyki przejazdowej lub jednodniowej oraz krótkoterminowego wypoczynku.

Nie można jednak na tej podstawie z turystyki tworzyć wiodącej gałęzi gospodarki powiatu. Dlatego też i ta funkcja nie może mieć charakteru wiodącej.

Za najbardziej racjonalne wydaje się przyjęcie stanowiska, że zadaniem władzy publicznej na każdym poziomie powinno być tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, to znaczy budowanie i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej zwiększającej atrakcyjność terenu dla biznesu, a rozwój takich czy innych gałęzi gospodarki wyznaczają: zapotrzebowanie społeczne, rynkowe warunki konkurencyjności, przedsiębiorczość ludzi i ich umiejętności pozyskiwania kapitałów i rynków zbytu. I taką też koncepcję działań samorządów „Strategia ...” zawiera.

Przedłożona koncepcja rozwoju obejmuje cztery poziomy działań. Po pierwsze jest to poziom będący w gestii gminy. Nie jest to jednak pełen indeks zadań, lecz tylko te, które powiat w realizacji może wspierać lub koordynować. Po drugie, jest to poziom powiatu, tzw. zadania własne realizowane przez Radę Powiatu, Starostwo i powiatowe jednostki organizacyjne. Po trzecie, zadania samorządu województwa zabezpieczające realizację funkcji ponadpowiatowych. Po czwarte, są to zadania państwa realizowane w dwóch płaszczyznach: przez jednostki bezpośrednio podległe strukturalnie rządowi lub przez powiat jako zadanie zlecone czy powierzone.

PROGRAM OPERACYJNY
zadań wynikających ze „Strategii rozwoju powiatu jaworskiego”

Lp	Nazwa zadania	Wartość zadania wg aktualnych cen	Przewidywany termin realizacji	Realizator zadania	Koordynator przygotowania zadania do realizacji	Współuczestnicy	Źródła finansowania
EDUKACJA							
1.	Utworzenie wydziału Edukacji Specjalnej w PP-P w Jaworze	60.000	2002 r.	Dyrektor PP-P w Jaworze	---	---	Budżet państwa
2.	Adaptacja budynku przy ul. Paderewskiego / SOS-W w Jaworze	7.750.000	Rok szkolny 2001/2002	Starostwo Powiatowe	---	---	Budżet państwa Dotacje z budżetu woj. Fundacje PFRON, WFOŚiGW
3.	Adaptacja hali warsztatów szkolnych	3.300.000	2004	- // -	---	Urząd Miejski w Jaworze	- // -
4.	Remonty w szkołach: I ZSO ZSA ZSZ	2.300.000 1.400.000 2.000.000	2005	- // -	---	---	- // -
5.	Utworzenie centrum kształcenia praktycznego	3.000.000	2004	Dyrektor ZSZ	Starostwo Powiatowe	Powiatowy Urząd Pracy, Związek Pracodawców	- // -
6.	Zaplecze dydaktyczne szkół: I ZSO ZSA ZSM ZSZ PP-P	450.000 600.000 650.000 750.000 500.000	Rok szkolny 2004	Dyrektorzy szkół	- // -	---	Budżet powiatu dotacje z budżetu wojewódzkiego

TURYSTYKA							
7.	Zagospodarowanie otoczenia zbiornika wody „Mściwojów”	Plan w opracowaniu na dzień dzisiejszy nie można podać potrzebnej kwoty	Ok. 2010 r.	Urząd Gminy Mściwojów	Rada Gminy Mściwojów	Akademia Rolnicza	WFOŚiGW Wysłano propozycje zagospodarowania do różnych fundacji
8.	Utworzenie „Europejskiego Centrum Integracji i Spotkań Młodzieżowych” na bazie Zamku Piastowskiego w Jaworze	250.000 Euro	Ok. 2015 r.	Gmina Jawor	Urząd Miasta	Euroregion Nysa Urząd Marszałkowski	Gmina Jawor, Urząd Marszałkowski, PHARE
9.	Budowa ciągu pieszo-rowerowego w obrębie Parku Krajobrazowego „Chełmy” (Jawor – Słup - Myślibórz)	620.000	2002 r.	Gmina Jawor i poszczególne gminy	---	Euroregion Nysa	Gmina Jawor, PHARE
10.	Kontynuacja rozbudowy ośrodka wodnego Lipa-Muchów	12.000.000	2015 r.	Gmina Bolków i Gmina Męcinka	---	---	Gmina Bolków i Męcinka, dotacje z budżetu wojewódzkiego, WFOŚiGW
SAMODZIELNY PUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ							
11.	Modernizacja szpitala Budynek „A”	6.784.000	2002-2003	SP ZOZ	Starostwo Powiatowe	---	Budżet państwa
12.	Remont 5-ciu oddziałów szpitala	750.000	2002-2003	SP ZOZ	Starostwo Powiatowe	---	Budżet państwa
13.	Doposażenie i wymiana sprzętu	474.000	2002-2003	SP ZOZ	Starostwo Powiatowe	---	Budżet państwa Budżet powiatu
14.	Wymiana aparatu RTG	860.000	2002-2003	SP ZOZ	Starostwo Powiatowe	---	Budżet państwa

POWIATOWY URZĄD PRACY							
15.	Remont	80.000	30.09.2004 r.	PUP	Kierownik PUP	ZIM, Konserwator zabytków	Budżet Województwa, System gospodarczy
16.	Zakup sprzętu komputerowego	26.000	30.06.2002 r.	PUP	Kierownik PUP	---	Limit środków Funduszu Pracy z KUP
17.	Adaptacja piwnicy na potrzeby archiwum urzędu	5.000	31.12.2002 r.	PUP	Kierownik PUP	ZIM	Budżet Wojewódzki
18.	Przeгляд i remont generalny kotłowni	33.000	31.08.2004 r.	PUP	Kierownik PUP	---	Budżet Województwa, System gospodarczy
19.	Wymiana centrali telefonicznej	6.000	30.11.2004 r.	PUP	Kierownik PUP	Firma DIALOG	System gospodarczy Firma DIALOG
20.	Modernizacja sieci komputerowej, wymiana tablicy rozdzielczej, głównej instalacji wyłącznika energii elektrycznej	15.000	30.05.2002 r.	PUP	Kierownik PUP	ZIM	Budżet PUP, Budżet Wojewódzki
POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE							
21.	Utworzenie warsztatów Terapii Zajęciowej w Jaworze	905.000	I połowa 2002 r.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski w Jaworze	Rada Powiatu	PCPR	PFRON PFOŚiGW, Sponsorzy
22.	Utworzenie środowiskowe. domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Jaworze	50.000	2003 r.	Rada Powiatu	PCPR	---	Rada Powiatu, Wojewoda
23.	Tworzenie rodzinnych domów pomocy społecznej		Na bieżąco	Rada Gminy	GOPS-y, MOPS-y	---	Rada Gminy
24.	Tworzenie mieszkań socjalnych dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek szkolno-wychowawczych	ok. 1 500 zł. /m ²	Na bieżąco	Rada Gminy	GOPS-y, MOPS-y	PCPR	Rady Gmin, Spółdzielnie Mieszkaniowe

25.	Organizacja wypożyczalni sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych	30.000	Do 2003 r.	Zarząd Powiatu	PCPR	ZOZ	Rada Powiatu
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA							
26.	Wodociągi i ujęcia wodne m. Jawora	18.000.000,00	2015	Gm. Jawor	UG Jawor	---	-odpis amortyzacyjny -kredyt komercyjny -środki własne
27.	Wodociągi i ujęcia wodne gm. Bolków	5.400.000,00	2015	Gm. Bolków	UG Bolków	---	-budżet gminy -WFOŚiGW -NFOŚ -fundusze pomocowe
28.	Wodociągi i ujęcia wodne gm. Męcinka	4.250.000,00	2008	Gm. Męcinka	UG Męcinka	---	-budżet gminy -fundusze pomocowe -syndyk kopalni barytu
29.	Wodociągi i ujęcia wodne gm. Paszowice	1.200.000,00	2005	Gm. Paszowice	UG Paszowice	mieszkańcy sołectwa	-budżet gminy -fundusze pomocowe
30.	Wodociągi i ujęcia wodne gm. Wądroże Wielkie	800.000,00	2003	Gm. Wądroże Wielkie	UG Wądroże Wielkie	---	-budżet gminy -WFOŚiGW
31.	Modernizacja stacji uzdatniania wody	250.000,00	2002	Gm. Jawor	UM Jawor	---	-odpis amortyzacyjny

32.	Zbiorniki retencyjne i przeciwpowodziowe	13.128.000,00	2002	Urząd Marszałkowski Wojewoda Dolnośląski	Regionalny Zarząd Melioracji Legnica	UG Paszowice	-budżet państwa -fundusze pomocowe
33.	Melioracja podstawowa	Kontynuacja realizacji programu zabezpieczenia przed powodzią województwa legnickiego – 1988 rok					
34.	Melioracja szczegółowa	---	---	---	---	---	---
35.	Kanalizacja m. Jawora	30.000.000,00	2015	Gm. Jawor	UG Jawor	---	-środki własne -dotacje z WFOŚiGW
36.	Kanalizacja gm. Bolków	12.000.000,00	2015	Gm. Bolków	UG Bolków	---	-budżet gminy -WFOŚiGW -NFOS -fundusze pomocowe
37.	Kanalizacja gm. Męcinka	11.600.000,00	2008	Gm. Męcinka	UG Męcinka	---	-WFOŚiGW -NFOS -fundusze pomocowe
38.	Kanalizacja gm. Mściwojów	10.333.000,00	2007	Gm. Mściwojów	UG Mściwojów	---	-fundusze PHARE -fundusze pomocowe

39.	Kanalizacja gm. Paszowice	13.619.000,00	2005	Gm. Paszowice	UG Paszowice	---	-WFOŚiGW -NFOS -fundusze pomocowe
40.	Kanalizacja gm. Wądroże Wielkie	8.950.000,00	2005	Gm. Wądroże Wielkie	UG Wądroże Wielkie	---	- budżet gminy -WFOŚiGW
41.	Budowa kolektora ściekowego	---	---	---	---	---	---
42.	Modernizacja przepompowni ścieków	1.625.000,00	2015	Gm. Jawor	UM Jawor	---	-WFOŚiGW -NFOS -kredyt komercyjny -środki własne
43.	Budowa kolektora deszczowego	250.000,00	2005	Gm. Jawor	UM Jawor	---	-WFOŚiGW -środki własne
44.	Oczyszczalnia gm. Paszowice	9.622.000,00	2005	Gm. Paszowice	UG Paszowice	---	-WFOŚiGW -NFOS -budżet gminy -fundusze pomocowe
45.	Oczyszczalnia gm. Wądroże Wielkie	45.000.000,00	2015	Gm. Wądroże Wielkie	UG Wądroże Wielkie	---	-budżet gminy -WFOŚiGW

46.	Modernizacje oczyszczalni ścieków m. Jawora	10.000.000,00	2003	Gm. Jawor	UM Jawor	---	-WFOŚiGW -NFOS -środki własne
47.	Modernizacje oczyszczalni ścieków gm. Wądroże wielkie	1.700.000,00	2005	Gm. Wądroże Wielkie	UG Wądroże Wielkie	---	-budżet gminy -WFOŚiGW
48.	Wysypisko odpadów komunalnych gm. Bolków	287.000,00	2001	Gm. Bolków	UG Bolków	---	-NFOS -budżet gminy
49.	Wysypisko odpadów komunalnych gm. Mściwojów	2.700.000,00	2012	Gm. Mściwojów	WFOS	---	-WFOŚiGW -budżet gminy
50.	Rekultywacja wysypisk komunalnych m. Jawora	100.000,00	2002	Gm. Jawor	UM Jawor	---	-środki własne
51.	Rekultywacja wysypisk komunalnych gm. Wądroże wielkie	300.000	2005	Gm. Wądroże Wielkie	UG Wądroże Wielkie	---	-budżet gminy -WFOS

BEZPIECZEŃSTWO OBYWATELI – KOMENDA POLICJI

52.	Dobudowa segmentu dla KPP Jawor	2.000.000,-	2002-2005	KPP Jawor	Starostwo Pow. Wydział Inw.-Rem. KWP we Wrocławiu	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe
53.	Zakup sprzętu dla służby prewencyjnej KPP	2.000.000,-	2003-2008	KPP Jawor	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe
54.	Budowa sieci informatycznej	15.000,-	2005-2015	KPP Jawor	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe

55.	Wymiana instalacji grzewczej w obiektach KPP, Komisariaty w Bolkowie i Mściwojowie	30.000,-	2002-2010	KPP Jawor	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Środki własne + WFOŚiGW
56.	Remont podpiwniczenia Komisariatu w Bolkowie oraz remont bud. Wądroże Wielkie	160.000,-	2002-2010	KPP Jawor	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe
57.	Modernizacja stacji paliw	100.000,-	2003-2005	KPP Jawor	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe
OCHRONA PRZECIWPÓŻAROWA I PRZECIWPOWODZIOWA							
58.	Zakup samochodu bojowego dla OSP Sady Dolne	50.000,-	2002-2015	Starostwo Powiatowe	Państwowa Straż Pożarna Jawor	Urząd Miejski Bolków	Dotacja Starostwa Powiatu
59.	Zakup samochodu bojowego dla OSP Wierzchosławice	50.000,-	2002-2015	Starostwo Powiatowe	Państwowa Straż Pożarna Jawor	Urząd Miejski Bolków	Dotacja Starostwa Powiatu
60.	Zakup samochodu bojowego dla OSP Bolków	50.000,-	2002-2015	Urząd Miejski Bolków, Starost.Pow., PSP Jawor	Państwowa Straż Pożarna Jawor	Zarząd Główny ZOSP RP	Dotacja Zarządu Głównego ZOSP RP i Komenda Wojewódzka PSP
61.	Budowa strażnicy OSP w Bolkowie	250.000,-	2002-2010	Urząd Miejski Bolków	Starostwo Powiatowe Jawor	OSP Bolków, Starostwo Powiatowe, Zarząd Wojewódzki ZOSP RP	Środki urzędu, dotacje, sponsorzy
62.	Budowa zbiornika retencyjnego - Grobla	13.128.067,-	2007-2012	Regionalny Zarząd Melioracji w Legnicy	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Urząd Gminy Paszowice	Wojewoda Dolnośląski, Marszałek Województwa Dolnośląskiego	Budżet Państwa Fundusze celowe
63.	Modernizacja obiektu dla OSP Paszowice	10.000,-	2002	Urząd Gminy	Wójt Gminy, Komendant Gminny OSP	Zarząd OSP Paszowice, Komenda Powia. PSP w Jaworze	Budżet Gminy Budżet Państwa

64.	Zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Myślibórz	20.000,-	2003	Urząd Gminy	Wójt Gminy, komendant Gminny OSP	Komenda Powiatowa PSP w Jaworze, Zarząd Powiatowy ZOSP w Jaworze	Budżet Gminy Budżet Państwa
65.	Zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Paszowice	23.000,-	2002	Urząd Gminy	Wójt Gminy, Komendant Gminny OSP	Komenda Powiatowa PSP w Jaworze, Zarząd Powiatowy ZOSP w Jaworze	Budżet Gminy Budżet Państwa
66.	Zakup motopompy dla OSP Pogwizdów	20.000,-	2003	Urząd Gminy	Wójt Gminy, Komendant Gminny OSP	Komenda Powiatowa PSP w Jaworze, Zarząd Powiatowy ZOSP w Jaworze	Budżet Gminy Budżet Państwa
67.	Rozwiązanie wariantowe 1) Adaptacja stodoły na potrzeby remizy OSP Mściwojów	220.000,-	2002-2007	Urząd Gminy, OSP Mściwojów	Urząd Gminy	ZGm. ZOSP Zarząd Gminy	Czyn społeczny członków OSP, środki własne gminy Czyn społeczny członków OSP, środki własne gminy
	2) Dobudowa boksów garażowego do istniejącego budynku remizy OSP Mściwojów	60-80.000,-	2002-2004	Urząd Gminy, OSP Mściwojów	Urząd Gminy	ZGm. ZOSP Zarząd Gminy	
68.	Zakup sprzętu dla OSP Mściwojów:			Urząd Gminy, OSP Mściwojów	Urząd Gminy	ZGm. ZOSP Zarząd Gminy	Środki Własne Gminy
	- motopompy pożarniczej	25.000,-	2002-2004				
	- radiostacji samochodowej	2.500,- 40.000,-	2002-2003 2001-2002				
	- nieodpłatne pozyskanie samochodu pożarniczego Star 244						
Zakup sprzętu dla OSP Marcinowice:							
- motopompy pożarniczej	25.000,-	2002-2005					

69.	Adaptacja pomieszczeń świetlicy strażackiej na boks garażowy -OSP Marcinowice	5.000,-	2001-2001	Urząd Gminy OSP Mściwojów	Urząd Gminy	ZGm. ZOSP Zarząd Gminy	Środki Własne Gminy
70.	Modernizacja pomieszczenia garażowego (Zespół Pałacowy) dla potrzeb OSP Targoszyn	20.000,-	2002	Urząd Gminy OSP Mściwojów	Urząd Gminy	ZGm. ZOSP Zarząd Gminy	Środki Własne Gminy
71.	Modernizacja obiektów OSP Wądroże Wielkie	30.000,-	2010	Urząd Gminy OSP Wądroże Wielki	Urząd Gminy	Mieszkańcy, Zarząd Gminy, Sponsorzy	PZU, Budżet Gminy, Zarząd Główny Wojewódzki, Czyn społeczny, sponsorzy, Starostwo Pow.
72.	Zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Wądroże Wlk.	100.000,-	2015	Urząd Gminy OSP Wądroże Wielki	Urząd Gminy	Mieszkańcy, Zarząd Gminy, Sponsorzy	PZU, Budżet Gminy, Zarząd Główny Wojewódzki, Czyn społeczny, sponsorzy, Starostwo Powiatowe
73.	Zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Mierczyce	100.000,-	2015	Urząd Gminy OSP Mierczyce	Urząd Gminy	Mieszkańcy, Zarząd Gminy, Sponsorzy	PZU, Budżet Gminy, Zarząd Główny Wojewódzki, Czyn społeczny, sponsorzy, Starostwo Powiatowe
74.	Budowa Strażnicy OSP Budziszów Wielki	543.000,-	2010	Urząd Gminy OSP Budziszów Wielki	Urząd Gminy	Mieszkańcy, Zarząd Gminy, Sponsorzy	PZU, Budżet Gminy, Zarząd Główny Wojewódzki, Czyn społeczny, sponsorzy, Starostwo Powiatowe
75.	Zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP Budziszów Wielki	100.000,-	2010	Urząd Gminy OSP Budziszów Wielki	Urząd Gminy	Mieszkańcy, Zarząd Gminy, Sponsorzy	PZU, Budżet Gminy, Zarząd Gł. Wojewódzki, Czyn społ., sponsorzy, Starostwo Powiatowe

76.	Rozbudowa i modernizacja OSP Małuszów	50.000,-	2010	Gmina Męcinka	Urząd gminy Męcinka	OSP Małuszów	Budżet Gminy
77.	Adaptacja obiektów OSP Sichów	20.000,-	2011	Gmina Męcinka	Urząd gminy Męcinka	OSP Sichów	Budżet Gminy
78.	Zakup samochodu gaśniczego dla OSP Małuszów	30.000,-	2006	Gmina Męcinka	Urząd gminy Męcinka	OSP Małuszów	Budżet Gminy
79.	Modernizacja i adaptacja strażnicy OSP	300.000,-	2001-2005	OSP Jawor	Burmistrz Jawora	PSP Jawor	Budżet Miasta Jawora, sponsorzy
80.	Zakup samochodu ratownictwa gaśniczego dla OSP - Jawor	50.000,-	IV kw. 2001-2001	OSP Jawor	Burmistrz Jawora	Zarząd OSP	30 tys. Gm. Jawor 10 tys. OSP Jawor 10 tys. PZU
81.	Wyposażenie sprzętowe samochodu gaśniczego	50.000,-	2002-2005	OSP Jawor	Burmistrz Jawora	Zarząd OSP	Budżet Miasta , Sponsorzy
82.	Zakup sprzętu ratownictwa drogowego	70.000,-	2002-2005	OSP Jawor	Burmistrz Jawora	Zarząd OSP	Budżet Miasta , Sponsorzy
83.	Zakup sprzętu do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej	10.000,-	2002-2003	OSP Jawor	Burmistrz Jawora	Zarząd OSP	Budżet Miasta , Sponsorzy
84.	Modernizacja pomieszczeń Komendy PSP	100.000,-	2002-2005	Komenda Powiatowa PSP	Komendant Powiatowy PSP	Zarząd Główny PSP, Starostwo Powiatowe	Zarząd Główny PSP, Budżet powiatu
85.	Adaptacja garaży na warsztaty naprawcze	40.000,-	2004-2007	Komenda Powiatowa PSP	Komendant Powiatowy PSP	Zarząd Główny PSP, Starostwo Powiatowe	Zarząd Główny PSP, Budżet powiatu
86.	Zakup sprzętu dla JRG.	2.044.000,-	2002-2008	Komenda Powiatowa PSP	Komendant Powiatowy PSP	Zarząd Główny PSP, Starostwo Powiatowe	Zarząd Główny PSP, Budżet Gmin, Budżet Powiatu
87.	Naprawa i konserwacja wałów p.pow.	5.000.000,-	2013-2020	Rej. Zarząd Melioracji i Gospodarki Wodnej	Woj. Zarząd Melioracji i Gosp. Wodnej	Starostwo Powiatowe, Urząd Miejski Jawor, Urzędy Gmin	Budżet Państwa, Budżet Starostwa, Budżety gmin, Środki UE

88.	Wyposażenie magazynów p.powodź. w normatywny sprzęt p.pow.	40.000,-	2003-2005	Komenda PSP	Wydział OKL, Powiatowy Komitet Powodziowy	Gminy z terenu powiatu jaworskiego	Środki z budżetu powiatu, gmin i inne
89.	Oczyszczenie dna rzeki Nysa Szalona	10.000.000,-	2015-2025	Rej. Zarząd Melioracji i gospodarki Wodnej	Woj. Zarząd Melioracji i gospodarki Wodnej	Starostwo Powiatowe, Gminy	Budżet Państwa, Budżet Starostwa, Budżety Gmin, Środki UE
90.	Budowa Zbiornika retencyjnego „Kwietniki” na rzece Przełęcznicy	12.000.000,-	2010-2015	Regionalny Zarząd Melioracji i Gospodarki Wodnej	Regionalny Zarząd Melioracji i Gospodarki Wodnej	Wojewoda Dolnośląski Marszałek Woj. Dolnośląskiego	Budżet Państwa, Fundusze celowe
ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE, OBRONA CYWILNA							
91.	Budowa łączności w systemie zarządzania kryzysowego Starosty	12.000,-	2002	UG Paszowice UG Wądroże Wlk. UG Męcinka UG Mściwojów	Starostwo Powiatowe – Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego	---	Środki własne 60% Dotacja Starosty 40%
92.	Utworzenie Centrum Powiadomienia Ratunkowego	400.000,-	2003-2008	Komenda Powiatowa PSP	Starostwo Powiatowe – Wydział EPS +OKL	Szpital Powiatowy w Jaworze	Środki własne (dotacje, kredyty)
93.	Budowa zintegrowanego systemu ratownictwa kryzysowego w Słupie	650.000,-	2002-2010	Komenda Powiatowa PSP	Starostwo Powiatowe – Wydział OKL	Komenda Powiatowa Policji, gminy z terenu powiatu	Urząd Marszałkowski, środki z budżetu powia., Komendy Wojew. PSP, WFOŚr i GW., gmin
94.	Uruchomienie powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego	80.000,-	2002-2005	Komenda Powiatowa PSP	Starostwo Powiatowe	Wydział OKL	Budżet Powiatu

KOMUNIKACJA I DROGOWNICTWO							
95.	Budowa dróg obwodowych w ciągu drogi krajowej nr 3 miejscowości: - Małuszów,	16.800.000	do 2015	GDDP /o Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP+śr PHARE ISPA, Europejski Fundusz Leasingowy
96.	- Jawora i Paszowic,	97.000.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie	Gmina Jawor Gmina Paszowice Starostwo. Pow.	GDDP+śr. PHARE. ISPA, Europejski Fundusz Leasingowy Gm. Jawor, Starostwo Pow.
97.	- Sokolej,	14.000.000	do 2015	GDDP o/ Wrocław	GD DP w Warszawie		GDDP+śr PHARE. ISPA, Europejski Fundusz Leasingowy
98.	- Bolkowa	25.000.000	do 2015	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP+śr PHARE. ISPA, Europejski Fundusz Leasingowy
99.	Budowa drogi obwodowej w ciągu drogi krajowej nr 5 w miejscowości Bolków.	17..000.000	do 2015	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP+śr PHARE. ISPA, Europ.Fundusz Leasingowy

100	Budowa drogi szybkiego ruchu S-3 po śladzie planowanej autostrady A-3	180.000.000	po 2015	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP+śr PHARE. ISPA, Europejski Fundusz Leasingowy
	Modernizacja drogi krajowej nr 3 do czasu budowy róg obwodowych. GMINA MĘCINKA						
101	Miejscowość Małuszów: - budowa kontrolowanego przejścia dla pieszych w rejonie wiaty przystankowej,	100.000	do 2009	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
102	- budowa chodnika po stronie sklepu od cmentarza do wiaty przystankowej,	200.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
103	- budowa chodnika po stronie remizy OSP od budynku nr 42 do transformatora,	150.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
104	- budowa zatok przystankowych po obu stronach drogi.	130.000	2003	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP

	<u>MIASTO JAWOR.</u>						
105	- utwardzenie chodnika na ulicy Narutowicza i Wieniawskiego,	80.000	do 2005	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
106	- przebudowa i wyznaczenie przejścia dla pieszych w rejonie skrzyżowania ul. Gagarina ul. Wieniawskiego,	15.000	do 2005	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
107	- oznakowanie znakami poziomymi skrzyżowania ul. Mickiewicza z ul. Myśluborską,	5.000	2003	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
108	- wybudowanie zatok autobusowych dla obu kierunków ruchu przy ul. Mickiewicza,	80.000	do 2005	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
109	- budowa chodnika na ul. Mickiewicza wzdłuż ogródków działkowych,	1.200.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
110	- remont kapitalny nawierzchni jezdni ul. Mickiewicza i Dąbrowskiego.	300.000	2001-2002	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP

	GMINA PASZOWICE.						
	Miejscowość Paszowice						
111	- wykonanie odwodnienia na całej długości drogi w gr. gminy Paszowice,	500.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
112	- wyznaczenie przejścia dla pieszych w rejonie posesji nr 29,	1500	2003	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
113	- budowa chodnika i ścieżki rowerowej od Jawora do Paszowic,	2.000.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
	Miejscowość Sokola:						GDDP
114	- przebudowa mostu okularowego,	1.500.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
115	- wykonanie chodnika i przejścia dla pieszych,	100.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
116	- wykonanie oświetlenia w m. Sokola do skrzyżowania z dr. do Kwietnik.	200.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
	GMINA BOLKÓW						
	Miejscowość Bolków						
117	- wykonanie chodnika jednostronnego w ciągu ul. Kolejowej i Republikańskiej,	400.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP

118	- wykonanie chodników w ciągu ul Jeleniogórskiej'	400.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
119	- wybudowanie zatoki komunikacji publicznej w m. Świny	40.000	do 2006	GDDO o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
120	Miejscowość Stare Rochowice, - budowa zatoki przystankowej w rejonie istniejącego przystanku.	40.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
121	Miejscowość Kaczorów - budowa jednostronnego chodnika.	100.000	2002	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP

	Modernizacja drogi krajowej nr 5.						
122	<u>GMINA BOLKÓW.</u> Miejscowość Bolków - budowa jednostronnego chodnika w obszarze administracyjnym Bolkowa. (ul.Świerczewskiego)	150.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
123	Miejscowość Wierzchosławice - budowa chodnika jednostronnego w obszarze zabudowanym,	80.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
124	- korekta przebiegu drogi w celu likwidacji dwóch niebezpiecznych zakrętów,	1.000.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP+ śr PHARE
125	- przebudowa przepustu na cieku Kamionka.	100.000	do 2010	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP
126	- wybudowanie zatoki komunikacji publicznej w rejonie istniejącego przystanku	40.000	do 2006	GDDP o/ Wrocław	GDDP w Warszawie		GDDP

127	Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 374 - wybudowanie ciągu pieszo – rowerowego w Jaworze na odcinku od skrzyżowania z ul. Narutowicza do skrzyżowania z ul. Wiejską,	2.500.000	po 2005	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
128	- budowa odwodnienia jezdni w rejonie cmentarza w m. Jawor,	800.000	2003	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
129	- wymiana izolacji wiaduktu w miejscowości Jawor,	300.000	po 2006	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
130	- budowa dwóch zatok przystankowych w miejscowości Siekierzyce,	90.000	2002	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
131	- budowa chodnika w miejscowości Niedaszów.	500.000	2003/2004	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
132	Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 363: - odnowa nawierzchni w granicach administracyjnych miejscowości Sichów i	2000.000	2002	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
133	Piotrowice,						

134	- likwidacja kolein od miejscowości Chroślice do miejscowości Jawor,	50.000	do 2004	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
135	- remont mostu w miejscowości Luboradz.	110.000	2002	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
	- wymiana izolacji mostu w km 12+033.	45.000	po 2005	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
136	Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 365: - budowa chodnika w miejscowości Piotrowice,	200.000	2002	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
137	- wymiana izolacji mostu na ul. Limianowskiego w miejscowości Jawor	50.000	2002	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
138	Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 345: - modernizacja drogi oraz dwóch mostów w miejscowości Budziszów Wielki.	5000.000	po 2004	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
139	- budowa obwodnicy wsi Budziszów Wielki (1.1 km)	800.000	po 2010	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław

140	Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 328 na odcinku od m. Kaczorów do granicy powiatu.	150.000	po 2005	DZDW Wrocław	DZDW Wrocław		DZDW Wrocław
141	Przemianować ul. Wrocławską i Rapackiego w Jaworze do kategorii dróg wojewódzkich.		do 2006	Starostwo Powiatowe.			
142	Przemianować n/w drogi powiatowe do kategorii dróg gminnych: - nr 12155 Jastrowiec – dr. nr 3 , dł. 3 km, nawierzchnia gruntowa,		Do 2006	Starostwo Powiatowe			
143	- nr 12160 Wierzchosławiczki – Stare Rochowice, dł. 1,3 km, nawierzchnia gruntowa,						
144	- nr 20363 Kosiska - gr. powiatu (Usza) dł. 1,1 km nawierzchnia gruntowa,						
145	- nr 20368 Wądroże Wielkie – dr. nr 20364, dł. 4,9 km, nawierzchnia gruntowa,						

146	- nr 20371 Gądków – Postolice, dł. 1,8 km, nawierzchnia gruntowa,						
147	- nr 20559 Kłonice – Wiadrów, dł. 1,4 km, nawierzchnia gruntowa,						
148	- nr 20561 Jakuszowa – dr. nr 20502, dł. 1,4km, nawierzchnia gruntowa,						
149	- nr 20564 Chełmiec Myślibórz, dł. 1,6 km, nawierzchnia gruntowa,						
150	- 20568 Chroślice – Męcinka, dł. 1,3 km, nawierzchnia gruntowa,						
151	- nr 20571 Biegoszów – gr. powiatu – Kondratów, 0,4 km, nawierzchnia gruntowa,						
152	- ul. Cukrownicza w Jaworze,						

153	- ul. bez nazwy w ciągu dr. Stary Jawor – Piotrowice,						
154	Poszerzenie dróg powiatowych o podstawowym znaczeniu do szerokości minimum 6,0 m.	11.122.400	2015-2020	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. bwł.+ śr. PAOW
155	Poszerzenie dróg powiatowych zbiorczych do szerokości minimum 5,5 m.	15.697.200	0	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. wł.+ śr. PAOW
156	Remont mostu na rzece Nysa Szalona w ciągu drogi Piotrowice – Jawor	1.200.000	do 2006	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr .wł.+ śr PAOW
157	Modernizacja drogi nr 12154 Jastrowiec – Grudno	612.600	2003-2004	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr.wł.+śr PAOW
158	Modernizacja drogi nr 12157 Gorzanowice – Bolków	1.500.000	2002-2003	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr.wł.+śr. PAOW
159	Modernizacja drogi powiatowej nr 20561 Sidmica – dr. 20502	1.101.200	2004	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr.wł.+śr. PAOW
160	Przebudowa chodnika w Paszowicach Dolnych w ciągu drogi powiatowej nr 20502	116.856	2002-2003	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr.wł.+ śr. G Paszowice PAOW
161	Budowa chodnika na odcinku Paszowice Środkowe – Paszowice Górne w ciągu drogi powiatowej nr 20502	151.494	2002-2003	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. wł.+ śr. PAOW

162	Przebudowa mostu w miejscowości Pogwizdów w ciągu drogi powiat. nr 20504	500.000	2005-2006	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. wł.+ PAOW
163	Budowa drogi obwodowej wsi Mierczyce w ciągu drogi nr 20308 (1 km)	400.000	po 2010	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. wł. + PAOW
164	Utwardzenie nawierzchni drogi nr 20368 na odcinku Wądroże Wielkie-Gądków	200.000	Po 2010	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. wł. + PAOW
165	Drogi gminne. GMINA JAWOR - remonty ulic w centrum miasta polegające na wymianie nawierzchni asfaltowych na nawierzchnię z kostki brukowej,	2.200.000	2015	Gmina Jawor	Gmina Jawor		Śr. wł.+ śr. zew.(fundacj, fundusze celowe, pomocowe i inne)
166	- wymiana nawierzchni płyty rynku z wymianą sieci podziemnych (zastąpienie śliskich płyt granitowych kostką kamienną)	5.500.000	2010	Gmina Jawor	Gmina Jawor		Śr. wł+ śr. zew.(dotacje . celowe i inne)
167	- budowa ścieżki rowerowej w kierunku zbiornika Słup,	3.200.000	2015	Gmina Jawor	Gmina Jawor	Euroregion Nysa G.Męcinka	Fundusz PHARE, śr. wł. CBL

168	- budowa ścieżki rowerowej w kierunku zbiornika w Mściwojowie,	950.000	2015	Gmina Jawor	Gmina Jawor	Euroregion Nysa G.Mściwojów	Fundusz PHARE+śr. wł. CBL
169	- modernizacja dróg na terenach po Jednostce Armii Radzieckiej,	500.000	2015	Gmina Jawor	Gmina Jawor		Śr. wł.+ dot. Wojewody
170	- budowa nowych dróg na osiedlu mieszkaniowym położoną pomiędzy ul. Mickiewicza i Myśluborską.	1.000.000	2015	Gmina Jawor	Gmina Jawor		Śr. wł.+ dot. Wojewody
171	Drogi gminne <u>GMINA BOLKÓW:</u> remonty dróg na terenie gminy w miejscowościach - Bolków,	3.000.000	2002-2010	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł.+ dot. PAOW
172	- Gorzanowice,	150.000	2007	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł.+ dot. PAOW
173	- Grudno,	350.000	2009	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
174	- Jastrowiec,	650.000	2004-2006	MGZGKiM	U M. Bolków		Śr.wł,+ dot PAOW
175	- Kaczorów,	800.000	2004-2007	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr.wł,+ dot PAOW

176	- Lipa,	800.000	2003-2007	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
177	- Mysłów - Radzimowice,	450.000	2003-2004	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
178	- Płonina,	400.000	2002-2003	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
179	- Sady Dolne, Sady Górne	800.000	2003-2008	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
180	- Stare Rochowice,	400.000	2005	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł.+ dot. PAOW
181	- Świny,	135.000	2007-2009	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
182	- Wierzchosławice,	930.000	2015	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
183	- Wierzchosławiczki,	300.000	2010	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
184	- Wolbromek.	660.000	2001-2007	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW
185	- Budowa ścieżki rowerowej Płonina – Bolków przez Stare Rochowice, Nowe Rochowice, Grudno, Jastrowiec, Gorzanowice.	180.000	2005	MGZGKiM Bolków	U M. Bolków		Śr. wł. + dot. PAOW Śr. wł. + dot. PAOW t.

Drogi gminne							
GMINA PASZOWICE:							
186	- remont drogi i budowa parkingu dla potrzeb wieży widokowej „RADOGOST” w miejscowości Kłonice,	200.000	do 2003	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Wojewoda Dolnośląski	Śr. wł.. + dot. Wojewody
187	- budowa parkingu przy stoku narciarskim w Grobli,	120.000	do 2006	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Wojewoda Dolnośląski	Śr. wł. + dot. Wojewody
188	- remont drogi Paszowice – Myślibórz,	400.000	do 2002	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Urząd Marszałkowski	Ter. Fun. Och. Gr.Rol
189	- remont drogi Kłonice – Grobla,	100.000	do 2006	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Urząd Marszałkowski	Ter. Fun. Och. Gr.Rol.
190	- remont drogi Grobla Pogwizdów,	100.000	do 2005	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Urząd Marszałkowski	Ter. Fun. Och. Gr.Rol
191	- remont drogi Pogwizdów – Nowa Wieś Wielka,	180.000	do 2005	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Urząd Marszałkowski	Ter. Fun. Och. Gr. Rol
192	- remont drogi Paszowice – Sokola,	100.000	do 2006	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Urząd Marszałkowski	Ter. Fun. Och. Gr .Rol
193	- remont drogi Jakuszowa – Myślibórz,]		zad. Wyk. 2001				

194	- remont drogi w m. Paszowice od numeru 3 do numeru 52,	620.000	po 2005	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice	Gmina Jawor	Śr. wł. + śr. PHARE, E. Nysa
195	- Budowa ścieżki rowerowej przy drodze powiatowej nr 20563 Jawor – Myślinów na odcinku Jawor – Myślibórz	800.000	po 2010	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice		Śr. wł. + dot. Wojewody
196	- budowa oświetlenia w ciągu dr. krajowej nr 3 na odcinku Jawor-Paszowice	200.000	do 2005	Gmina Paszowice	Gmina Paszowice		Śr. wł. + dot. Wojewody
197	- przebudowa oświetlenia dr. nr 3 w Paszowicach						

198	Drogi gminne GMINA MŚCIWOJÓW - modernizacja dróg dojazdowych do zbiornika rekreacyjnego „Mściwojów”,	180.000	do 2010	Gmina Mściwojów	Gmina Mściwojów		Śr. wł. + dot. PAOW
199	- budowa parkingu w rejonie zbiornika wodnego „Mściwojów”,	80.000	do 2010	Gmina Mściwojów	Gmina Mściwojów		Śr. wł. + dot. PAOW
200	- budowa ścieżki rowerowej Strzegom – Targoszyn – Niedaszów,	50.000	do 2010	Gmina Mściwojów	Gmina Mściwojów		Śr. wł. + dot. E. „NYSA”
201	- budowa ścieżki rowerowej Jawor – Mściwojów przez przysiółek Rybno	90.000	do 2010	Gmina Mściwojów	Gmina Mściwojów		Śr. wł. + dot. E. „NYSA”
202	Drogi gminne GMINA WĄDROŻE WIELKIE - budowa drogi na osiedlu mieszkaniowym w Wądrożu Wielkim dł.2 km,	80.000	2006	Gmina Wądroże Wielkie			Środki własne

203	- remont nawierzchni drogi Wądroże Wielkie - Wierzchowice dł 1,5 km,	50.000	2008	Gmina Wądroże Wielkie			Środki własne
204	- remont nawierzchni drogi przez wieś Biernatki dł. 1,0 km,	30.000	2010	Gmina Wądroże Wielkie			Środki własne
205	- remont nawierzchni drogi od Wądroża Małego do drogi powiatowej Mierczyce - Wądroże wielkie na odcinku 0,8 km,	20.000	2012	Gmina Wądroże Wielkie			Środki własne
Drogi gminne							
GMINA MĘCINKA:							
206	- modernizacja drogi od Przybyłowic do drogi powiatowej nr 20567,	301.000	2002	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter. F. Ochrony Gr. Rolnych	Śr. wł.+śr. PAOW
207	- modernizacja drogi od Piotrowic do drogi powiatowej nr 20563,	130.000	2005	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter. F. Ochrony Gr. Rolnych	Śr. wł.+śr. PAOW
208	- modernizacja drogi Myślinów – Kolonia,	75.000	2002	Gmina Męcinka			
209	- modernizacja drogi Chełmiec – Kolonia Jerzyków,	100.000	2005	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter. F. Ochrony Gr. Rolnych	Śr. wł.+śr. PAOW

210	- modernizacja dróg wewnętrznych w miejscowościach	200.000	2010	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. Własne
211	- Męcinka,	350.000	2015	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. własne
212	- Piotrowice,	50.000	2011	Gmina .Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. własne
213	- Przybyłowice,	50.000	2011	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. własne
214	- Małuszów,	350.000	2020	Gmina .Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. własne
215	- Modernizacja drogi Stary Jawor – zbiornik Słup,	200.000	2017				
216	- modernizacja drogi Chełmiec – Kolonia Raczyce,	200.000	2018	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. własne
217	- modernizacja drogi Męcinka - Górzec,	150.000	2014	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter.F.Ochr. Gr. Rolnych	Śr. własne
218	- modernizacja drogi Sichów – Park,	1.000.000	2002-2020	Gmina Męcinka	Gmina Męcinka	Ter. Fun. Och. Gr.Rol	Śr. własne Bank Św.
219	- remonty dróg transportu rolniczego.						

220	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego: - przywrócenie funkcjonowania trójkolorowej sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu dróg powiatowych stanowiących ulice Piastowską, Szpitalną, A. Krajowej i Strzegomską w Jaworze,	120.000	2005	ZDP Jawor	Starostwo Powiatowe		Śr. własne
221	- zainstalowanie sygnalizacji dla ruchu pieszego na przejściu dla pieszych przez jezdnię ul. Wieniawskiego w rejonie ul. Gagarina w Jaworze.	70.000	2004	GDDP o/ Wrocław			Śr.własne GDDP
222	- budowa ciągu pieszo rowerowego wzdłuż drogi krajowej nr 3 i woj. nr 374 na odcinku od ul. Krzywoustego do ulicy Wiejskiej w Jaworze,	2.500.000	po 2005	GDDP o/ Wrocław DZDW Wrocław			GDDP DZDW
223	- budowa trójkolorowej sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu drogi	120.000	po 2006	DZDW Wrocław			Śr.wł. DZDW Wrocław

	wojewódzkiej nr 374 i powiatowej nr 20392 (ul. Kuziennicza i ul. Słowackiego) w Jaworze,						
224	- budowa oświetlenia ul. Kuziennicznej w Jaworze,	160.000	2010	Gmina Jawor			Śr. wł.+śr. Wojewody
225	- budowa sygnalizacji świetlnej nad przejściem dla pieszych przy placu Pollaka na trasie szkoła – świetlica szkolna w miejscowości Kaczorów,	70.000	2009	GDDP o/ Wrocław			Śr.wł. GDDP o/Wrocław
226	- wyznaczenie pasów ruchu na skrzyżowaniu ul. Lubińskiej i Krzywoustego w Jaworze i poszerzenie jezdni,	60.000	2005	GDDP Wrocław			Śr.wł. GDDP o/ Wrocław
227	- zainstalowanie trójkolorowej sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 3 i nr 5 w Bolkowie,	120.000	2006	GDDP o/ Wrocław			Śr. wł. GDDP o/ Wrocław

228	- budowa barier energochłonnych na drodze wojewódzkiej nr 363 w km 42+270,	3.000	po 2003	DZDW Wrocław			Śr. wł. DZDW Wrocław
229	- budowa barier energochłonnych na drodze wojewódzkiej nr 365 w km 24+079, 34+449, 36+439	20.000	po 2003	DZDW Wrocław			Śr.wł DZDW Wrocław
GEODEZJA – OPERAT EWIDENCJI GRUNTÓW I BUDYNKÓW							
230	Ewidencyjna mapa numeryczna dla miasta Jawora	134.000,-	2000-2002	Starosta Jaworski poprzez wyłonionego w drodze przetargu wykonawcę prac geodezyjnych	Minister Rozwoju Regionalnego i Budownictwa określił termin tworzenia raportów obrazujących dane ewidencyjne w rozporządzeniu z dnia 29 marca 2001 w sprawie ewidencji gruntów i budynków	---	1.Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym m 2.dotacje z Funduszu Centralnego i Wojewódzkiego 3. dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej
231	Ewidencyjna mapa numeryczna dla miasta Bolkowa	46.000,-	2003	j.w	j.w	---	j.w

232	Założenie komputerowych baz ewidencyjnych rejestru budynków i lokali dla miasta Bolkowa i Jawora	79.000,-	2004	j.w	j.w	---	j.w
233	Ewidencyjna mapa numeryczna dla terenów zurbanizowanych gminy Bolków, Paszowice, Mściwojów, Męcinka, Wądroże Wielkie	67.000,-	2003	j.w	j.w	---	j.w
234	Ewidencyjna mapa numeryczna dla części gminy Wądroże Wielkie i Męcinka	191.000,-	2005	j.w	j.w	---	j.w
235	Ewidencyjna mapa numeryczna dla części gminy Bolków, Paszowice, Mściwojów, Męcinka, Wądroże Wielkie	1 274.000,-	2006-2010	j.w	j.w	---	j.w
236	Założenie komputerowych baz ewidencji rejestru budynków i lokali dla gminy Bolków, Paszowice, Mściwojów, Męcinka, Wądroże Wielkie	151. 000,-	2006-2010	j.w	j.w	---	j.w
237	Rekultywacja wysypiska odpadów komunalnych Mierzyce	187.802,-	Zakończona w 2000r	Zarząd Miasta Jawora-Zarząd Inwestycji Miejskich	Zarząd Miasta jawora	---	Budżet Miasta Jawora

238	Rekultywacja wysypiska odpadów komunalnych Budziszów Wielki	Brak kosztorysu ok. 150.000,-	Trwa eksploatacja 5 lat po zamknięciu eksploatacji	Urząd Gminy Wądroże Wielkie	Urząd Gminy Wądroże Wielkie	---	Budżet Gminy Wądroże Wielkie
239	Rekultywacja wysypiska odpadów komunalnych w Małuszowie	ok. 300.000,-	15 listopad 2001 r.	Zarząd Miasta Jawora-Zarząd Inwestycji miejskich	Zarząd Miasta Jawora	---	Budżet miasta Jawora
OCHRONA ŚRODOWISKA							
240	Program zrównoważonego rozwoju ochrony środowiska i gospodarki odpadami	80 000	31.12.2003 r.	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Gminy Powiatu	PFOŚ i GW
241	Mapa akustyczna powiatu	6 000	30.06.2009 r.	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Gminy Powiatu	PFOŚ i GW
242	Program ochrony terenów zagrożonych nadmiernym hałasem.	10 000	30.06.2010 r.	Starostwo Powiatowe	Starostwo Powiatowe	Gminy Powiatu	PFOŚ i GW
243	Program „Odra – 2006” zbiornik wodny „Grobla”	13 128 067	2007 - 2012 r.	Rada Ministrów	Pełnomocnik Rządu do spraw „Programu dla Odry – 2006”	Starostwo Powiatowe Gmina Paszowice	Budżet państwa

Oznaczenia skrótów w tabeli

- **CBS** - Fundusz współpracy Trans-Granicznej
- **DZDW** - Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich
- **EPS** - Wydział Edukacji i Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Jaworze
- **UROREGION „NYSA”** - UROREGION NEISSE - NISA - NYSA
(Stowrzenie Euroregionu „Nysa“)
- **GDDP** - Generalna Dyrekcja Dróg Powiatowych
- **Gm.** - Gmina
- **GOPS** - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- **ISPA** - Fundusz pomocowy w obszarze ochrony środowiska
- **KPP** - Komenda Policji Państwowej
- **KUP** - Krajowy Urząd Parcy
- **MGZGKiM** - Miejski Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej
- **MOPS** - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- **NFOŚ** - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska
- **OKL** - Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego
- **OSP** - Ochotnicza Straż Pożarna
- **PAOW** - Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich
- **PCPR** - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- **PFRON** - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- **PFOŚiGW** - Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki wodnej
- **PHARE** - Fundusz Pomocowy Unii Europejskiej
- **PP-P** - Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna
- **PSP** - Państwowa Straż Pożarna
- **SOS-W** - Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy
- **UE** - Unia Europejska
- **UG** - Urząd Gminy
- **UM** - Urząd Miasta
- **WFOŚGW** - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- **ZDP** - Zarząd Dróg Powiatowych
- **ZOSP RP** - Związek Ochotniczej Straży Pożarnej RP
- **ZOZ** - Zakład Opieki Zdrowotnej
- **ZSA** - Zespół Szkół Agrobiznesu
- **ZSZ** - Zespół Szkoła Zawodowa **ZSM** - Zespół Szkół Mechanicznych

Uwagi i spostrzeżenia do projektu „ Strategii ...” nadesłali:

Pan Andrzej Kobes - Przewodniczący Komisji Rady Powiatu ds. strategii i rozwoju,
Komisja Rozwoju ds. strategii i rozwoju,
Pan Marian Ostasiewicz - członek Komisji ds. strategii i rozwoju,
Klub Radnych Prawicy Rady Powiatu,
Zarząd Miasta Jawora,
Rada Miejska Bolkowa,
Zarząd Miasta Bolków,
Urząd Gminy Męcinka,
Urząd Gminy Wądroże Wielkie,
Zarząd Gminy Paszowice,
Pracodawcy Ziemi Jaworskiej,
Zarząd Kuźni Jawor,
Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
Park Krajobrazowy „Chełmy” ,
Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego.

SPIS TREŚCI

NR STRON

POŁOŻENIE POWIATU	3
LUDNOŚĆ I ZASOBY LUDZKIE POWIATU JAWORSKIEGO	5
EDUKACJA	7
Stan obecny	7
Restrukturyzacja szkolnictwa podstawowego	8
Cele operacyjne (zadania)	11
Program działań (sposób realizacji zadań)	12
Przewidywane zmiany w wyniku podjęcia działań (efekty)	13
TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA I AGROTURYSTYKA	14
Turystyka	14
Sport	18
Agroturystyka	19
Baza noclegowa	19
KULTURA	20
OTOCZENIE BIZNESU	23
PRZEMYSŁ	24
HANDEL, USŁUGI, RZEMIOSŁO	25
OCHRONA ZDROWIA	26
Podstawowa opieka zdrowotna	27
Prognoza rozwoju, kierunki i program działań	27
INSPEKCJA SANITARNA	28
POMOC SPOŁECZNA – OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE	29
BEZROBOCIE	31
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA POWIATU	36
Gospodarka wodno – ściekowa	36
Elektroenergetyka	39
Gazownictwo	40
Ciepłownictwo	40
Łączność	40
Mieszkalnictwo.....	41
Zaopatrzenie w wodę, gospodarka wodna	42

<u>Odprowadzanie ścieków</u>	<u>43</u>
<u>Zaopatrzenie w gaz</u>	<u>44</u>
<u>Gospodarka ciepła</u>	<u>45</u>
<u>Energetyka</u>	<u>46</u>
<u>Mieszkalnictwo</u>	<u>46</u>
<u>BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE</u>	<u>47</u>
<u>Policja</u>	<u>48</u>
<u>Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna</u>	<u>50</u>
<u>STOWARZYSZENIA, ORGANIZACJE, ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE</u>	<u>53</u>
<u>OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA</u>	<u>55</u>
<u>OBRONA CYWILNA</u>	<u>57</u>
<u>Prognozy rozwoju i zamierzenia</u>	<u>57</u>
<u>ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE</u>	<u>60</u>
<u>KOMUNIKACJA</u>	<u>61</u>
<u>Drogi krajowe</u>	<u>61</u>
<u>Drogi wojewódzkie</u>	<u>64</u>
<u>Drogi powiatowe</u>	<u>65</u>
<u>Drogi gminne</u>	<u>68</u>
<u>BEZPIECZEŃSTWO NA DROGACH POWIATU JAWORSKIEGO</u>	<u>70</u>
<u>KOMUNIKACJA PASAŻERSKA</u>	<u>72</u>
<u>BUDOWA POWIATOWEGO SYSTEMU INFORMACJI PRZESTRZENNEJ</u>	
<u>W FORMIE MAPY NUMERYCZNEJ</u>	<u>73</u>
<u>OCHRONA I REKULTYWACJA GRUNTÓW</u>	<u>74</u>
<u>Rekultywacja gruntów rolnych i leśnych</u>	<u>74</u>
<u>OBSZARY WIEJSKIE</u>	<u>76</u>
<u>Sieć osadnicza i ludność</u>	<u>76</u>
<u>ROLNICTWO</u>	<u>76</u>
<u>Charakterystyka gleb</u>	<u>76</u>
<u>Produkcja roślinna</u>	<u>77</u>
<u>Produkcja zwierzęca</u>	<u>77</u>
<u>Przemysł rolno – spożywczy</u>	<u>78</u>

Skup produktów rolnych i zaopatrzenie w środki produkcji	78
LEŚNICTWO	79
Ochrona przyrody	80
ŁOWIECTWO	81
OCHRONA ŚRODOWISKA	81
Wody podziemne	81
Wody powierzchniowe	82
Cieki melioracji podstawowej i szczegółowej	83
Zamierzenia krótkookresowe	84
Zamierzenia średniookresowe	84
Zamierzenia długofalowe	84
POWIETRZE	85
Zanieczyszczenie powietrza	85
Emisja zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego	85
Ochrona powietrza a inwestycje	87
ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH	88
GOSPODARKA ODPADAMI	89
ZAKOŃCZENIE	91
ZAŁĄCZNIK NR 1 - Program operacyjny zadań wynikających ze „Strategii rozwaju powiatu”	93
UWAGI I SPOSTRZEZENIA DO PROJEKTU „Strategii...” nadesłali	128
SPIS WYKRESÓW	132
SPIS TABEL	133
SPIS ILUSTRACJI	133

SPIS WYKRESÓW

	NR STRON
<u>1. STRUKTURA LUDNOSCI POWIATU JAWORSKIEGO</u>	<u>7</u>
<u>2. LICZBA ABSOLWENTÓW GIMNAZJÓW POWIATU JAWORSKIEGO</u>	<u>11</u>
<u>3. WYKAZ ILIŚCIOWY STOWARZYSZEŃ DZIAŁAJACYCH NA TERENIE POWIATU JAWORSKIEGO</u>	<u>53</u>
<u>4. POWIERZCHNIE UŻYTKÓW ROLNYCH WG KLAS BONITACYJNYCH W STOSUNKU DO CAŁKOWITEJ POWIERZCHNI POWIATU</u>	<u>76</u>
<u>5. STRUKTURA WŁADANIA LASAMI W POWIECIE JAWORSKIEM</u>	<u>80</u>
<u>6. PROCENT SOŁECTW ZWODOCIĄGOWANYCH W POWIECIE</u>	<u>84</u>
<u>7. PROCENT SOŁECTW SKANALIZOWANYCH W POWIECIE JAWORSKIM</u>	<u>84</u>

SPIS TABEL

	NR STRON
<u>TAB. 1 Liczba i struktura ludności w powiecie jaworskim – stan na 01.01.2001r.</u>	<u>6</u>
<u>TAB. 2 Stan zatrudnienia w ZOZ</u>	<u>27</u>
<u>TAB. 3 Sytuacja w zakresie ofert pracy</u>	<u>32</u>
<u>TAB. 4 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych</u>	<u>34</u>
<u>TAB. 5 Wydatki, fundusz pracy</u>	<u>35</u>
<u>TAB. 6 Miejscowości posiadające sieć wodociągową</u>	<u>36</u>
<u>TAB. 7 Zasoby mieszkaniowe powiatu</u>	<u>41</u>
<u>TAB.8 Plan zakupu sprzętu p.poż oraz zamierzenia remontowe w poszczególnych jednostkach</u>	<u>50</u>
<u>TAB.9 Ogólna ilość wydatków drogowych na drogach powiatu jaworskiego w latach 1999 – 2000</u>	<u>70</u>
<u>TAB. 10 Zestawienie gruntów prawnie chronionych w powiecie jaworskim</u>	<u>75</u>

SPIS ILUSTRACJI

	NR STRON
<u>RYS. 1 Panorama Jawora z 1562 r. wg przedstawienia z epitafium Rühnbaumów ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Jaworze</u>	<u>3</u>
<u>RYS. 2 Panorama Jawora od strony północnej, miedzioryt, połowa XVIII w. ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Jaworze</u>	<u>4</u>
<u>RYS. 3 Zamek Piastowski w Jaworze</u>	<u>15</u>
<u>RYS. 4 Zamek w Bolkowie - widok na dziedziniec</u>	<u>16</u>

<u>RYS. 5 Organy Myśluborskie</u>	<u>16</u>
<u>RYS. 6 Pałacyk w Myśluborzu</u>	<u>17</u>
<u>RYS. 7 Zbiornik zaporowy „Słup”</u>	<u>17</u>
<u>RYS. 8 Zamek w Bolkowie</u>	<u>21</u>
<u>RYS. 9 Kościół p.w. Wniebowstąpienia NMP z XIV w. w Mierzycach</u>	<u>23</u>
<u>RYS. 10 Wieża widokowa, Kłonice</u>	<u>69</u>